

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen

Evaluering af landbrugets fonde

En gennemgang af fondenes udvikling og virkemåde samt strategiske udgangspunkt for bevilling af midler i 2018 til 2022

December 2022

Evaluering af landbrugets fonde - En gennemgang af fondenes udvikling og virkemåde samt strategiske udgangspunkt for bevilling af midler i 2018 til 2022

Denne rapport er udarbejdet af
Landbrugsstyrelsen i 2022

Fotos: Landbrugsstyrelsen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf.: 33 95 80 00
E-mail: mail@lbst.dk
www.lbst.dk

ISBN: 978-87-7120-704-0

Indhold

1.	Indledning	5
1.1	Baggrund og formål med evalueringen	5
1.2	Afgrænsning	6
1.3	Rapportens opbygning	6
1.4	Evalueringens metode	6
2.	Opsummering af hovedpointer	7
3.	Præsentation af landbrugets fonde som tilskudsordninger	11
3.1	Overførsel af midler fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug til produktionsafgiftsfondene	13
3.2	Fordeling af midler på tværs af fondene	14
3.3	Produktionsafgifternes karakter som særlige statslige midler og grundlag for midlernes anvendelse	16
3.4	Lovgivnings- og statsstøttedmæssige krav til anvendelse af midlerne	16
3.5	Fondenes forvaltning, fondsbestyrelser og den daglige administration af midlerne	17
3.6	Udvikling i de politiske ønsker til ordningen	18
3.7	Udvikling i hvilke formål fondene med loven kan støtte	20
3.8	Fondene som mangeårig finansieringskilde for erhvervets aktiviteter	21
3.9	Ændringer og forslag til ændringer i fondenes organisering og administration i perioden efter 1990	24
3.10	Kritik fra Rigsrevisionens i 2016 vedrørende effektivitet og den efterfølgende proces og udvikling af metodegrundlag i fondene	25
4.	Anvendelse af fondenes midler i 2018 til 2022	29
4.1	Midler fordelt på formål i landbrugsstøtteloven	29
4.2	Midler fordelt efter konventionel og økologisk produktion	30
4.3	Midler fordelt efter projekternes relevans i forhold til klima	32
4.4	Midler til afsætningsfremme	34
5.	Fondenes strategier og fordeling af tilskudsmidler i 2018 til 2022	37
5.1	Samlet vurdering af fondenes strategier og grundlag for effektmåling på tværs af de tolv fonde	37
5.2	Promilleafgiftsfonden for Landbrug	40
5.3	Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug	44
5.4	Fonden for Økologisk Landbrug	47
5.5	Svineafgiftsfonden	53
5.6	Mælkeafgiftsfonden	56
5.7	Kvægafgiftsfonden	60
5.8	Fjerkræafgiftsfonden	64
5.9	Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter	67
5.10	Frøafgiftsfonden	69
5.11	Kartoffelafgiftsfonden	72
5.12	Sukkerroeafgiftsfonden	74
5.13	Hesteafgiftsfonden	77

6. Henvisninger	79
Bilag 1. Fondenes indtægter 1993-2022	80
Bilag 2. Indtægter i Fonden for Økologisk Landbrug 2002-2022	81
Bilag 3. Fordeling tilskudsmidler fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug til produktionsafgiftsfonde 1993-2022	82
Bilag 4. Udgifter til honorarer, sekretariat og øvrig administration	83
Bilag 5. Midler fordelt på tilskudsmodtagere 2018-2022	84

1. Indledning

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i 2022 gennemført en evaluering af landbrugets promille- og produktionsafgiftsfonde. Denne rapport indeholder en beskrivelse af undersøgelsens resultater og konklusioner. Rapporten er udarbejdet af Landbrugsstyrelsen.

Der har gennem de sidste mange årtier eksisteret en lang række forskellige fonde, udvalg og lignende konstruktioner til administration af tilskud og støtte på landbrugsområdet. Fokus i denne undersøgelse er alene de fonde, der kaldes promille- og produktionsafgiftsfundene eller "landbrugets fonde", der er etableret med udgangspunkt i de tidligere bemyndigelseslove, det vil sige det retsgrundlag, der i dag kaldes landbrugsstøtteleven.¹

I 2022 består landbrugets fonde af tolv forskellige fonde, hvoraf de tre er finansieret over finansloven, mens de ni er produktionsafgiftsfonde, hvis hovedindtægter stammer fra produktionsafgifter. Otte ud af ni produktionsafgiftsfonde modtager dog supplerende indtægter i form af finanslovsmidler via Promilleafgiftsfonden for Landbrug, der er den største af de tre finanslovsfinansierede fonde. Landbrugets fonde har eksisteret i mere end halvtreds år, men antallet af fonde har varieret i perioden.

1.1 Baggrund og formål med evalueringen

Det er et krav i den lovgivning, der regulerer landbrugets fonde, at der med jævne mellemrum foretages en opfølgning på effekten af de aktiviteter, der ydes tilskud til via fondene.² Ligeledes betyder reglerne for god tilskudsforvaltning, at ministeriet skal sikre, at *tilskudsmidler anvendes efter hensigten* samt, at der opnås den størst mulige effekt af midlerne *således, at samfundet får mest muligt for pengene*.³

I 2016 kritiserede Rigsrevisionen, at det daværende Miljø- og Fødevareministerium aldrig havde evalueret landbrugets fonde som en "samlet ordning" og fulgt op på effekten af de midler, der forvaltes i fondene. Det er således første gang siden fondenes etablering, at de gøres til genstand for en samlet evaluering.

På baggrund af Rigsrevisionens kritik, landbrugsstøttelevens krav og gældende regler for opfølgning på statslige tilskudsmidler, er det overordnede fokus i evalueringen derfor, om de midler, der uddeles via fondene, leder til det ønskede udbytte, det vil sige understøtter de mål og hensigter, som fondskonstruktionen er baseret på. Som det beskrives senere i denne rapport, er det dog sådan, at der ikke er opstillet konkrete målsætninger for effekten og dermed for, hvad der forventes, at erhvervet eller samfundet får ud af de samlede tilskudsmidler før perioden efter 2016, hvor Rigsrevisionen påpegede behovet herfor. I forhold til muligheden for at vurdere spørgsmålet om effekt, er det endvidere en væsentlig pointe, at landbrugets fonde formelt set ikke fungerer som én samlet støtteordning, men udgør en konstruktion med en række forskellige støtteordninger (fonde), der igennem flere årtier har støttet særskilte sektorer indenfor landbruget og et meget bredt spænd af aktivitetstyper. Det er således en vanskelig opgave at svare på spørgsmålet om, hvorvidt landbrugets fonde samlet "har virket efter hensigten", og givet de "ønskede effekter".

I forhold til spørgsmålet om effekt er det centrale fokus i evalueringen derfor på de enkelte fonde som selvstændige tilskudsordninger, og i hvilket omfang midlerne er prioriteret til aktiviteter med relevans for de områder, hvor fondene hver især efter 2016 har formuleret mål. På den baggrund vurderes det i hvilket omfang, der kan sandsynliggøres en sammenhæng, mellem de aktiviteter fondene støtter og en eventuel udvikling på de områder, hvor fondene har opstillet effektmål og ønsker at se en positiv udvikling.

¹ Der findes blandt andet en række finansielle fonde og andre fondslignende konstruktioner, der er oprettet for offentlige midler etableret eller med afsæt i særlige love. De produktionsafgiftsfonde, der er etableret på fiskeriområdet indgår heller ikke i evalueringen.

² Landbrugsstøtteleven § 9, stk. 4.

³ Vejledning om effektiv tilskudsforvaltning, (2016), Økonomistyrelsen, s. 3.

Selvom fondene vurderes enkeltvis i forhold til spørgsmålet om effekt, er det dog evalueringens formål at tilvejebringe et samlet vidensgrundlag om landbrugets fonde som konstruktion, der, som fremhævet af Rigsrevisionen, kan indgå *som led i en strategisk vurdering af, om tilskudsordningerne er den bedste måde, hvorpå de langsigtede mål for området udvikling opnås*, samt at opfølgningen af de enkelte fonde kan give input til ministeriets overordnede arbejde som ressortansvarlig med at vurdere, hvad der kommer ud af den samlede ordning.⁴ Ud over at omhandle spørgsmålet om effekt, bidrager rapporten derfor også med konkret, historisk og faktisk viden om landbrugets fonde.

1.2 Afgrænsning

I 2016 kritiserede Rigsrevisionen ikke kun, at der ikke tidligere var gennemført en evaluering af landbrugets fonde, men også fraværet af strategier og konkrete effektmål som grundlag for fondenes arbejde og dermed af et metodisk grundlag for løbende at følge op på, hvilken effekt midlerne leder til.

På den baggrund påbegyndte de enkelte fonde fra 2017 og frem et arbejde med at formulere strategier og effektmål. Disse nye strategier og mål har ligget til grund for uddeling af tilskudsmidlerne i de enkelte fonde fra omkring 2018 og frem til i dag. I de sidste fem år, har fondene dermed i højere grad end tidligere arbejdet med afsæt i metoder, der skulle give mulighed for at vurdere spørgsmålet om effekt. Når evalueringen først foretages i 2022 skyldes det dermed også, at den nye praksis i fondene har haft lejlighed til at virke i nogle år. Dette gør det muligt at tage udgangspunkt i de år, hvor fondene har bevilget med udgangspunkt i den første strategi (2018-2021) samt overgangen til den anden strategiperiode (2022-2025).⁵ Det centrale fokus i evalueringen i forhold til spørgsmålet om effekt, er derfor alene de tilskudsmidler, der er uddelt til projekter, der løber i perioden 2018-2022.

I evalueringen er der dermed ikke fokus på fondenes bevilling af tilskudsmidler og udbyttet heraf i den lange periode, der er forløbet fra fondenes etablering og frem til 2018. Dette skyldes, som beskrevet, fraværet af tydelige forventninger og mål, kombineret med, at der er tale om en ordning af et betydeligt omfang og kompleksitet, herunder flere fonde, der ikke længere eksisterer.⁶ Dette gør det vanskeligt at følge op på, hvad der konkret er kommet ud af tilskudsmidlerne tidligere end 2018.

En stor del af rapporten giver plads til en beskrivelse af landbrugets fonde som de tilskudsordninger, de udgør i dag og hvordan de har udviklet sig, siden de første blev etableret helt tilbage før Danmarks indtræden i EF i 1973. Dette udviklingsmæssige perspektiv er relevant som grundlag for at forstå, hvorfor landbrugets fonde er organiseret og fungerer, som de gør i dag.

1.3 Rapportens opbygning

Afsnit 2 indeholder en opsummering af rapportens indhold og konklusioner. I afsnit 3 præsenteres landbrugets fonde som tilskudsordninger herunder fondenes finansieringsgrundlag og ændringer over tid, fondenes nationale og EU-regelgrundlag, udviklingen i fondenes støtteformål og de tiltag fondene har iværksat til effektmåling efter kritikken fra Rigsrevisionen. I afsnit 4 redegøres for fondenes anvendelse af midler i perioden 2018 til 2022 med udgangspunkt i en række temaer, der går på tværs af fondenes strategier. I afsnit 5 gennemgås de tolv fonde enkeltvis med udgangspunkt i fondenes strategier, indsatsområder og effektmål. For hver fond skitseres, i hvilken grad der kan ses en sammenhæng mellem fondens indsatsområder og mål, og hvordan midlerne er prioriteret. Med udgangspunkt heri vurderes det, om fondene på den baggrund kan sandsynliggøre, at de støttede aktiviteter på sigt har potentiale for at bidrage til fondens mål.

1.4 Evalueringens metode

Herunder skitseres kort materiale og metoder, der ligger til grund for rapporten.

⁴ Rigsrevisionens beretning om tilskudsforvaltningen i landbrugets fonde, 17/2015. s. 24-25.

⁵ Kartoffelafgiftsfonden har som den eneste fond étårige strategier.

⁶ Blandt nedlagte fonde findes Kaninafgiftsfonden (lukket i 2001), Fåreafgiftsfonden (lukket i 2017) og senest Pelsdyrafgiftsfonden (lukket 2021). Planteforædlingsfonden er i 2021 lagt sammen med Frøafgiftsfonden.

- Beskrivelsen af udviklingen i fondenes organisering, finansiering og formål er baseret på gennemgang af lovforslag, lovforberedende arbejde og behandlinger i Folketinget af mere end 20 lovforslag i perioden 1958 til 2019, samt beretninger fra Rigsrevisionen, Ombudsmanden og andre centrale historiske kilder.
- Overblik over fondenes økonomi herunder indtægter og anvendelse af midler i perioden 1993 til 2022 er baseret på gennemgang af fondenes årsrapporter fra perioden. For perioden 2018 til 2022 indgår desuden informationer fra fondenes regnskaber og budgetter, der indsendes fast årligt til Landbrugsstyrelsen.
- Skitsering af fondenes organisering og praksis i dag herunder fondenes arbejde med udvikling af strategier, effektvurderingsmetoder og evaluering i perioden fra 2016 og frem, er baseret på informationer fra fondenes hjemmesider, tilsynssager mv. fra perioden samt materiale rekvireret via fondenes administratorer.
- Gennemgangen af de enkelte fonde er baseret på data, rekvireret fra fondenes administratorer. En del af datagrundlaget er samlet af fondenes administratorer på forespørgsel af Landbrugsstyrelsen til brug for evalueringen. Landbrugsstyrelsen har anmodet om akkumulerede data med informationer om fordelingen af fondenes midler baseret på en række parametre. Da fondene ikke i dag eller tidligere har en praksis for systematisk akkumulativt at samle de pågældende informationer, har fondenes administratorer foretaget en manuel gennemgang af en større eller mindre del af de projektansøgninger, der har fået bevilget støtte i perioden 2018 til 2022.

I evalueringen drages konklusioner, der vedrører fondenes metodiske grundlag for at vurdere effekt og følge på de strategier og mål, fondene har formuleret efter 2016. De observationer og konklusioner herom, der fremstilles i rapporten, er i tråd med de centrale pointer og anbefalinger, der er fremsat af Landbrugsstyrelsens fondstilsyn overfor en række af fondene i perioden 2019 til 2022. Styrelsen har efter Rigsrevisionens kritik i 2016 udviklet et nyt tilsynskoncept med henblik på at føre et skærpet tilsyn med blandt andet fondenes arbejde med effekt. I perioden har seks af fondene været udtaget til et dybdegående stikprøvetilsyn af deres effektvurdering.⁷

2. Opsummering af hovedpointer

Formålet med evalueringen af landbrugets fonde er at tilvejebringe et samlet vidensgrundlag om landbrugets fonde som en samlet fondskonstruktion. Dette sker på baggrund af de generelle retningslinjer om, at et ressortministerium løbende skal sikre, at der sker en opfølgning på effekten af statslige tilskudsmidler samt, at Rigsrevisionen i 2016 påpegede, at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri aldrig tidligere har lavet en sådan opsamling vedrørende landbrugets fonde. Modtageren af evalueringen er derfor ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri.

Evalueringen er dels en faktuel beskrivelse af fondenes etablering, finansierings- og lovgrundlag, udviklingen i støtteformål, organisering og administration, tilskudsmodtagere samt tidligere drøftelser om hvorvidt fondskonstruktionen skal justeres. Desuden vurderes spørgsmålet om effekt af fondenes midler med fokus på perioden 2018 til 2022. I disse år efter Rigsrevisionens kritik har fondene arbejdet med udgangspunkt i strategier og effektmål, der giver et andet grundlag for at vurdere spørgsmålet om effekt sammenlignet med perioden inden.

⁷ De seks fonde er: Mælkeafgiftsfonden (2019/2020), Produktionsafgiftsfonden for Frugt- og Gartneriprodukter (2019/2020), Promilleafgiftsfonden for Landbrug (2020/2021), Frøafgiftsfonden (2020/2021), Kvægafgiftsfonden (2021/2022) og Sukkerroefgiftsfonden (2021/2022).

Herunder opsummeres først nogle af de centrale elementer og pointer fra rapportens første del (afsnit 3).

Landbrugets fonde er ikke én men en række forskellige tilskudsordninger, der dækker mange forskellige sektorer. Det nuværende lovgrundlag går tilbage til 1972, og antallet af fonde har varieret i perioden siden. Fondene har i perioden forvaltet mere end 20 mia. kr. og støttet et meget bredt spænd af landbrugsfaglige områder og aktivitetstyper. På den baggrund er det en metodisk vanskelig opgave at forsøge at svare på det spørgsmål, som Rigsrevisionen peger på om, hvad samfundet overordnet set har fået ud af de midler, som fondene i perioden har forvaltet.⁸

En helt central metodisk udfordring i forhold til at kunne vurdere dette spørgsmål er endvidere, at der før Rigsrevisionens kritik i 2016 hverken fra politisk side eller fra bestyrelserne har været defineret nogle konkrete, målbare målsætninger, der sætter en bestemt retning for de midler, fondene forvalter. Det overordnede pejlemærke, der frem til formuleringen af de nuværende strategier har gået på tværs af fondene, er selve formålsbeskrivelsen i fondenes vedtægter, der er stort set enslydende for alle fondene og lyder, at fondene *skal styrke landbrugets udviklingsmuligheder og konkurrenceevne* – enten indenfor landbruget bredt set eller indenfor de enkelte sektorer, som fondene hver især dækker. Efter Rigsrevisionens kritik i 2016 har fondenes bestyrelser formuleret mål, der vedrører de sektorer fondene her især dækker, og som derfor danner grundlag for evalueringens fokus på effekt.

Med udgangspunkt i evalueringens gennemgang af udviklingen i fondenes lovgrundlag og støtteformål samt fondenes nuværende anvendelse af strategierne, fremgår det, at landbrugets fonde er kendetegnet ved at være en meget bred og ansøgningsdrevet støtteordning. Det vil sige, at midlerne både tidligere og fortsat i dag uddeles efter brede "almennyttige" formål samt kvaliteten af de indkomne ansøgninger. Selvom fondene i dag har formuleret strategier og konkrete mål, der sigter til at løse bestemte udfordringer i de enkelte sektorer, er det vanskeligt at dokumentere, i hvilket omfang disse strategier og målsætninger, fungerer rammesættende for fondenes udvælgelse af projekter.

Da de første fonde for mere end 50 år siden blev etableret, var det erhvervets ønske, at ministeren fik bemyndigelse til at opkræve afgifter fra landbrugerne til finansiering af forskellige udviklingstiltag, der skulle gavne erhvervet og komme danske primærproducenter til nytte bredt set. Anvendelsen af fondenes midler er endnu i dag betinget af regler i statsstøttegodkendelsen, der betyder, at nyttevirkningen af aktiviteterne i sidste ende skal tilfalde primærproducenterne bredt, mens de "umiddelbare" støttemodtagere ikke selv må have til hensigt at tjene penge på aktiviteterne.

Fondenes midler har siden slutningen af 1970'erne bestået af dels produktionsafgifter, der blev opkrævet indenfor de enkelte sektorer, og dels af andre statslige midler baseret på forskellige finansieringskilder. I 1990 blev det besluttet, at fondene skulle ledes af selvstændige bestyrelser, der agerer som særlige forvaltningsenheder underlagt offentligretlige regler og retningslinjer. Ministeren har ikke mulighed for at øve indflydelse på, hvordan midlerne prioriteres indenfor de formålsområder, der er fastlagt i loven. Dog har Folketinget af flere omgange truffet besluttet om udmøntning af puljer med særlige formål på især økologi-området, hvilket øremærker anvendelsen af midlerne på anden måde, end hvad der er tilfældet for de øvrige midler i fondene. Rammerne for de øvrige finanslovsmidler besluttet som led i vedtagelsen af fondenes årlige bevilling på finansloven.

Igennem mange år har der udspillet sig en diskussion på tværs af de politiske partier, landbrugets organisationer og forskellige offentlige interesseorganisationer, om hvorvidt fondenes midler er "erhvervets egne" eller statens og offentlighedens. Som led i diskussionerne har der ad flere omgange været fremsat forslag om at ændre på centrale elementer i fondenes organisering. Kritikerne har fokuseret på, at der er tale om offentlige midler, og at erhvervet har for stor indflydelse på, hvordan midlerne prioriteres. Ad flere omgange er der stillet forslag om at ændre grundlaget for bestyrelsessammensætningerne så offentlighedens inte-

---

⁸ Fondenes historiske bevillinger og afgifter er opgjort i løbende priser, dvs. at de ikke er pris- og lønreguleret.

resser bliver tydeligere repræsenteret blandt andet som led i ønsket om at opnå en højere grad af strategisk overensstemmelse med nationale mål vedrørende blandt andet klima og miljø. Omvendt har de parter, der har argumenteret for at bevare den eksisterende fondskonstruktion lagt vægt på, at fondene i mange år og stadigvæk er vigtige bidragsydere til den kontinuerlige udvikling af dansk landbrug, og at det er afgørende at have den landbrugsfaglige viden og indsigt repræsenteret i bestyrelserne, så disse organer kan træffe fagligt kvalificerede beslutninger samt for at sikre, at det centrale fokus fortsat er på landbrugets interesser. Fortalerne har ofte fremhævet, at hvis midlerne i stigende grad bruges på andre og mere politisk styrede formål, end at styrke erhvervets konkurrenceevne generelt, vil det kunne svække opbakningen til systemet og den grundlæggende tankegang der lå bag, da erhvervet i sin tid ønskede en fælles afgiftsindbetaling til finansiering af aktiviteter til fælles gavn for de danske primærproducenter.

Samlet set viser evalueringens gennemgang af landbrugets fonde, at der er tale om en konstruktion med en betydelig kompleksitet, der har ført til gentagne drøftelse og løbende justeringer, og at den måde fondene fremstår på i dag i høj grad skal ses i sammenhæng med fondenes oprindelige etablering og den udvikling, der er sket med fondene igennem mere end fem årtier.

Herunder opsummeres nogle af de centrale elementer og pointer fra rapportens anden del (afsnit 4 og 5).

I 2016 kritiserede Rigsrevisionen blandt andet, at der ikke i tilfredsstillende omfang var formuleret strategier og målbare effektmål som grundlag for fondenes arbejde, og for at kunne følge op på effekten af de forvaltede midler. I de efterfølgende år har fondene derfor udformet sådanne strategier med indsatsområder, der udgør en ramme for de ansøgninger, fondene vil støtte, samt et antal konkrete effektmål formuleret som indikatorer på brancheniveau, det vil sige konkrete områder indenfor den enkelte sektor, hvor fondene ønsker at se en positiv udvikling. Flertallet af fondene har senest i forbindelse med deres årsregnskaber for 2021 foretaget en vurdering af udviklingen på de forskellige målintikatorer.

Når evalueringen gennemføres i 2022 har fondene således i fem år arbejdet med udgangspunkt i de nye strategier, og givet tilsagn om støtte med afsæt i de målsætninger, der er formuleret heri. Dette betyder, at fondene har et andet strategisk og metodisk udgangspunkt for at betragte spørgsmålet om effekt end tidligere, og det er dette grundlag, der gøres til genstand for evalueringen, det vil sige, hvorvidt det kan sandsynliggøres, at der er en effekt af fondenes midler, i relation til de mål fondene har formuleret som en del af deres nuværende strategier.

Effektmåling er generelt en vanskelig disciplin, ikke mindst når det drejer sig om store brede programmer og tilskudsordninger som landbrugets fonde, hvis aktiviteter nødvendigvis vil medføre et vidt forgrenet net af direkte og afledte effekter på et utal af forskellige områder. Når fondene har valgt at formulere mål på brancheniveau, er det én måde at opstille mål, der især er relevant, hvis de pågældende områder er i fokus, når fondenes bestyrelser træffer beslutning om, hvilke projekter, der skal støttes. Alle fondene er opmærksomme på, at det ved denne type mål er vanskeligt at isolere effekten af de konkrete aktiviteter, der er foranlediget af fondenes støtte, da mange faktorer som konjunkturer, vejrforhold, andre udviklingstiltag, ny lovgivning og andet kan bidrage til at påvirke indikatorerne i positiv eller negativ retning.

I rapporten er der foretaget en gennemgang af fondene hver især med beskrivelse af de centrale elementer i fondenes strategier herunder deres effektmål. Med udgangspunkt heri har den analytiske øvelse i evalueringen været at kvalificere vurderingen af, om fondenes midler har en betydning for den udvikling, som fondene konstaterer, at der er på de opstillede mål. Til brug herfor har Landbrugsstyrelsen bedt om data fra fondene, der kan belyse, hvordan de enkelte fondes midler er tildelt set i forhold til deres indsatsområder og effektmål, det vil sige, hvor fondene med deres strategier signalerer, at de ønsker at prioritere for at bidrage til en bestemt positiv udvikling.

Hvorvidt der er bevilget midler til aktiviteter indenfor et bestemt område, siger i sig selv ikke meget om, hvorvidt der i sidste ende vil opnås de ønskede effekter, men det muliggør, at der kan være det. Database-ret viden om fondenes bevillinger kan således dels tegne et billede af sandsynligheden for om fondenes

midler på sigt kan forventes at bidrage til de områder, hvor fondene har formuleret konkrete mål, og desuden udgøre et relevant grundlag som styringsværktøj til løbende strategisk prioritering af fondenes midler.

Da fondene imidlertid ikke har en praksis med at opsamle den type databaseret viden om de støttede projekter fra år til år, har det alene været muligt at skitsere, hvordan (størstedelen af) midlerne i perioden 2018 til 2022 er tildelt i forhold til fondenes i visse tilfælde forholdsvis bredt formulerede indsatsområder. Med undtagelse af Sukkerøafgiftsfonden, der er en af de mindste fonde, har det ikke været muligt at vise det samme i forhold til de konkrete områder, hvor der er opstillet mål, og dermed at skitsere i hvilket omfang de enkelte fonde i praksis har prioriteret at give støtte til projekter, hvis formål har relevans for fondenes overordnede effektmål og dermed kan have et potentiale for på sigt at bidrage til at påvirke de pågældende områder i den ønskede retning.

Det er vigtigt at fastslå, at dette ikke er ensbetydende med, at der ikke har været en effekt. På mange af de områder, hvor fondene hver især har formuleret effektmål for perioden 2018 og frem, konkluderes det i fondenes årsregnskaber, at der ses den ønskede positive udvikling.

Gennemgangen af strategierne viser generelt, at de er formuleret i brede og generelle termer, og dermed at de ikke dikterer, at bestyrelserne skal prioritere på en bestemt måde. Set i sammenhæng med, at fondene ikke systematisk indsamler konkret viden om, hvordan bevillingerne fordeler sig i forhold til fondenes mål, og anvender denne viden til at vurdere behovet for at prioritere anderledes, er det vanskeligt, at dokumentere i hvilket omfang strategierne benyttes som et aktivt styringsværktøj, herunder i hvor høj grad fondenes effektmål er i fokus ved prioritering af midlerne.

Samlet set er der således ikke et videns- og datagrundlag, der indenfor evalueringens rammer, gør det muligt kvantitativt at vise, i hvilket omfang fondenes midler er tildelt til projekter, der understøtter fondenes mål. Med den i evalueringen valgte metode er det dermed vanskeligt at sandsynliggøre, i hvilket omfang den positive udvikling, fondene konstaterer, at der er på en stor del af de formulerede effektmål, kan have en sammenhæng til de aktiviteter fondene har støttet.

Det er således på denne baggrund, at det vurderes, at landbrugets fonde stadigvæk i dag, såvel som i de tidligere årtier, agerer indenfor en forvaltningsmæssig ramme, hvor der er en stor grad af frihed for den besluttende myndighed, det vil sige bestyrelserne, til løbende at afgøre, hvordan midlerne anvendes. Som det også fremgår af ministeriets hjemmeside, er den overordnede ramme for landbrugets fonde formålsbeskrivelsen om at *styrke landbrugets udviklingsmuligheder og konkurrenceevne*, og som det umiddelbart fremstår, kan de fleste projekter i princippet få støtte under dette brede formål, så længe aktiviteterne vedrører den relevante sektor, og lever op til de krav, der i øvrigt gælder i henhold til landbrugsstøtteleven og statsstøtterejerne.

3. Præsentation af landbrugets fonde som tilskudsordninger

Landbrugets fonde er en række tilskudsordninger, som i dag består af 12 forskellige fonde. Den konstruktion som fondene udgør i dag er baseret på et lovmæssigt grundlag, der går tilbage til 1972-73, hvor Danmark blev medlem af EF. Indlemmelsen i det europæiske fællesskab betød, at der var behov for at vedtage et retsligt grundlag, der var i overensstemmelse med EF's krav og regler for statslig regulering på landbrugsområdet. Forud for medlemskabet af EF eksisterede allerede en række produktionsafgiftsfonde baseret på en lov fra 1958, og denne ordning blev langt hen af vejen videreført med det nye lovgrundlag fra 1973.

Det oprindelige formål med ordningen fra 1958 var at give landbrugsministeren bemyndigelse til at fastsætte fælles regler og tiltag til støtte for eksporten af danske landbrugsvarer. Det skete på et tidspunkt, hvor erhvervet var presset af stigende produktion på verdensmarkedet og deraf faldende priser samt øget statsprotektionisme i mange af de europæiske lande, som Danmark afsatte landbrugsvarer til. Til finansiering af disse tiltag fik ministeren med loven derfor også bemyndigelse til at opkræve produktionsafgifter indenfor de enkelte sektorer, og midlerne indgik i fonde tilknyttet de enkelte områder bl.a. en svineafgiftsfond, kvægafgiftsfond, mælkeafgiftsfond. Det er denne bemyndigelse, der er videreført i flere årtier og som siden 1990 har været udformet som en bemyndigelse til at udpege ansvarlige bestyrelser, der står for opkrævning af afgifterne og selvstændigt træffer beslutning om, hvordan midlerne skal anvendes, indenfor de områder, der er fastlagt i landbrugsstøtteleven.⁹

Fondenes indtægtsgrundlag består i dag - foruden de produktionsafgifter, der opkræves af fondene - af faste overførsler samt særpuljer på finansloven. Siden 2010 har promilleafgiftsfondene og Fonden for Økologisk Landbrug modtaget en fast overførsel på 250 mio. kr. årligt, men før dette tidspunkt var indtægtsgrundlaget anderledes sammensat og mere varierende fra år til år.

Frem til 1978 bestod fondenes indtægter alene af produktionsafgifter, der primært påhvilede de animalske sektorer, men fra 1978 blev fondenes finansieringsgrundlag suppleret med statslige midler, der kom fra amtskommunale jordskatter pålagt landbrugs- og gartneriejedomme. I 1978 og 1979 oprettedes de to Promilleafgiftsfonde, hvortil det blev vedtaget, at der skulle overføres et beløb til de to nye fonde svarende til 4,3 promille af den amtskommunale grundskyld. Den nye finansieringsmodel betød, at der blev tilbageført midler til landbruget fra skatter, der var opkrævet i kommunerne, og da de overførte midler var jordskatter indbetalt af alle landbrugere, betød det, at de korn- og frøproducerende landbrug nu i højere grad kom til at bidrage til fondenes indtægtsgrundlag.

Hensigten med midlerne var, at de skulle fordeles i de eksisterende produktionsafgiftsfonde med det formål at sænke produktionsafgifterne og dermed særligt aflaste de animalske sektorer. Der var bred politisk opbakning til at sikre en mere ligelig fordeling i erhvervet, og til specifikt at støtte produktionen i de animalske sektorer, hvor der fra politisk side ansås at være et særligt potentiale for øget vækst og flere arbejdspladser.

Overførslen af disse promillemidler fortsatte frem til 1996, hvor grundskylden (jordskatterne) blev reduceret med det beløb, der hidtil var overført til fondene. Fra 1996 og frem til 2010 modtog Fødevarerministeriet (via Skatteministeriet), i stedet for grundskylden, en del af provenuet fra afgiftsindtægter pålagt salget af bekæmpelsesmidler (pesticider), og fra 2010 til 2014 blev midlerne overført som interne statslige overførsler

⁹ Loven fra 1958 blev kaldt bemyndigelsesloven og det samme galt for de love, der regulerede landbrugets fonde fra 1973. Først med lovrevisionen i 2009 blev populærtitlen ændret fra Bemyndigelsesloven til Landbrugsstøtteleven.

på finansloven.¹⁰ Det beløb, der fast blev overført til promilleafgiftsfondene, blev frem til 2003 udregnet således, at det fortsat svarede til 4,3 promille af grundskylden. I 2003 blev beregningsgrundlaget ændret, og fra 2004 modtog fondene årligt, hvad der svarede til 83 pct. af provenuet af pesticidafgifterne. Ændringen medførte en vis reduktion af fondenes midler.¹¹ Som følge af udsving i både grundværdierne og pesticidafgiftsprovenuet, var overførslen til promilleafgiftsfondene varierende fra år til år frem til 2010. Her blev det som led i den politiske aftale om Grøn Vækst fastlagt, at der fremover skulle overføres 250 mio. kr. årligt til fondene, hvilket igen medførte en reduktion af promilleafgiftsmidlerne.

Med finansloven fra 2014 ophørte den sidste rest af kobling mellem fondenes bevilling og pesticidafgifterne. Siden da er bevillingen på 250 mio. kr. plus en række særpuljer til fondene afsat direkte på fondenes hovedkonto på finansloven (§ 24.24.51. Produktions- og promilleafgiftsfonde mv. inden for fødevarersektoren).

I den periode, hvor landbrugets fonde efter Danmarks indtræden i EF har eksisteret, det vil sige i de sidste fem årtier, har fondene samlet set forvaltet et sted mellem 20 og 25 mia. kr. Som led i evalueringen har det været muligt at tilvejebringe mere detaljeret viden om fondenes indtætsgrundlag tilbage til omkring 1993, altså de sidste tredive år.¹² I denne periode har fondene samlet set haft indtægter for godt 16 mia. kr. og forvaltet et beløb svarende hertil. I bilag 1 ses en samlet oversigt over fondenes samlede årlige indtægter herunder indtægter fra produktionsafgifter.

Overordnet kan det konstateres, at fondenes indtægter har været svingende i løbet af denne trediveårige periode, men årligt befundet sig et sted mellem 400 og 700 mio. kr. (opgjort i løbende priser). Den årlige indtægt fra produktionsafgifter har ligeledes varieret væsentligt. Hvis man ser bort fra tørkeåret 2018, hvor fondene efterfølgende i 2019 blev fritaget for afgiftsopkrævning og kompenseret af staten via en hjælpepakke, er der årligt opkrævet mellem 200 og 400 mio. kr. årligt i produktionsafgifter.

Set over hele perioden har tendensen været, at den andel, som produktionsafgifterne udgør af alle fondenes samlede indtægter, gradvist er blevet mindre. I starten af 1990'erne udgjorde andelen i de enkelte år op til 63 pct. af fondenes samlede årlige indtægter, mens produktionsafgifterne i de sidste 10 år har udgjort et sted mellem 43 og 47 pct. af de samlede årlige indtægter i alle fondene.¹³ Se tabel i bilag 1.

Hvis man alene ser på produktionsafgiftsfondene har den andel, som produktionsafgifterne udgør af de samlede indtægter, været mere stabil set over den 30-årige periode. I gennemsnit har produktionsafgifterne over de sidste 30 år udgjort 65 pct. af produktionsafgiftsfondenes samlede indtægter, mens de over de sidste 10 år i gennemsnit har udgjort 63 pct.

Den gradvise samlede forøgelse af den andel af fondenes indtægter, der udgøres af andre statslige midler end produktionsafgifter, skyldes blandt andet, at der fra slutningen af 1990'erne og ca. 15 år frem, som led i lovgivningen om grønne afgifter, (foruden tilbageførsel af pesticidafgifterne) skete en tilbageførsel til erhvervet af provenuet fra CO₂-afgifterne. Midlerne indgik i Promilleafgiftsfonden for Landbrug, og skulle anvendes efter samme regler som fondens øvrige midler. CO₂-afgiftsprovenuet var stigende i perioden frem til 2010, hvor overførslen ophørte, og fondene efterfølgende fast fik overført 250 mio. kr. årligt.

¹⁰ Indførelsen af pesticidafgiften var en del af en større lovpakke, hvor hensigten var at motivere landmændene til at nedsætte brugen af bekæmpelsesmidler. For landbruget betød det samlet set, at den skatte- og afgiftsmæssige byrde blev flyttet fra ét området til et andet, men for den enkelte landmand gav det en mulighed for at afbøde virkningen af den nye afgift, hvis man effektiviserede sin anvendelse af bekæmpelsesmidler. For landbrugets fonde medførte det ingen ændring af den årlige overførsel af midler.

¹¹ Formålet med ændringen var at sikre balance mellem indtægter og udgifter under pesticidafgiftsordningen, herunder at sikre midler til en fortsat indsats for begrænsning af pesticidanvendelse.

¹² Oplysninger fra før dette tidspunkt skal fremskaffes via Rigsarkivet, hvilket ikke har været muligt indenfor evalueringens rammer.

¹³ I 2019 udgjorde produktionsafgifterne kun 12 pct. af fondenes samlede indtægter (18 pct. af indtægterne i produktionsafgiftsfondene). Baggrunden var den ekstraordinære tørke i 2018 der betød, at fondene som led i en politisk aftale om hjælpepakker til landbruget, blev fritaget for en væsentlig del af den almindelige opkrævning af produktionsafgifter i 2019. Der blev afsat 222,9 mio. kr. produktionsafgiftsfondene til dækning af fondenes aktiviteter i 2019. Enkelte fonde opkrævede afgifter i henhold til andre aftaler mv.

Ligeledes modtog Promilleafgiftsfonden for Landbrug fra 1996 og frem, en del af merprovenuet fra pesticidafgiften dvs. foruden de øvrige promillemidler. De ekstraordinære pesticidafgifter skulle anvendes til forskning- og udviklingsprojekter med hovedsigte på begrænsning af pesticid- og gødningsforbruget.¹⁴

Endelig er der sket en forøget overførsel af andre statslige midler end produktionsafgifter i forbindelse med oprettelse af Fonden for Økologisk Landbrug, der har eksisteret siden 2002. Udviklingen i fondens midler beskrives yderligere i afsnit 4.2 samt bilag 2.

3.1 Overførsel af midler fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug til produktionsafgiftsfondene

Som beskrevet var det oprindelige formål med at oprette promilleafgiftsfondene at tilbageføre skatteindtægter fra grundskylden til erhvervet, og anvende midlerne til at sænke produktionsafgifterne, der primært påhvilede den animalske produktion. Der var bred politisk enighed om, at der var et særligt behov for at støtte de animalske sektorer, hvor der ansås at være et særligt potentiale for vækst og arbejdspladser.¹⁵

I 1999 ophørte denne betingelse, og der blev etableret hjemmel til, at Promilleafgiftsfonden for Landbrugs bestyrelse selv kunne uddele midler direkte til ansøgere udenom produktionsafgiftsfondene. Fonden kunne fra da af støtte områder, der ikke var dækket af produktionsafgiftsfondene. Herefter har det været fondens egen bestyrelse, der beslutter, hvordan midlerne anvendes herunder hvilken andel, der overføres til projekter i produktionsafgiftsfondene.¹⁶

I de senere år har Promilleafgiftsfonden for Landbrug opereret med en fordelingsnøgle, der har som udgangspunkt, at 45 pct. af fondens midler gives som direkte støtte, 45 pct. gives som støtte via produktionsafgiftsfondene og 10 pct. udgør en buffer, der gør det muligt at tage hensyn til i hvilken pulje, der kommer flest relevante og kvalificerede ansøgninger.¹⁷

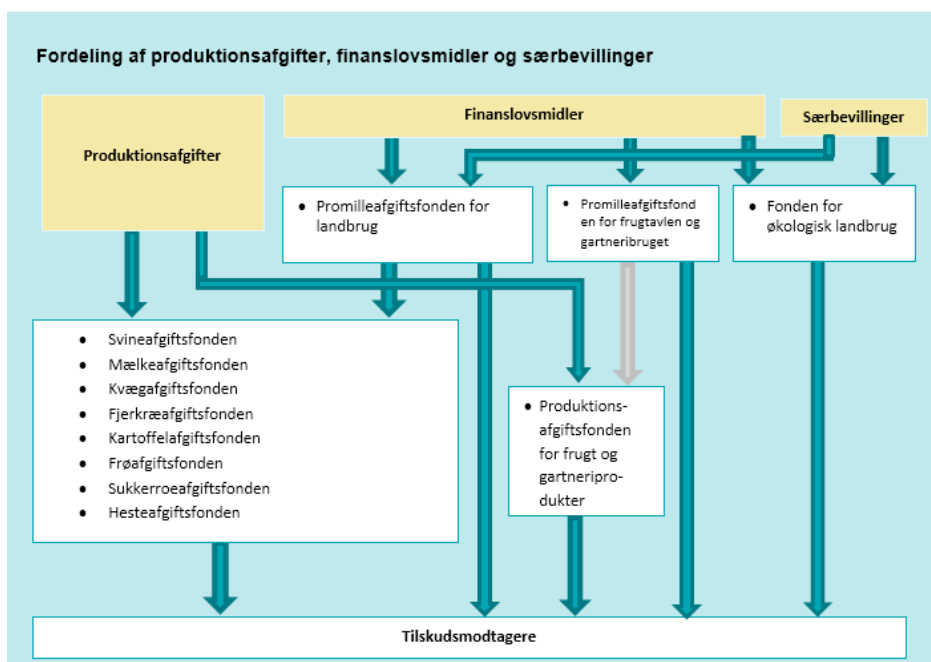
Figur 1 herunder viser midlernes flow i fondene. Promilleafgiftsfonden for Landbrug giver ikke støtte til Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter, da denne fond formelt er dækket af Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartneribrug. Der sker dog ingen overførsel af midler fra Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartneribrug til Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter, og de to gartnerifonde eksisterer i dag parallelt med et stort overlap i formål, administration samt i fondenes bestyrelser.

¹⁴ Rapport om Produktions- og Promilleafgiftsfondenes virksomhed i regnskabsåret 1997.

¹⁵ Betingelse er senest optaget i bemærkningerne til L 188 (1995) og i redegørelse til Folketinget i nov. 1995.

¹⁶ L59, tillæg A og C, 1998.

¹⁷ Fordelingsnøglen er ikke bindende, men en sigtelinje for bestyrelsen. Eksempelvis besluttede bestyrelsen i ansøgningsrunden i september 2021 at give 57 pct. af midlerne til projekter, der var ansøgt direkte i fonden, mens 43 pct. gik til projekter ansøgt i produktionsafgiftsfondene.

Kilde: Landbrugsstyrelsen.

3.2 Fordeling af midler på tværs af fondene

Størrelsesforholdet mellem de enkelte produktionsafgiftsfonde har været stabilt igennem årene, og fordelingen af midler fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug til produktionsafgiftsfondene har fulgt et fast mønster år for år. Den animalske produktion var fra starten af det område, hvor hovedparten af afgiftsopkrævningen fandt sted¹⁸ og størstedelen af promillemidlerne har tilsvarende været fordelt til de animalske sektorer. I bilag 1 ses et diagram, der illustrerer fordelingen på tværs af fondene set over de sidste 30 år.

Tabel 1 herunder viser fondenes midler i 2022 og afspejler denne tendens, hvor særligt Svine-, Mælke- og Kvægaafgiftsfonden har inddrevet størstedelen af afgiftsmidlerne (84 pct. i 2022) og modtaget størstedelen af de midler, der overføres fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug (88 pct. i 2022). Tabellen er baseret på fondenes basisbudgetter for 2022, hvorfor der kan forekomme enkelte mindre justeringer.

Tabellen viser omfanget af midler henholdsvis fra finansloven og fra produktionsafgifter, og hvordan midlerne er fordelt mellem de tolv fonde. Det fremgår, at ud af Promilleafgiftsfonden for Landbrugs samlede bevilling på 232,8 mio. kr. overføres der i 2022 110 mio. kr. svarende til 47 pct. af bevillingen for 2022 eller 44 pct. af fondens samlede indtægter i 2022, dvs. medregnet overførte midler fra 2021.

Af tabellen ses det endvidere, at fondene i 2022 inklusiv overførte midler har samlede indtægter for ca. 670 mio. kr. og forventer at uddele støtte til aktiviteter for et beløb lidt mindre end dette. De samlede indtægter fra finansloven til anvendelse i 2022 udgøres af den faste bevilling på 250 mio. kr. plus 51 mio. kr. til særpuljer i Fonden for Økologisk Landbrug.¹⁹

Samlet set har produktionsafgiftsfondene i 2022 indtægter fra produktionsafgifter for ca. 254 mio. kr. svarende til 64 pct. af fondenes samlede indtægter, inklusiv de midler, der overføres fra året før.

Hvis der alene ses på fordelingen i produktionsafgiftsfondene af indtægter fra henholdsvis produktionsafgifter og midler, der overføres fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug, så udgør produktionsafgifterne 70 pct.

¹⁸ *En fremtidig landbrugspolitik*. Betænkning nr. 798 fra udvalget for den fremtidige landbrugspolitik, 1977. S. 123.

¹⁹ Desuden udmøntes i 2022 en særpulje på 20 mio. kr. via Promilleafgiftsfonden for Landbrug til udtagningskonsulentordningen til understøttelse af de kollektive miljøindsatser herunder minivådområder og lavbundsindsatsen i bred forstand. Midlerne er afsat som led i *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug* i 2021, og indarbejdet som ændringsforslag på finansloven i 2022. Pengene indgår ikke i tabel 1, da de ikke vedrører fondens øvrige projektstøtte.

af indtægterne, mens midlerne for Promilleafgiftsfonden for Landbrug på tværs af de tolv fonde udgør 30 pct.

Hvis der på tværs af alle tolv fonde alene ses på fordelingen i 2022 mellem indtægter fra henholdsvis produktionsafgifter og midler fra finansloven, så udgør produktionsafgifterne samlet set 46 pct., mens de midler, der overføres via finansloven, udgør 54 pct. af fondenes indtægter.

Tabel 1. Fondenes indtægter og udgifter til støtteformål i 2022

Fonde	Samlede indtægter i 2022 ¹ (1000 kr.)	Underposter der udgør samlede indtægter i 2022					Finanslovs- midler over- ført fra PAF til fonde	Uddelt til formål i alt	Antal pro- jekter støttet i 2022
		Overførte midler fra 2021	Fast beløb på finans- lov	Særpuljer i 2022	Indtægt fra pro- duktions- afgifter	Renter			
Fonde finansieret 100 pct. på finansloven									
Promilleafgiftsfonden for Landbrug (PAF)	249.919 ²	17.519	232.800	-	-	- 400	(- 110.564) ⁵	137.574 ⁶	84
Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug	8.217	1.027	7.200	-	-	- 10	-	8.114	25
Fonden for Økologisk Landbrug ⁴	123.588	63.088	10.000	51.000	-	- 500	-	71.433	56
Produktionsafgiftsfonde									
Svineafgiftsfonden	223.623	18.928	-	100	146.674	- 300	58.221	221.085	107
Mælkeafgiftsfonden	78.173	719	-	-	46.000	- 150	31.604	77.504	66
Frøafgiftsfonden	25.370	12.186	-	-	11.000	- 45	2.229	11.503	23
Kvægafgiftsfonden	23.906	- 1.428	-	-	17.190	- 75	8.219	23.225	27
Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter	17.963	4.208	-	-	13.785	- 30	-	16.374	35
Fjerkræafgiftsfonden	17.574	- 38	-	-	11.954	- 45	5.703	17.047	26
Kartoffelafgiftsfonden	8.388	783	-	-	4.350	- 15	3.270	8.256	24
Sukkerroefgiftsfonden	2.570	95	-	-	1.545	- 7	937	2.482	7
Hesteafgiftsfonden	1.082	- 349	-	-	1.050	-	381	980	5
Samlet	669.809³	116.738	250.000	51.100	253.548	- 1.577	110.564	595.577	485

Kilde: Fondenes basisbudgetter for 2022.

¹ Indeholder også midler overført fra 2021 og negative renteindtægter.

² De 249.919 t. kr. er den samlede indtægt i PAF. Heraf overføres 110.564 t. kr. til produktionsafgiftsfondene og dette beløb indgår derfor også som en del af den samlede indtægt i de enkelte produktionsafgiftsfonde.

³ Der er fratrukket 110.564 t. kr., således at beløbet, der overføres fra PAF til produktionsafgiftsfondene ikke tæller med to gange i fondenes samlede indtægt.

⁴ FØL følger et særligt system, hvor midler overføres ved årets udgang. Tallet rummer derfor både midler, der er overført fra 2021 herunder midler til anvendelse i 2022 (63 mio. kr.) og bevilling i 2022, hvoraf 50,5 mio. kr. overføres til anvendelse i 2023.

⁵ De beløb, der fremgår for hver af ni produktionsafgiftsfonde svarer til de 110.564 t. kr., der overføres fra PAF.

⁶ Beløb der uddeles direkte af PAFs bestyrelse til projekter, der er ansøgt i PAF.

Som led i den politiske aftale for landbruget fra oktober 2021 "Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug", er det besluttet, at der skal omprioriteres i alt 675 mio. kr. fra Promilleafgiftsfonden for Landbrugs bevilling i perioden 2023-2030. Pengene skal bruges til en ny fond for plantebaserede fødevarer, og midlerne fordeles til den nye fond med 84-85 mio. kr. årligt i perioden.²⁰ Det vil sige, at Promilleafgiftsfonden for Landbrug fra 2023 vil have en årlig bevilling på knap 150 mio. kr. og dermed, at fondens midler fra 2023 og frem vil blive reduceret med mere end en tredjedel pr. år.

Denne omprioritering vil få væsentlig betydning for fordelingen af indtægtsmidler fra henholdsvis produktionsafgifter og finanslovsmidler fra 2023.

²⁰ Ud af fondens samlede midler for 2023 udmøntes 25 mio. kr. i 2022 via en særpulje i Fonden for Økologisk Landbrug målrettet plantebaserede fødevarer.

3.3 Produktionsafgifternes karakter som særlige statslige midler og grundlag for midlernes anvendelse

I de ni produktionsafgiftsfonde indstiller bestyrelserne til ministeren, hvilke afgifter der skal opkræves på landbrugsvarer inden for de enkelte sektorer, og indbetalingen af afgifter bliver reguleret i afgiftsbekendtgørelser for hvert sektorområde. Afgifterne betyder, at alle aktører indenfor det pågældende område pålægges at bidrage til finansiering af aktiviteter, med relevans for alle eller en væsentlig del af landbrugerne indenfor det pågældende område, men som den enkelte producent ikke har mulighed for at gennemføre på egen hånd. Den enkelte fondsbestyrelse kan således også indstille til ministerens godkendelse, at afgifterne sættes væsentligt ned eller, at fonden afvikles.

Afgifterne udgør en fast sum pr. produceret enhed, og opkræves i første forarbejdningsled dvs. slagterier, mejerier, ægpakkerier osv. Midlerne indbetales direkte til fondenes pengeinstitut, og indgår dermed ikke som en del af statsregnskabet, men midlerne fremgår af finanslovens oversigt over fondenes samlede indtægter og udgifter. Produktionsafgifterne er parafiskale statslige midler, det vil sige, at der er tale om en obligatorisk betaling (for den enkelte producent) uden nogen umiddelbar modydelse, og hvor provenuet går uden om statskassen, men til formål bestemt af det offentlige.²¹

Igennem store dele af fondenes levetid har der udfoldet sig en debat om, hvorvidt fondenes indtægter fra produktionsafgifter var offentlige midler eller erhvervets "egne penge" og dermed, hvor retten ligger til at disponere. I 1985 vurderede Rigsrevisionen spørgsmålet og konkluderede, at der var tale om offentlige midler om end af en særlig karakter.²² Rigsrevisionen lagde blandt andet vægt på, at fondene er oprettet ved lov, at finansieringen er fastlagt ved lov og, at administrationen af fondene er underlagt ministeriets tilsyn.

Jævnfør landbrugsstøtteleven har ministeren ikke mulighed for at øve indflydelse på, hvordan midlerne prioriteres indenfor de konkrete formålsområder, der er fastlagt i loven. Den opgave er med loven uddelegeret til de enkelte fondes bestyrelser. Ministeren skal godkende fondenes budgetter og regnskaber som følge af ministeriets forpligtigelse til at føre tilsyn med, at midlerne anvendes i overensstemmelse med landbrugsstøtteleven og øvrige gældende krav til forvaltning af offentlige midler.²³

3.4 Lovgivnings- og statsstøttemæssige krav til anvendelse af midlerne

Landbrugsstøtteleven fastslår, at produktionsafgiftsmidlerne skal anvendes inden for de sektorer, hvor de er opkrævet. For Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartnerbruget kan midlerne anvendes bredt indenfor frugt- og gartneriområdet, mens midlerne i Promilleafgiftsfonden for Landbrug kan anvendes til generelle projekter, der dækker hele landbrugserhvervet. Fondens for Økologisk Landbrug kan ligeledes støtte dansk landbrug bredt set, men dog alene aktiviteter, der handler om økologi.²⁴

Som beskrevet, blev der fra 1999 etableret hjemmel til, at Promilleafgiftsfonden for Landbrug kunne uddele støtte til projekter, der lå udenfor de eksisterende produktionsafgiftsfondenes områder, hvilket betød, at fonden for eksempel kunne støtte projekter, der handlede om jordforbedring og lignende generelle aktiviteter, der ikke faldt naturligt under de sektorspecifikke fonde. På trods heraf, har alle fondene i alle år været bundet af de samme bestemmelser om formål med støtten, der er fremgået af bemyndigelsesloven og senere landbrugsstøtteleven. De løbende lovændringer har betydet, at ordningen har skulle statsstøttegodkendes af EU-kommissionen flere gange i løbet af årene, og anvendelsen af midlerne har således foruden lovens krav også været bundet af EU's krav vedrørende statsstøtte og konkurrenceregler.

²¹ Definition taget fra: Skatteministeriet, Referencerammer for skatteudgifter, 2009-2010.

²² Beretning om produktions- og promilleafgiftsfondene inden for landbrugs-, gartner- og fiskeriområdet, Rigsrevisionen, 1985.

²³ I praksis er godkendelsen af fondenes budgetter og regnskaber uddelegeret til Landbrugsstyrelsen.

²⁴ Landbrugsstøtteleven, § 7.

Statsstøttegodkendelsen betyder, at fondene alene må give midler til aktører, der ikke har til hensigt at tjene penge på aktiviteterne, og der udbetales dermed som udgangspunkt ikke støtte til enkeltproducenter.²⁵ Ansøgerne er i langt de fleste tilfælde offentlige og private organisationer, producentsammenslutninger og forsknings- og vidensformidlingsinstitutioner, der har en kapacitet, der gør dem i stand til at udføre større projekter.²⁶

Ansøgerne får dækket omkostninger med en støtteintensitet på 100 pct., men den egentlige nyttevirkning af aktiviteterne skal ifølge statsstøttegodkendelsen tilfalde bredt set til primærproducenterne, det vil sige, de enkelte landbrugere. Det betyder blandt andet, at alle forskningsresultater skal lægges åbent frem til fri afbenyttelse, at markedsføringsaktiviteter skal komme alle eller en betydelig del af landbrugerne til gavn samt at formidling og rådgivningstilbud skal være tilgængelige for alle relevante producenter.

Langt de fleste støttemidler fra fondene udbetales dermed til aktører, der udfører aktiviteter på vegne af de enkelte producenter og landbrugere. Der skelnes mellem de *umiddelbare* støttemodtagere (dem der udfører aktiviteterne) og de *endelige* støttemodtagere (primærproducenterne, der skal have gavn af aktiviteterne). Ifølge statsstøttegodkendelsen er de endelige støttemodtagere "mikrovirksomheder og SMV'er", hvilket dog dækker over aktører op til en betydelig størrelse målt på antal ansatte og omsætning.²⁷

Der er ingen krav om størrelsen på de aktører, der søger midler og gennemfører aktiviteterne. Ansøgerne kan være alle juridiske enheder, der optræder med et CVR-nr. det vil sige private- og offentlige foreninger, organisationer og institutioner, offentlige fonde mv., der ønsker at gennemføre aktiviteter med bred relevans på tværs af hele landbruget eller på tværs af den undersektor, det drejer sig om.

3.5 Fondenes forvaltning, fondsbestyrelser og den daglige administration af midlerne

Da fondene er nedsat med afsæt i lov og finansieringen udspringer af regler fastsat ved lov, er fondene særlige forvaltningsenheder underlagt offentligretlige regler og retningslinjer. Grundlaget for fondenes virke er udover landbrugsstøtteleven og statsstøttegodkendelsen dermed også al anden lovgivning, der gælder for offentlig forvaltning herunder forvaltningsloven, offentlighedsloven, lovgivning vedrørende behandling af persondata mv.

Som beskrevet har Landbrugsstøtteleven siden 1990 givet ministeren bemyndigelse til at udpege bestyrelser, der leder fondene, men reglerne for sammensætningen af bestyrelserne er justeret flere gange siden senest med en lovændring i 2003-2004. De bestemmelser, der blev vedtaget på daværende tidspunkt er stadig gældende i dag, og betyder, at bestyrelserne i produktionsafgiftsfondene og Fonden for Økologisk Landbrug skal tilstræbe en bestyrelse på 12 personer bestående af 2/3 repræsentanter for erhvervssiden og 1/3 repræsentanter for offentlige interesser. Bestyrelserne for de to Promilleafgiftsfonde sammensættes af i alt 11 personer fordelt med seks repræsentanter for erhvervssiden og fem repræsentanter for offentlige interesser. Bestyrelserne udvælger selv en formand. Repræsentanterne for erhvervssiden udpeges af ministeren efter *enig*²⁸ udtalelse fra erhvervsorganisationen Landbrug & Fødevarer²⁹ samt en række repræsentative producent- og brancheorganisationer, mens de offentlige repræsentanter udpeges af ministeren efter *fælles* udtalelse fra Forbrugerrådet Tænk, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Danmarks Frie Forsk-

²⁵ Fondene kan under formålene sygdomsforebyggelse og sygdomsbekæmpelse udbetale midler direkte til de enkelte landbrugere i situationer, hvor EU eller nationale foranstaltninger pålægger landbrugerne visse udgifter.

²⁶ Statsstøttesag SA.57228 (2020/N) – Danmark Promille og produktionsafgiftsfonde i landbruget.

²⁷ Kategorien mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder (SMV'er) omfatter virksomheder, som beskæftiger under 250 personer, og som har en årlig omsætning, der ikke overstiger 50 mio. euro eller en årlig samlet balance på ikke over 43 mio. euro. (2003/361/EF).

²⁸ I bemærkningerne til L 25 fra 2003 fremgår det, at de organisationer, der udtaler sig om medlemmer til produktionsafgiftsfondene udtaler sig i *enighed*, mens organisationer der udtaler sig om repræsentanter for offentlige interesser udtaler sig i *fællesskab*. Hensigten med at kræve *enig* udtalelse hos organisationerne er at sikre en afbalancering mellem de forskellige aktører, da fondene skal virke til gavn for den samlede branche. De udtaleberettigede på erhvervssiden skal etablere enighed for, at det giver mening at udpege bestyrelsesmedlemmer, der nyder den fornødne brede opbakning i branchen. For de organisationer, der repræsenterer offentlige interesser, gælder ikke samme krav om *enig* udtalelse.

²⁹ Før 2009 hed det i Landbrugsstøtteleven - i stedet for *Landbrug & Fødevarer*, at *Landbrugsraadet* udtalte sig sammen med øvrige repræsentative organisationer. Landbrug & Fødevarer blev dannet i 2009 efter en fusion af Landbrugsraadet, Danske Slagterier, Dansk Svineproduktion, Dansk Landbrug med Landbrugsmediernes og Dansk Landbrugsrådgivning, samt væsentlige dele af Mejeri-foreningens aktiviteter.

ningsfond. Afgrænsningen af de konkrete udtaleberettigede producent- og brancheorganisationer fastlægges endeligt i den enkelte fonds vedtægter, der skal godkendes af ministeren. Bestyrelserne udpeges for en periode på fire år med mulighed for genudpegning. De nuværende regler for sammensætning af bestyrelserne stammer således fra 2003 og blev indført for at sikre krav om en vis bredde i repræsentation af interesser hos de personer, der sidder i bestyrelserne. De ændrede regler blev vedtaget efter kritik af, at få store virksomheder eller erhvervsorganisationer i nogle fonde udgjorde majoriteten i fondsbestyrelserne og samtidig modtog en stor del af fondens midler.³⁰

3.6 Udvikling i de politiske ønsker til ordningen

Som beskrevet i afsnit 3 var den oprindelige hensigt med bemyndigelsesloven at understøtte landbruget på et tidspunkt, hvor erhvervet stod i en pris- og afsætningskrise. Der var bred enighed på tværs af de politiske partier i Folketinget, om at give ministeren en bred bemyndigelse til at fastsætte de nødvendige fælles krav og tiltag overfor erhvervet for at sikre prisstabilitet og fortsat eksport på både eksisterende og nye markeder, samt en bemyndigelse til at opkræve de nødvendige midler fra landbruget selv til at finansiere de relevante tiltag.³¹

Man kan således sige, at konstruktionen blev etableret med det særlige formål at medvirke til at sikre fortsat dansk eksport af landbrugsvarer. Omvendt var ordningen på daværende tidspunkt karakteriseret ved, at det ikke var specificeret, hvilke præcise områder og underliggende formål, som midlerne kunne anvendes til. I loven hed det, at midlerne kunne anvendes *til foranstaltninger, der tjener til fremme af dansk landbrugseksport i almindelighed*. Midlerne skulle ifølge loven administreres af et fagligt udvalg bestående af repræsentanter fra landbrug og handel med godkendelse fra ministeren.³²

I de efterfølgende årtier er der sket den udvikling, at det i lovgivningsgrundlaget er blevet stadig mere specificeret, hvilke konkrete områder og underliggende formål, som midlerne må bruges til (se boks 1), mens fondenes overordnede formål samtidig har udviklet sig i retning af den brede formulering om at styrke erhvervets udviklingsmuligheder og konkurrenceevne.

Efter Danmark indtrådte i EF i 1973 blev forholdene omkring afsætningen af de danske varer til andre lande i det indre marked reguleret efter EF's regler, og formålet med den del af bemyndigelsesloven, der vedrørte fondene, var nu ikke længere at bidrage til at løse en egentlig krisesituation - som afsætningsloven og fondene oprindeligt var udsprunget af - men i højere grad at videreføre ministerens bemyndigelse til at fastsætte nogle fælles vilkår for eksportører og produktion af danske landbrugsvarer, som var i overensstemmelse med EF's regler, samt at fastholde bemyndigelsen til at opkræve afgifter fra landbruget, til solidarisk at finansiere forskellige tiltag.

Landbrugets fonde har derved i mange år fungeret som støtteordninger, der har sikret finansiering til en lang række aktiviteter og projekter, med det brede sigte at udvikle dansk landbrug til gavn for primærproducenterne, men uden en eller flere tydeligt formulerede målsætninger om, hvad det var for en udvikling, man har ønsket, at fondene bidrog til. I løbet af 1990'erne og 00'erne var der en politisk forståelse af, at de grønne afgifter på landbruget skulle tilbageføres til erhvervet. En del af midlerne blev anvendt til finansiering af miljøindsatser, men størstedelen blev overført til fondene med den hensigt, at de skulle anvendes til samme formål, som fondenes øvrige midler.³³

BOKS 1

Formål fondene kan støtte i dag ifølge Landbrugsstøtteleovens § 7

Fondenes midler anvendes til finansiering af foranstaltninger i forbindelse med afsætningsfremme, forskning og forsøg, produktudvikling, rådgivning, uddannelse, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol, medfinansiering af initiativer under EU-programmer samt i øvrigt til foranstaltninger, som ministeren for fødevarer, fiskeri og ligestilling giver tilladelse til. Midlerne anvendes endvidere til dækning af omkostningerne ved kontrol med midlernes korrekte anvendelse.

³⁰ L25, tillæg A og F, 2003.

³¹ Lov nr. 595, 1972.

³² I de første mange år blev midlerne administreret af de såkaldte §2-udvalg, der blev nedsat med loven. Heri sad repræsentanter fra de centrale organisationer fra landbrug og handel. Endvidere blev en del af administrationen efterhånden uddelegeret til forskellige private brancheorganisationer.

³³ Se f.eks. Rapport om Produktions- og Promilleafgiftsfondenes virksomhed i regnskabsåret 1997.

Med det eksisterende lovgrundlag i landbrugsstøtteleven er der således ikke formuleret et eller flere overordnede formål, der rammesætter hvilke strategiske samfunds- eller erhvervsmæssige mål, fondene enkeltvis eller samlet set skal bidrage til at nå. Gældende krav er således, at midlerne anvendes indenfor de støtteområder, der fremgår af landbrugsstøttelevens § 7, samt i henhold til statsstøttegodkendelsens bestemmelser om, at nyttevirkningen tilfalder primærproducenterne.

Det overordnede formål med fondene skal derfor læses ud af de enkelte fondes vedtægter. Her fremgår det stort set enslydende i samtlige fonde, at formålet med fondene er *at styrke landbrugets udviklingsmuligheder og konkurrenceevne*. Ordlyden gengives på ministeriets hjemmeside til beskrivelse af fondenes samlede formål. Formuleringen afspejler, at der er tale om støtteordninger med et meget bredt sigte - et sigte, der har været fastholdt i den periode, fondene har eksisteret.

I løbet af de seneste årtier har der været fremsat forskellige forslag om, at fondenes midler i højere grad skulle målrettes overordnede politisk bestemte strategiske områder. Dette gælder særligt i forhold til de forskellige grønne dagsordener, der i stigende grad har fyldt på den politiske scene.

I perioden frem til etableringen af fonden for Økologisk Landbrug i 2002 foregik der på tværs af de politiske partier en tilbagevendende drøftelse af, i hvilket omfang fondsmidlerne i højere grad end det var tilfældet, skulle anvendes til at understøtte udviklingen af økologien i Danmark, og i årene fra 2002 og frem blev der som led i forskellige politiske aftaler afsat stadig flere midler til Fonden for Økologisk Landbrug.

I 2003 fremsatte Socialdemokratiet to beslutningsforslag³⁴, hvori det blev foreslået, at Promilleafgiftsfondenes midler i højere grad blev målrettet nogle særlige områder herunder at give støtte til udvalgte Produktionsafgiftsfonde³⁵, samt i højere grad at støtte forskning i og afsætningsfremme af produkter, der produceres med mindre brug af pesticider og med et lavt klimaaftryk.

Igen i 2015 foreslog Socialdemokratiet med et lovforslag, at midlerne i Promilleafgiftsfondene og Fonden for Økologisk Landbrug fik en mere tydelig strategisk målretning, der afspejlede Fødevarerministeriets generelle aktiviteter og ambitioner på landbrugs- og fødevarerområdet.³⁶ I drøftelsen af lovforslaget blev der fra flere af de partier, der støttede forslaget, blandt andet henvist til nogle af de anbefalinger, der i 2013 var blevet fremsat af Strukturkommissionen for Landbrug.³⁷ Kommissionens opgave var at udarbejde forslag til løsninger af landbrugets strukturelle, økonomiske og miljømæssige udfordringer, herunder hvordan landbrugserhvervet kan bidrage til klima- og miljøindsatsen. Overordnet anbefalede kommissionen, at landbrugets fonde i højere grad var med til at løse samfundsmæssige udfordringer, og at dette blandt andet kunne opnås gennem en justering og udvidelse af fondenes fokus. Kommissionens konkrete anbefalinger fremgår af boks 2. Lovforslaget fra 2015 blev ikke vedtaget, og der har ikke efterfølgende været fremsat lignende forslag om bindende krav til fondenes midler. De argumenter, der blev fremsat til forsvar for den eksisterende ordning gengives i afsnit 3.10, hvor andre dele af de samme beslutnings- og lovforslag gengives.

BOKS 2

Anbefalinger vedr. landbrugets fonde fra Natur- og landbrugskommissionen i 2013

- Landbrugsstøtteleven, som regulerer landbrugsfondene, ændres, så der bliver mulighed for at støtte projekter, der fokuserer på bredere, samfundsmæssige udfordringer knyttet til jordbrugsproduktionen, f.eks. natur-, miljø- og klimarelaterede projekter.
- Promilleafgiftsfondene skal i højere grad koncentrere midler og aktiviteter om tværgående og udviklingsorienterede udfordringer. Det kan bl.a. ske ved, at de to fonde opprioriterer støtte til disse aktiviteter frem for produktions- og afsætningsnære aktiviteter.
- De offentlige og samfundsmæssige interesser i fondsbestyrelserne bør styrkes. Det kan ske ved, at offentlige interesser sikres en ekstra plads i bestyrelserne for produktionsafgiftsfondene og Fonden for økologisk landbrug. Formanden for promilleafgiftsfondene bør personligt udpeges af fødevarerministeren.

³⁴ B94 og B10, 2003.

³⁵ I forslagene nævnes, at f.eks. Fjerkræafgiftsfonden og Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter kan have behov for en særlig indsats.

³⁶ L135, 2015.

³⁷ Uafhængig natur- og landbrugskommission nedsat af Regeringen Helle Thorning Schmidt i 2011. *Natur- og Landbrug – en ny start*, april 2013.

I 2020 indgik Promilleafgiftsfonden for Landbrug en frivillig aftale med Fødevareministeren, hvor fonden lovede at øremærket en del af fondens midler til projekter vedrørende klimatiltag. Som følge af aftalen afsatte fonden 75 mio. kr. til klimaprojekter i 2022, og med aftalen var det planlagt, at beløbet skulle stige til 100 mio. kr. i 2023 og 125 mio. kr. fra 2024 og fremefter. Da det med den politiske *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug* fra oktober 2021 blev besluttet, at ca. en tredjedel af Promilleafgiftsfonden for Landbrugs faste bevilling skulle omprioriteres til Fonden for Plantebaserede Fødevarer, har Promilleafgiftsfonden for Landbrugs bestyrelse besluttet, at der i 2023 i stedet for de planlagte 125 mio. kr. anvendes 48 mio. kr. til en klimapulje.³⁸

3.7 Udvikling i hvilke formål fondene med loven kan støtte

I 1985 rettede både Ombudsmanden og Rigsrevisionen kritik af en række forskellige aspekter af fondenes administration og forvaltningspraksis. Rigsrevisionen konkluderede blandt andet, at de formålsformuleringer, der var i bemyndigelsesloven var så generelle og brede, at det var vanskeligt at afgøre, om midlerne blev anvendt som tilsigtet i loven.³⁹ For at imødekomme kritikken og sikre øget kontrol med midlernes anvendelse, gennemførtes den større revision af loven i 1990, der også ledte til, at fondene skulle ledes af bestyrelser. Med revideringen i 1990 blev der for første gang formuleret en række specifikke støtteformål, som midlerne herefter alene kunne anvendes til. Det betød, at midlerne ikke længere kunne anvendes til finansiering af administration i brancheorganisationerne, herunder "til organisationspolitiske opgaver", som det hedder i bemærkningerne til loven.⁴⁰ Den præcisering af støtteformål, der skete med lovændringen, blev altså i høj grad indføjet i loven som svar på kritikken af, at det var for svært at føre kontrol med om midlerne blev anvendt indenfor formålet - mere end som følge af et politisk ønske om at styre midlernes anvendelse i en bestemt retning.⁴¹

I oversigten herunder beskrives kort, hvordan loven er ændret i perioden fra 1958 til i dag med hensyn til, hvad fondene kan give støtte til. Siden 1990 er formålsbeskrivelsen kun justeret (udvidet) i begrænset omfang, og de formål, der kan støttes af fondene i 2022, er derfor de samme, som blev fastlagt i 1990 suppleret med de få efterfølgende tilføjelser, der skitseres i oversigten herunder. Bemyndigelseslovene og landbrugsstøtteleven er justeret på mange andre tidspunkter og i forhold til mange andre aspekter, end det, der fremgår her.

3.7.1 Oversigt over udvikling i støtteformål

1958

Af loven fremgik følgende formulering vedrørende anvendelse af midlerne: *De gennem afgifterne tilvebragte beløb skal for hver enkelt varegruppe indgå i en fond (...). Fondens midler kan med tilslutning af landbrugsministeren (...) anvendes til fremme af udførslen af landbrugsvarer inden for den pågældende varegruppe. Og: (...) en særlig fond, hvis midler med tilslutning af ministeren (...) kan anvendes til foranstaltninger, der tjener til fremme af dansk landbrugsekspert i almindelighed.* (§ 3, stk. 1 og 3).

1973

Af loven fremgik følgende formulering vedrørende anvendelse af midlerne. Formuleringen erstatter den foregående fra 1958: *Fondens midler kan med ministerens godkendelse anvendes til fremme af sådanne erhvervsøkonomiske foranstaltninger vedrørende produktion og afsætning af de af loven omfattede varer, som ikke er i strid med Fællesskabets regler.* (§ 4, stk. 2).

1986

Det blev tilføjet til loven, at *Landbrugsministeren kan bestemme, at en del af... (promillemidlerne) kan an-*

³⁸ Ud af den faste bevilling på 232,8 mio. kr. årligt til Promilleafgiftsfonden for Landbrug omprioriteres der i alt 675 mio. kr. til Fonden for Plantebaserede Fødevarer i perioden 2023-2030, hvilket svarer til en årlig reduktion på ca. 84 mio. kr.

³⁹ På det tidspunkt lød formålsformuleringen i bemyndigelsesloven for landbrugsområdet, at fondenes midler kunne anvendes til *fremme af erhvervsøkonomiske foranstaltninger vedrørende produktion og afsætning af de af loven omfattede varer.*

⁴⁰ Forslag til lov om administration af det Europæiske Økonomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for landbrugsvarer m.v. (lovforslag L161, tillæg A, 1990.

⁴¹ Se L161, tillæg A og F, 1990.

vendes til miljøforbedrende investeringer i landbruget. (§ 4, stk. 4) Formålet var lade en mindre del af ministeriets indtægter fra den amtskommunale grundskyld gå til finansiering af NPO-handlingsplanen til beskyttelse af vandmiljøet. Lovændringen medførte en mindre reduktion af de promillemidler, der blev overført til fondene. Bestemmelse indgår endnu i 2022, men er udvidet ved en revidering i 2001.

1990

Større revision af loven, hvor der for første gang blev formuleret en række konkrete områder, der afgrænser, hvad fondenes midler må anvendes til. Af bemærkningerne til loven fremgår, at *præcisering sker for at undgå fremtidige vanskeligheder i forbindelse med fortolkningen af formålsbestemmelsen i loven*. Formulering i loven lyder: *Fondenes midler anvendes til finansiering af foranstaltninger i forbindelse med afsætningsfremme, forskning og forsøg, produktudvikling, rådgivning, uddannelse, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse og kontrol samt i øvrigt til foranstaltninger, som landbrugsministeren giver tilladelse til*. Denne formålsbestemmelse indgår endnu i loven i 2022, men er udvidet lidt i de revideringer der skitseres herunder. Endvidere blev det formuleret i loven, at *Midlerne anvendes endvidere til dækning af omkostningerne ved kontrol med midlernes korrekte anvendelse*. (§ 7) Den sidste formulering vedrørende kontrol betød, at fondens midler fra da af kunne anvendes til betaling af omkostninger ved kontrol med overholdelse af EU-forordninger, det vil sige aktiviteter, der var uafhængige af fondene. Indgår endnu i loven i 2022.

1998

Med lovændring sikres hjemmel til, at promilleafgiftsfondene ikke blot overfører midler til produktionsafgiftsfondene, men at fondenes egne bestyrelser kan udbetale støtte direkte til ansøgere, og dermed til formål, der ligger udenfor produktionsafgiftsfondenes sektorspecifikke områder. Forudsætning om, at hovedparten af fondenes midler anvendes til det animalske område bortfalder. Der konstateres i bemærkningerne til loven, at der er et stigende behov for at anvende promillemidlerne som supplerende tilskud til generel erhvervsfremme og forskning på jordbrugsområdet, og generelt ønskes en mere smidig anvendelse af fondenes midler på tværs af sektorerne og til brug for generelle formål på hele området for landbruget, gartneriet og frugtavl. Det forventes at midlerne i større grad vil kunne gives til formål indenfor for eksempel økologi, non food, dyrevelfærd og planteproduktion.

2001

Der etableres hjemmel i loven til at oprette Fonden for Økologisk Landbrug.

Derudover foretages en justering (udvidelse) af den hidtidige formulering om at anvende en andel af promillemidlerne til *miljøforbedrende initiativer* - det vil sige en udvidet hjemmel til, at promillemidler, der ellers ville være overført til fondene, kan anvendes til andre formål end kun miljøforbedrende initiativer. Med lovændring skabes hjemmel til, at *ministeren kan bestemme, at... (promillemidler) anvendes til miljøforbedrende initiativer på jordbrugsområdet, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse og til kontrol med produktion, forarbejdning og afsætning af fødevarer*. Begge formuleringer indgår endnu i loven i 2022.

2003

Ved revision af loven i 2003 indskrives dyrevelfærd som et selvstændigt anvendelsesområde. Derudover udvides anvendelsesområdet for fondsmidlerne sådan, at fondsbestyrelserne kan foreslå, at midlerne også kan anvendes til medfinansiering af initiativer under EU-programmer. (Se uddybning af denne støttemulighed i 4.1). Endelig etableres der hjemmel til at ministeren kan pålægge promilleafgiftsfondene at afholde udgifter til en kompensationsordning i forbindelse med spredning af genetisk modificeret materiale ved dyrkning af GMO. Alle tre formuleringer indgår endnu i loven i 2022.

3.8 Fondene som mangeårig finansieringskilde for erhvervets aktiviteter

Den måde fondene anvender og fordeler midlerne i dag skal i høj grad ses i relation til, hvad det er for en rolle fondenes midler har spillet, siden fondene blev etableret, og hvilke opgaver og modtagere, der er finansieret igennem årene.

De produktionsafgiftsmidler, der blev opkrævet og overført til fondene med afsæt i bemyndigelsesloven fra 1972, trådte i stedet for andre midler og støtteordninger til landbruget, der ville bortfalde med EF-medlemsskabet. Som beskrevet i afsnit 3 var ønsket om at opkræve afgifterne fremsat af erhvervets egne

organisationer, og baggrunden herfor var at sikre finansiering til en række forskellige aktiviteter af fælles interesse, som brancheorganisationerne ønskede gennemført.⁴²

En væsentlig del af disse aktiviteter er branchernes egne forsknings- og forsøgsaktiviteter, der planlægges og gennemføres år for år i tilknytning til bedriftsrådgivningen⁴³ og koordineres fra lokalt niveau gennem en række faglige udvalg til et centralt niveau med sektorbetjente under Landbrug & Fødevarer. Plantesektorens egne forsknings- og forsøgsaktiviteter i regi af landsforsøgene koordineres og prioriteres ligeledes gennem plantesektoren.⁴⁴

De enkelte landbrugere har ikke på egen hånd, eller kun i begrænset omfang, mulighed for at gennemføre den form for udvikling med henblik på innovation. Derfor bliver denne organiseringsform med centralt koordineret forskning, innovation og vidensdeling anset både i- og udenfor branchen som en styrkeposition, da det giver mulighed for, at de enkelte landbrugere kan få adgang til ny viden via rådgivningstjenester og tilkøb af ny teknologi, der er baseret på den viden, der genereres via branchernes fælles koordinerede forsknings- og forsøgsaktiviteter.⁴⁵

I mange år har det samtidig været sådan, at en meget stor del disse aktiviteter (herunder en stor del af den praksisorienterede forskning og udvikling), er blevet finansieret af landbrugets fonde, samtidig med, at aktiviteterne er koordineret og varetaget af få store organisationer med en central placering indenfor de enkelte sektorer eller på tværs heraf. Den største enkelstående modtager af støtte fra landbrugets fonde har i mange år været Landbrug & Fødevarer og organisationens forsknings- og vidensformidlingsenhed SEGES⁴⁶ samt Teknologisk Institut.⁴⁷

Tabel 2 herunder viser, hvordan midlerne på tværs af samtlige fonde er fordelt mellem alle enkeltmodtagere af støtte i perioden 2018 til 2022. Tabellen viser, at indenfor de sidste fem år er 90 pct. af samtlige bevilgede midler uddelt til ni ud af i alt 124 tilskudsmodtagere (svarende til 7 pct. af tilskudsmodtagerne). Den samlede oversigt over støttemodtagere og tildelte midler ses i bilag 5.

Landbrug & Fødevarer og SEGES har i perioden modtaget ca. 54 pct. af fondenes samlede midler - i alt knap 1,4 mia. kr.

Tabel 2. Midler fordelt på tilskudsmodtagere i perioden 2018-2022

Tilskudsmodtager	Bevilgede midler (1.000 kr.)	Andel af samlede bevilgede midler	Akkumuleret
SEGES	902.335	35,3 %	35,3 %
Landbrug & Fødevarer	467.056	18,3 %	53,6 %
Teknologisk institut	307.217	12,0 %	65,6 %
Aarhus Universitet	191.624	7,5 %	73,1 %
Økologisk Landsforening	166.514	6,5 %	79,6 %
Københavns Universitet	108.980	4,3 %	83,9 %
Mejeriforeningen	66.128	2,6 %	86,5 %
Dansk Gartneri	40.024	1,6 %	88,1 %
Innovationscenter for Økologisk Landbrug	39.572	1,5 %	89,6 %
Samlede midler bevilget til de 9 tilskudsmodtagere, der modtager flest midler (89,6 pct. af midlerne i 2018-2022).	2.289.540	89,6 %	

⁴² Hjelmar, Erik (2003). En forvaltningskultur i den danske centraladministration, s.128.

⁴³ Særligt dansk system, hvor der på lokalt plan findes ca. 30 lokale rådgivningsvirksomheder, der typisk er organiseret i aktieselskaber eller lignende og ejes af landmændene. Se: <https://www.dlbr.dk/>.

⁴⁴ Landbrug og Fødevarers hjemmeside: <https://lf.dk/om-os/sectorer-og-sektioner>.

⁴⁵ Pavitt Keith (1984). Sectoral patterns of technical change: Towards a taxonomy and a theory. Samt: ProAKIS, *Agricultural Knowledge and Information Systems in Europe: Weak or strong, fragmented or integrated?* 2015.

⁴⁶ Forskningsenheden er fra ultimo 2021 adskilt som selvstændig juridisk enhed fra den øvrige organisation med henblik på at understrege organisationens status som uafhængig forsknings- og vidensformidlingsenhed. SEGES og Landbrug & Fødevarer opgøres hver for sig i tabellerne, men fungerede som dele af en samlet organisationen, da midlerne blev ansøgt og fondene gav tilsagn om støtte frem til og med 2021.

⁴⁷ Omfatter de tidligere selvstændige og landbrugsejede enheder Slagteriernes Forskningsinstitut (Danish Meatresearch) og Agrotech.

Øvrige midler bevilget til de resterende 115 tilskudsmodtagere (10,4 pct. af midlerne i 2018-2022).	265.534	10,4 %	
I alt	2.554.984	100 %	

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer.

På landbrugsområdet udfylder SEGES den samme funktion, som de godkendte teknologiske serviceinstitutter gør på industriområdet.⁴⁸ Denne type institutter fungerer som bindeled mellem universiteterne (forskningen) og praksis, der i dette tilfælde er bedriftsrådgivningen og landmændene. Konkret er der tale om samarbejde om specifikke forskningsprojekter samt løbende drøftelser om prioritering og gennemførelse af aktuelle forskningsemner. Funktionen bidrager til at sikre, at der sker en hurtig overførelse af viden fra den forskning der sker i samarbejdet mellem universiteterne og SEGES over bedriftsrådgivning til de enkelte landbrugere.

Teknologisk Institut, der er den næststørste støttemodtager, har i de sidste fem år modtaget 12 pct. af fondenes samlede midler. Institutet er den største af de godkendte danske teknologiske serviceinstitutter med en omsætning i 2021 på 1,1 mia. kr., hvoraf ca. 220 mio. kr. anvendes indenfor de primære landbrugsrelevante afdelinger Agrotech og Danish Meat Research Institute (DMRI).

Tallene her skitserer det forhold, at væsentlige dele af erhvervets egne planlagte og fortsatte aktiviteter finansieres af landbrugets fonde og er blevet det i mange år – et forhold der udgør et centralt element i diskussionen af selve fondskonstruktionen, og hvor retten til at disponere over midlerne bør placeres.

I gennem flere år har man i årsrapporten til Folketinget om landbrugets fonde fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri kunne læse, at "*fondene finansierer relevante samfundsnyttige aktiviteter, og en stor del af midlerne anvendes i sammenhæng med helt eller delvist offentligt finansierede initiativer inden for samme områder. På den måde skabes et konstruktivt samspil mellem erhvervets indsats og det offentlige indsats om løsningen af en række centrale fødevarerpolitiske opgaver*".⁴⁹

Fra erhvervets organisationer er det da også fremhævet, at fondenes midler har en central betydning som kilde til at finansiere aktiviteter, der har spillet en afgørende rolle i forhold til at udvikle et effektivt dansk landbrug, bæredygtige løsninger og fastholde en konkurrencedygtig position på de markeder danske landbrugere konkurrerer med.⁵⁰ I den sammenhæng henvises der desuden også ofte til den historiske baggrund omkring fondenes etablering og det forhold, at det var erhvervet selv, der ønskede muligheden for at opkræve afgifterne som solidarisk finansiering af tiltag, til fælles gavn bredt set i landbruget.⁵¹

På den anden side har der som beskrevet gennem flere årtier lydt en tilbagevendende kritik af konstruktionen med landbrugets fonde, hvor blandt andet Forbrugerrådet Tænk ad flere omgange har ytret kritik af fondenes organisering og den måde midlerne har været administreret. Forbrugerrådet Tænk er en af de organisationer, der med lovgrundlaget kan udtale sig om medlemmer til bestyrelserne som repræsentant for offentlighedens interesser. Kritikken har blandt handlet om, at erhvervets virksomheder og organisationer havde for meget indflydelse i bestyrelserne på bekostning af offentlighedens interesser, samt af den måde sagsbehandlingen fandt sted i fondene. Forbrugerrådet har flere gange påpeget, at det til trods for åbne ansøgningsrunder i praksis fortsat var erhvervets centrale organisationer, der havde afgørende indflydelse på, hvordan midlerne blev fordelt, og at der ikke var lige adgang for alle ansøgere.⁵²

Kritikken af fondene har medført, at landbrugsstøtteleven indenfor de sidste to årtier er ændret på en række områder, blandt andet blev grundlaget for bestyrelsernes sammensætning præciseret i

⁴⁸ Der er ingen godkendte teknologiske serviceinstitutter, der alene varetager landbrugsområdet.

⁴⁹ Ses senest i *Promille- og produktionsafgiftsfondenes virksomhed 2020*.

⁵⁰ *Det er uretfærdigt at mistænkeliggøre landbrugets fonde, når de arbejder i samfundets og klimaets tjeneste*, Altinget 2021.

⁵¹ Se f.eks. Landbrug & Fødevarers hjemmeside under afsnittet om *Fonde*.

⁵² *Evaluering af arbejdet i landbrugets afgiftsfonde samt Forbrugerrådets anbefalinger*, 2006. Samt *Undersøgelse af tilskudsforvaltningen i Promilleafgiftsfonden Frugtavlens og Gartnerbruget*, 2009.

landbrugsstøtteleven i 2003. Fra politisk side er der i perioden dog også fremsat mere vidtgående forslag til ændringer af landbrugets fonde, som ikke er vedtaget. De væsentligste ændringer samt forslag til ændringer i fondenes organisering og administration, der er fremsat efter etableringen af fondsbestyrelser i 1990, skitseres kort i næste afsnit.

3.9 Ændringer og forslag til ændringer i fondenes organisering og administration i perioden efter 1990

Herunder skitseres hovedelementer i to beslutningsforslag fra 2003, et vedtaget lovforslag fra 2003 samt fremsatte, men ikke vedtagne, lovforslag fra 2010 og 2015.

3.9.1 Beslutningsforslag fra 2003

I 2003 fremsatte Socialdemokratiet to næsten enslydende beslutningsforslag, hvor det blandt andet blev foreslået at ændre reglerne for sammensætning af bestyrelserne. Forslaget kom i kølvandet på den debat, der var om fondene, herunder kritikken fra Forbrugerrådet, der i 2002 som følge heraf, havde valgt at trække sine repræsentanter fra en række fondsbestyrelser. Ønsket med beslutningsforslagene var blandt andet at opnå en bredere repræsentation i bestyrelserne og sikre, at disse ikke kunne domineres af repræsentanter fra få store virksomheder indenfor branchen. Det overordnede formål med forslagene var *at sikre, at fordelingen af de betydelige offentlige midler ville ske på en måde, der er til gavn for en alsidig fødevarerproduktion og for forbrugerne*, herunder små økologiske producenter.⁵³

Med forslaget blev det blandt andet foreslået, at bestyrelsesmedlemmer, der repræsenterede landbrugets intersseorganisationer tilsammen højst måtte udgøre 40 pct. af en fonds bestyrelse. Resultatet ville være, at flertallet i bestyrelserne var personer uden tilknytning til selskaber eller interesseorganisationer indenfor landbruget. Ydermere blev det foreslået, at administrationen af fondene skulle varetages af en uvildig instans i stedet for af brancheorganisationerne.⁵⁴

De fremsatte beslutningsforslag blev ikke vedtaget, men der var en enighed hen over den politiske midte om, at strukturudviklingen i landbruget og fødevarerproduktionen havde betydet, at få dominerende virksomheder havde fået en for stor indflydelse i særligt nogle af fondenes bestyrelser. Et flertal i Folketinget var enige om, og at dette var i strid med tankegangen bag fondene. Når midlerne skulle komme brede dele af erhvervet til gode, fordrede det en tilsvarende bredde i bestyrelserne. Ligeledes var der enighed om at styrke repræsentationen af offentlighedens interesser.

3.9.2 Lovforslag fra 2003

På den baggrund fremsatte den daværende VK-regering et lovforslag i 2003, der rummede en række regler for sammensætning af bestyrelserne herunder antal og fordeling af, hvor mange repræsentanter henholdsvis erhvervets og offentlighedens organisationer, kunne udpege. Lovforslaget blev vedtaget og førte til de bestemmelser, der endnu er gældende i dag (2022). Se uddybede beskrivelse i afsnit 3.5.

Ændringerne gik ikke så vidt, som det, der var lagt op til i beslutningsforslagene fra samme år. Det flertal i Folketinget, der var imod de fremsatte forslag om, at offentlighedens interesser skulle have flertal i bestyrelserne, argumenterede blandt andet med, at fondene netop administrerede erhvervets egne penge, og det derfor var naturligt, at erhvervet havde den afgørende indflydelse.

3.9.3 Lovforslag fra 2010

Herefter skal man frem til 2010, før der igen blev fremsat et lovforslag, der vedrørte centrale elementer omkring fondenes bestyrelsessammensætning og administration.⁵⁵ Her foreslog Socialistik Folkeparti, at de bestyrelsesmedlemmer, der repræsenterede offentlighedens interesser, fik flertal i de

⁵³ B10 og B94, Tillæg A, 2003.

⁵⁴ Et lignende forslag var blevet stillet tilbage i 1990, hvor SF foreslog, at flytte sekretariatsbetjeningen af Promilleafgiftsfondene væk fra brancheorganisationerne og over til ministeriet. L161, tillæg B og F.

⁵⁵ L144, tillæg A og F, 2010.

finanslovsfinansierede fonde samt, at fordelingen i Produktionsafgiftsfondene blev gjort lige i stedet for de gældende 2/3 flertal til erhvervets repræsentanter. De partier, der var tilhængere af forslaget, argumenterede med, at fondsmidlerne er offentlige midler, og derfor skal bruges med offentlighedens brede interesser for øje, fremfor med et snævert fokus på landbrugets interesser.

Derudover blev det foreslået, at finansieringen af sekretariatsbistanden til administration af fondene ikke skulle varetages af brancheorganisationerne, men i stedet ske via fondsmidlerne og henlægges til en uafhængig organisation eller myndighed. Forslaget fulgte i kølvandet på de to tidligere omtalte kritiske rapporter om fondene, der var initieret af Forbrugerrådet i 2006 og 2009.⁵⁶ De partier, der var modstandere af forslaget argumenterede omvendt for, at en statslig hjemtagning af opgaven ville betyde øget bureaukrati og længere sagsbehandlingstid. Samtidig betød den eksisterende model, at udgifterne til administration ikke længere ville blive afholdt af brancheorganisationerne, men fremover skulle tages fra fondsmidlerne. Forslaget havde ikke flertal i Folketinget og blev ikke vedtaget.

3.9.4 Lovforslag fra 2015

Det seneste forslag, der er fremsat med væsentlige ændringer vedrørende fondenes organisering og administration, er et lovforslag fra den daværende SR-regering i 2015. Lovforslaget indeholdt primært forslag til ændringer, der vedrørte de tre finanslovsfinansierede fonde. Formålet med lovforslaget var først og fremmest at styrke den strategiske målretning af midlerne, så der kom et tydeligere samspil med de øvrige aktiviteter i Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri på landbrugs- og fødevarerområdet.⁵⁷ Forslaget indebar blandt andet, at ministeren skulle udpege formanden i de tre fonde samt, at ministeren skulle godkende bestyrelsernes forslag til strategier og handlingsplaner som grundlag for prioritering af fondenes midler. Ligeledes blev det foreslået, at de organisationer, der indstiller repræsentanter for offentlighedens interesser skulle udvides med Danmarks Naturfredningsforening og Dyrenes Beskyttelse. Endelig blev det foreslået, at sekretariatsbetjeningen af bestyrelserne i de tre finanslovsfinansierede fonde skulle varetages af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri for at understøtte de tre fondes uafhængighed.

De partier, der var imod forslaget, tog afstand fra idéen om større statslig indblanding i beslutningen om midlernes anvendelse, og ønskede omvendt, at fondene fortsat var funderet i erhvervet. Modstanderne argumenterede for, at erhvervets repræsentanter i bestyrelserne var afgørende for at sikre, at det centrale fokus fortsat var på landbrugets interesser og, at den landbrugsfaglige viden og indsigt i sektorerne var til stede, så bestyrelserne kunne træffe fagligt kvalificerede beslutninger. Det blev fremhævet, at fondsmidlerne netop som ordningen fungerede, havde haft stor betydning for udviklingen i fødevarerhvervet gennem mange år. Hvis midlerne i stigende grad blev brugt på andre og mere politisk styrede formål, end at styrke erhvervets konkurrenceevne og de hidtidige oprindelige formål, ville det svække opbakningen til systemet og den grundlæggende tankegang der lå bag, da erhvervet i sin tid havde ønsket en fælles afgiftsindbetaling til finansiering af aktiviteter. Lovforslaget nåede ikke at blive færdigbehandlet, inden der blev udskrevet valg til Folketinget i 2015, og lignende forslag er ikke efterfølgende blevet fremsat.

3.10 Kritik fra Rigsrevisionens i 2016 vedrørende effektivitet og den efterfølgende proces og udvikling af metodegrundlag i fondene

I 2016 afgav Rigsrevisionen en kritisk beretning om tilskudsforvaltningen i landbrugets fonde.⁵⁸ Rigsrevisionen kritiserede en række forhold vedrørende fondenes forvaltningsmæssige praksis herunder, at daværende Miljø- og Fødevarerministeriet og fondene ikke havde opstillet klare effektmål for fondene, og at ministeriet og fondene ikke, som krævet i loven, fulgte op på, hvordan midlerne blev brugt. Rigsrevisionen påpegede, at fondene med en effektivitetsskabelon skal følge op på, at fondene får mest muligt ud af de midler,

⁵⁶ *Evaluering af arbejdet i landbrugets afgiftsfonde samt Forbrugerrådets anbefalinger*, 2006, samt *Undersøgelse af tilskudsforvaltningen i Påløbsafgiftsfonden Frugtavl og Gartnerbruget*, 2009.

⁵⁷ L135, tillæg A, 2015.

⁵⁸ Rigsrevisionens beretning om tilskudsforvaltningen i landbrugets fonde, 17/2015.

de administrerer, og understøtte fondenes strategiske mål. Rigsrevisionen henviste til, at Landbrugsstøtteleven siden 2010 har fastsat, at fondene skal arbejde med effektvurdering herunder formulere en strategi med konkrete og målbare effektmål.⁵⁹

Rigsrevisionen påpegede desuden, at fondenes opfølgning på mål og effekt kunne danne grundlag for input til ministeriets overordnede arbejde som ressortansvarlig med at vurdere, hvad der kommer ud af fondene set som en samlet ordning. Evaluering af effekt bør således foretages på to niveauer, fremhævede Rigsrevisionen, dels af fondene i forhold til den enkelte fonds formål og mål, og dels effekterne af den samlede tilskudsordning. Kritikken gik således også på, at ministeriet aldrig tidligere havde foretaget en større tværgående opfølgning på landbrugets fonde.

Som en opfølgning på kritikken fra Rigsrevisionen blev der indskrevet en række konkrete bestemmelser vedrørende effektvurdering i den bekendtgørelse, der udmønter Landbrugsstøtteleven og regulerer fondenes administration.⁶⁰ Den nye bekendtgørelse var gældende fra 1. januar 2017. På dette grundlag har de enkelte fonde fra 2017 og frem udarbejdet en strategi og et antal effektmål, der udgør fondenes nuværende grundlag for prioritering af midlerne og beskriver den metodiske ramme for, hvordan fondene vil håndtere spørgsmålet om at vurdere fondens effekt.

Det er med landbrugsstøtteleven ikke et krav, at ministeren godkender fondenes strategier. Det betyder, at fondenes bestyrelser selvstændigt beslutter, hvilke overordnede udfordringer og udviklingspotentialer, som fondene hver især vil forfølge og søge at påvirke med sit virke. Loven fastsætter, at ministeren skal sikre, at fondene arbejder med effektmåling og evaluering, men fondene er ikke i formuleringen af strategien og dermed grundlaget for prioritering af midlerne, forpligtet til at sigte efter nogle særlige politisk fastsatte målsætninger eller bestemte samfundsmæssige dagsordener.

Dette forhold betyder, at der med det nye strategiske grundlag ikke er formuleret tværgående målsætninger fra ministeriets side, der sætter en bestemt retning for de midler, fondene forvalter. Det overordnede (for)mål, der går på tværs af fondene er, som beskrevet, den brede formålsformulering *at bidrage til at styrke udvikling og øget konkurrenceevne*, og de mål fondenes bestyrelser med de nye strategier har formuleret indenfor de sidste fem år, knytter sig til de enkelte fonde og de sektorer, de hver især vedrører.

Idet der i lovgrundlaget ikke er opstillet konkrete tværgående målsætninger for, hvad samfundet samlet set forventer at få ud af de midler, der forvaltes af landbrugets fonde, vanskeliggør det metodisk muligheden for, at ministeriet foretager en *tværgående* evaluering af om tilskudsmidlerne leder til den ønskede effekt for samfundet – som påpeget af Rigsrevisionen i 2016.

Landbrugets fonde fungerer ikke, hverken formelt i sin konstruktion eller i forhold til et strategisk grundlag, som én samlet ordning, men derimod som en række forskellige tilskudsordninger, der dækker forskellige sektorer og områder indenfor landbruget og fødevarerhvervet.

Opfølgning på effekt af fondene må derfor tage udgangspunkt i de enkelte fonde og deres strategier og mål, der udstikker en ramme for, hvilke effekter den enkelte fond, ønsker at bidrage til.

3.10.1. Skitsering af fondenes metoder til effektvurdering

Herunder skitseres de elementer, som på tværs af de nuværende tolv fonde, udgør de mest anvendte metoder som grundlag for fondenes løbende vurdering af effekt af de støttede aktiviteter.

- I størstedelen af fondene udfylder (som udgangspunkt) alle projektansøgere et elektronisk selvevalueringsskema ved projektets afslutning. Resultaterne opsamles i et surveyprogram, der giver fonden mulighed for at autogenerere en rapport med udvalgte dele af besvarelsen. Udvalgte resultater fra projekternes selvevaluering fungerer som datagrundlag for fondenes effektvurderingsrapporter og indgår i fondenes årlige afrapportering om effekt i årsregnskaberne.
- Fondene udtager tilfældigt - eller efter et særligt tema - et mindre antal konkrete projekter til grundlig gennemgang. Dette kan f.eks. ske ved, at projektets deltagere inviteres til at forklare og uddybe

⁵⁹ I Rigsrevisionens beretning 17/2015 henvises til bemærkningerne til lovforslaget L40 fremsat i 2009.

⁶⁰ Bekendtgørelse nr. 2128 af 17/12/2020. Formuleringer vedr. effekt er senest ændret med bekendtgørelse nr. 2198 af 26/11/2021.

projektets gennemførelse, resultatet og forventede potentiale overfor bestyrelsen. Den viden, der opnås, dækker i sagens natur en mindre andel af, hvad fonden har støttet.

- Alle fondene har i 2022 formuleret et antal konkrete effektmål som en del af fondens strategi. Effektmålene knytter sig i varierende grad til de indsatsområder, der indgår i fondenes strategier, og som tematiserer, hvilke områder fondene ønsker at støtte indenfor. Fondenes effektmål er i langt overvejende grad formuleret sådan, at de knytter sig til en udviklingstendens på brancheniveau og måling heraf tager afsæt i forskellige kilder med branchenøgletal. Flertallet af fondene har i de seneste år opgjort i årsregnskabet, om udviklingen på de konkrete områder, går i den ønskede retning.
- Promilleafgiftsfonden for Landbrug har i flere år brugt et antal eksterne konsulenter til at vurdere udvalgte projekter for at verificere de resultater, som projektlederne selv har beskrevet. Desuden har fonden fået eksterne eksperter til at udarbejde årlige effektvurderingsrapporter baseret på data fra især selvevalueringsskemaerne, de eksterne eksperters vurderinger, fondens øvrige aktivitetsdata og opgørelse af fondens effektmål samt et antal kvalitative interviews med projektdeltagere.

Som det fremgår her, har fondene i gennem de sidste år især brugt en del ressourcer på løbende at indsamle viden om de enkelte projekters gennemførelse herunder projektledernes vurdering af projekternes mulige potentiale for effekt. Imidlertid har fondene kun i begrænset omfang omsat denne viden til et samlet datagrundlag, der kan anvendes til at tegne et billede af projekternes potentiale for effekt på tværs af fonden og dermed set i relation til de effektmål, der indgår i fondenes strategier.

Viden der alene vedrører det enkelte projekt eller aktiviteter indenfor et afgrænset tema vil være af betydelig relevans for bestyrelsen i forhold til at opnå kvalitativ viden om de enkelte projektypers karakter og potentiale, men er mindre brugbar, som grundlag for at vurdere spørgsmålet om effekt i et bredere perspektiv. Viden om de enkelte projekters resultater og potentiale for effekt er vigtig - også som kilde til en mere generel vurdering af effekt på tværs af den enkelte fond eller fondene samlet set, men det fordrer, at der sker en form for systematisk og sammenlignelig opsamling.

Selvom mange af fondene således laver effektvurdering på projektniveau, knyttes denne viden om de enkelte projekter i mindre grad sammen med elementerne i fondens strategi, som grundlag for over en årække at sandsynliggøre en sammenhæng til den udvikling, der observeres på fondenes effektmål.

Som påpeget af Rigsrevisionen, er der behov for at evaluere landbrugets fonde som tilskudsordninger på et mere tværgående niveau, så ministeriet efterlever gældende krav i Landbrugsstøtteleven og generelt for offentlige tilskudsmidler, om at vurdere, hvad samfundet får ud af de midler, der fordeles via fondene.

Til brug for nærværende evaluering har der derfor været behov for information om de støttede aktiviteter potentiale på et mere generelt niveau. På den baggrund har Landbrugsstyrelsen bedt om data fra fondene, der kan bruges til at belyse, hvordan de enkelte fondes midler er bevilget set i forhold til indsatsområder og effektmål, det vil sige de områder, fondene med deres strategier signalerer, at de ønsker at prioritere for at bidrage til en positiv udvikling indenfor nogle særlige områder. Hvorvidt der er bevilget midler til aktiviteter indenfor et bestemt område siger i sig selv intet om, hvorvidt der i sidste ende opnås den ønskede effekt, men det giver dog en indikation af sandsynligheden for, at der kan være det.

I de udfyldte ansøgningsskemaer findes ansøgernes vurdering af, hvilke områder i fondenes strategier, det enkelte projekt har en relevans for. Til brug for evalueringen har fondsadministratorerne derfor i et vist omfang gennemgået ansøgningerne manuelt for at indsamle de pågældende oplysninger. Det er dog ikke alle fonde eller i samtlige fem år, at fondene har bedt om de pågældende oplysninger. Nogle fonde er først begyndt på det fra 2020 og frem, og andre har undladt at gøre det i 2022, men har gjort det i tidligere år. Nogle fonde har ikke fået svar fra alle ansøgere, selvom spørgsmålet har indgået i ansøgningsskemaet.

Landbrugsstyrelsen har ligeledes bedt om andre oplysninger, der kan bidrage til at sandsynliggøre en effekt af fondenes midler herunder kvantitative data vedrørende projekternes gennemførelse, vurdering af effektpotentiale ved afslutning og forventet tidspunkt for implementering og udbredelse i sektoren. Disse oplysninger har det kun i meget begrænset omfang været muligt at indhente. Ministeriet stiller ikke formelt

krav om, at fondene skal indsamle de pågældende informationer, da det er op til fondene selv at tilrettelægge, hvilke metoder der anvendes til effektivitet. Som der redegøres for i denne evaluering, gør fraværet af den type data det imidlertid vanskeligt at vise, hvordan fondene har prioriteret midlerne i forhold til sin strategi og mål, og for at sandsynliggøre om fondenes projektstøtte kan have en betydning for den udvikling der ses, på fondenes målindikatorer.

De oplysninger, der er rekvireret vedrørende fondenes aktiviteter, indgår som en væsentlig del af grundlaget i rapportens afsnit 5, hvor de enkelte fonde gennemgås, samt for tabellerne i afsnit 4, der viser forskellige elementer på tværs af fondene.

4. Anvendelse af fondenes midler i 2018 til 2022

Herunder beskrives en række aspekter af, hvordan midlerne i landbrugets fonde er anvendt⁶¹ i perioden 2018 til 2022. Indledningsvist beskrives, hvordan midlerne fordeler sig mellem de støtteområder, der er mulige i henhold til landbrugsstøtteleven. Dernæst redegøres for, hvordan fondenes midler er anvendt med hensyn til relevans for henholdsvis konventionel og økologisk produktion samt med hensyn til relevans for at adressere klimabelastning som en generel udfordring. Til sidst skitseres, hvordan fondenes midler til afsætningsfremme fordeler sig i forhold til, om aktiviteterne handler om at fremme afsætning på det danske hjemmemarked, udenlandske markeder, eller om det er aktiviteter, der bidrager til begge dele.

4.1 Midler fordelt på formål i landbrugsstøtteleven

Tabel 3 nedenfor viser, hvordan fondenes midler i løbet af de sidste fem år er fordelt i forhold til de anvendelsesområder, der er lovlige i henhold til landbrugsstøtteleven og fondenes statsstøttegodkendelse. Tallene dækker årene 2018 til 2022, og oplysningerne er baseret på fondenes årsregnskaber samt for 2022 fondenes basisbudgetter.

Det fremgår, at fondene samlet set har forvaltet knap 2,7 mia. kr. i perioden, og at det støtteområde, hvor der er anvendt flest midler er *forskning og forsøg*. Lidt mere end halvdelen af fondenes samlede midler (52,7 pct.) er anvendt til forskning og forsøg, mens aktiviteter, der handler om *afsætningsfremme*, optager tæt ved en femtedel af midlerne, og *rådgivningsaktiviteter* tegner sig for ca. 11 pct.

Det skal bemærkes, at området *forskning og forsøg* dækker over udviklingsaktiviteter indenfor et meget bredt spænd af landbrugsfaglige områder og temaer. Det betyder, at forskningsaktiviteter vedrørende flere af de øvrige støtteområder i tabellen (særligt sygdomsforebyggelse og -bekæmpelse samt dyrevelfærd) figurerer under overskriften forskning og forsøg. I afsnit 5 gennemgås de enkelte fonde, og her ses det, hvordan fondenes midler fordeler sig i forhold til de landbrugsfaglige indsatsområder, som hver fond har valgt at prioritere under sin strategi.

Tabel 3. Fordeling af midler ift. lovlige støtteområder

Støtteformål	2018	2019	2020	2021	2022	I alt	Andel
Forskning og forsøg	257.758	274.260	272.015	276.350	329.014	1.409.397	52,7 %
Afsætningsfremme	101.224	92.437	88.460	85.613	111.827	479.561	17,9 %
Rådgivning	53.079	59.031	61.632	65.528	47.216	286.486	10,7 %
Sygdomsforebyggelse	38.000	48.817	55.780	37.973	42.983	223.553	8,4 %
Kontrol	8.245	8.630	8.258	28.892	31.768	85.793	3,2 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	30.163	11.199	9.683	13.165	6.488	70.698	2,6 %
Sygdomsbekæmpelse	16.418	12.057	9.123	-	1.226	38.824	1,5 %
Uddannelse	3.230	4.548	4.294	4.206	19.041	35.319	1,3 %
Særlige foranstaltninger	-	30.000	-	-	1.851	31.851	1,2 %
Dyrevelfærd	1.394	1.208	2.580	1.317	4.163	10.662	0,4 %
Produktudvikling	312	390	296	252	-	1.250	0,0 %
Midler brugt i alt på støtteformål	509.823	542.577	512.121	513.296	595.577	2.673.394	100 %

Kilde: Fondenes regnskaber for årene 2018-2021 samt basisbudgetter for 2022.

⁶¹ Det skal bemærkes, at samtlige tabeller, der vedrører perioden 2018-2022 dækker fire år (2018-2021), hvor fondene har aflagt regnskaber, og et år (2022), hvor fondene først aflægger regnskaber i 2023. For 2022 anvendes derfor fondenes basisbudgetter, der viser, hvordan bestyrelserne har prioriteret årets midler, men hvor der kan komme mindre justeringer som følge af projektændringer eller aktiviteter, der af forskellige årsager ikke kan gennemføres som planlagt.

Note: Da en væsentlig del af de aktiviteter, der støttes af fondene får støtte fra andre finansieringskilder, sker der således en gearing af midlerne. Som eksempel var der i Mælkeafgiftsfonden en gearingsfaktor på 1,48 af de aktiviteter fonden støttede i 2021.

Midler, der anvendes til kategorien *kontrol*, dækker over, at der har været tradition for at anvende fondsmidler til finansiering af ikke-lovpligtige kontrolforanstaltninger. Det drejer sig blandt andet om klassificeringsudvalgene, der har til opgave at sikre overholdelse af EU-normerne for vejning, klassificering og identifikation af slagtekroppe af kvæg, får og svin samt indberetning af markedspriser, vægt og klassificeringsresultater. Andre eksempler er tilskud til varemærkekontrol som Lurmærket, samt kontrol af en aftale indgået med foderstofbranchen om at sikre et lavt indhold af svampegiftstoffet aflatoxin i dyrefoder.

Medfinansiering af initiativer under EU-programmer omfatter primært afsætningsfremmeaktiviteter målrettet både Danmark og udlandet. I perioden 2010 til 2017 blev der endvidere under den samme kategori finansieret en række udviklings- og vidensformidlingsaktiviteter varetaget af SEGES. Dette skete efter, at omfanget af promillemidler til fondene blev reduceret fra 2010 og frem som følge af den ændrede finansieringsmodel, hvor fondene fra da af fast modtog 250 mio. kr. årligt.

Udgifter under kategorien *særlige foranstaltninger* falder i perioden særligt ind under Svineafgiftsfonden, der har anvendt 30 mio. kr. i 2019 til medfinansiering af byggeriet af et vildsvinehegn langs grænsen til Tyskland (lov nr. 694 af 08/06/2018).

4.2 Midler fordelt efter konventionel og økologisk produktion

Som beskrevet kort i afsnit 3.6 har der været en tilbagevendende diskussion på tværs af de politiske partier, om hvorvidt landbrugets fonde har prioriteret støtte til økologiske projekter i tilstrækkelig grad. Spørgsmålet har været rejst i forbindelse med de forskellige forslag til justeringer af bemyndigelsesloven og senere landbrugsstøtteleven.⁶² Som et led i diskussionen blev Fonden for Økologisk Landbrug oprettet i 2002 med det formål *at synliggøre og forstærke støtten til økologiske aktiviteter*.⁶³

I årene efter er fondens bevilling øget væsentligt i forhold til fondens oprindelige bevilling på 5 mio. kr., og indenfor de senere år er fonden som led i forskellige politiske aftaler bevillet stadig flere midler i form af særpuljer. (Ses i bilag 2).

I perioden 2018 til 2022 har fonden uddelt i alt 217 mio. kr., hvilket svarer til 9 pct. af de samlede midler, der i perioden er uddelt i alle fondene i perioden (se figur 2).

BOKS 3

Forslag om en økologiafgiftsfond i 2003

Socialdemokratiet foreslog i 2003, som en del af to beslutningsforslag (B94 og B19), at der (som supplement til Fonden for Økologisk Landbrug) skulle oprettes en selvstændig produktionsafgiftsfond for økologiområdet. Fonden skulle fremme økologisk fødevareproduktion med fondsmidler svarende til mindst det beløb, de økologiske producenter indbetalte gennem produktionsafgifter plus en forholdsmæssigt svarende andel af promilleafgiftsmidlerne. Forslaget blev ikke vedtaget i Folketinget og har ikke siden været fremsat.

På tværs af de strategier, som fondene har i dag, fremgår det, at formålet med fondene er at styrke udvikling og øget konkurrenceevne indenfor såvel den konventionelle som den økologiske sektor i Danmark. Størstedelen af fondene har derfor også i de senere år i deres ansøgningsskemaer bedt projektansøgerne om at svare på, i hvilket omfang det enkelte projekts resultater vil være relevante for henholdsvis den konventionelle og den økologiske produktion. Årsagen til, at fondene har spørgsmålet med i skemaet er, at det skal udgøre et vidensgrundlag om projekterne til grund for bestyrelsernes vurdering af ansøgninger og beslutning om bevilling af midler. Det er disse besvarelser danner grundlag for nedenstående figur og tabel, der dækker de midler fondene har uddelt til projekter i perioden 2018 til 2022.⁶⁴

⁶² Se bl.a. L188 fremsat i 1995, L59 fremsat i 1998, L188 fremsat i 1995, L47 fremsat i 2000, L176 fremsat i 2001,

⁶³ L176, tillæg A, 2001.

⁶⁴ Tabellen indeholder ikke midler fordelt fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug til Pelsdyrafgiftsfonden i årene 2018-2020 (88 mio. kr.), samt midler til finansiering af vildsvinehegn i Svineafgiftsfonden i 2019 (30 mio. kr.) samt særpuljer i Promilleafgiftsfonden for Landbrug (8,84 mio. kr. i 2019).

Da Fonden for Økologisk Landbrug udelukkende støtter projekter med relevans for økologisk produktion, adskiller fonden sig på dette punkt fra de øvrige fonde, der selvstændigt vælger vægtningen mellem områderne. Midler uddelt af Fonden for Økologisk Landbrug fremgår derfor som en selvstændig andel i figur 2, således at det er muligt at skelne mellem midler uddelt af denne og de øvrige fonde.

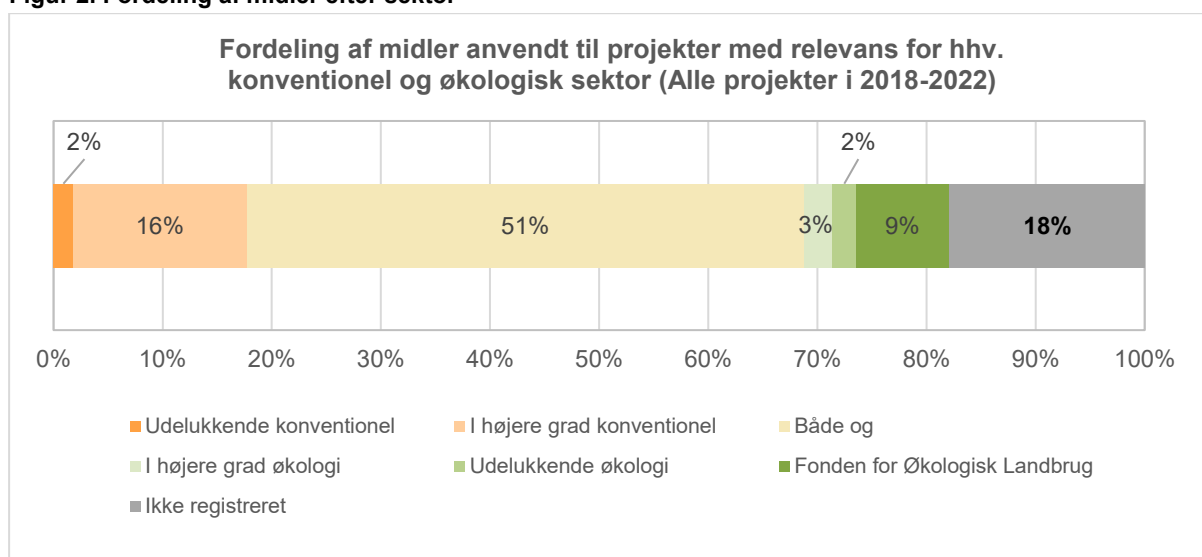
Af figur 2 ses det, at i alt 14 pct. af midlerne er anvendt til aktiviteter, der enten *udelukkende* eller *i højere grad* har relevans for økologisk produktion. Dette er inklusiv de midler, der er uddelt af Fonden for Økologisk Landbrug.

Det ses også, at halvdelen af alle de midler, der er bevilget, har relevans for *både* de konventionelle og økologiske dele af sektorerne. Her er der altså tale om generelle indsatser og udviklingstiltag, der kan generere viden eller tages i anvendelse uanset produktionsform.

Når man ser på de midler, der er uddelt af alle andre fonde end Fonden for Økologisk Landbrug, fremgår det, at samlet set 18 pct. af midlerne er anvendt til aktiviteter, der *udelukkende* eller *i højere grad* er relevante for konventionel produktion, mens samlet set 5 pct. *udelukkende* eller *i højere grad* er relevante for økologisk produktion.

Endelig viser figuren, at for i alt 18 pct. af midlernes vedkommende, har fondene ikke oplysninger om aktiviteterens sigte i forhold til spørgsmålet om sektor. Dette skyldes, at det ikke er alle fonde, der stiller spørgsmålet systematisk i ansøgningsskemaerne, eller har gjort det i hele perioden.⁶⁵ Det er ikke et krav, at fondene registrerer de pågældende oplysninger.

Figur 2. Fordeling af midler efter sektor

Kilde: Data er rekvireret via fondenes administratorer. Oplysningerne stammer fra fondenes ansøgningsskemaer, hvor projektansøger har vurderet spørgsmålet.

Tabel 4 herunder viser, hvordan midlerne fordeler indenfor de enkelte fonde i forhold til spørgsmålet om konventionel og økologisk produktion. Tallene dækker perioden 2018 til 2022.

⁶⁵ De fonde, der ikke har indarbejdet spørgsmålet i ansøgningsskemaet er Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartnerbruget samt Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter. Spørgsmålet er ikke relevant at stille i Hesteafgiftsfonden, der ikke støtter aktiviteter vedr. produktion.

Tabel 4. Fordeling på fonde af midler til projekter med relevans for hhv. konventionel og økologisk produktion

	Udelukkende konventionel	I højere grad konventionel	Både og	I højere grad økologi	Udelukkende økologi	Ikke registreret	I alt
Promilleafgiftsfonden for Landbrug	17.547	134.316	392.922	50.198	42.946		637.929¹
Fonden for Økologisk Landbrug					217.347		217.347
Promilleafgiftsfonden for F&G						35.811	35.811
Svineafgiftsfonden	15.815	202.213	534.883	3.835	1.564	175.921	934.231²
Mælkeafgiftsfonden	850	12.432	200.252	5.931	7.225	147.150	373.840
Frøafgiftsfonden	7.331	7.168	13.561			872	28.932
Kvægafgiftsfonden	1.667	17.827	73.885	248	991	23.830	118.448
Produktionsafgiftsfonden for F&G						64.609	64.609
Fjerkræafgiftsfonden	700	7.314	63.161	5.877	429	101	77.582
Kartoffelafgiftsfonden	1.825	13.157	14.834	1.436	79	6.810	38.141
Sukkerroeafgiftsfonden		9.785	2.565				12.350
Hesteafgiftsfonden							- ³
Samlet	45.735	404.212	1.296.063	67.525	270.581	455.104	2.539.220

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratører. Oplysningerne om sektor er baseret på svar afgivet i fondenes ansøgningskemaer. Oplysninger om midler stammer fra fondenes regnskaber for 2018-2021 samt basisbudget for 2022.

¹ Beløbet er uden midler til Pelsdyrafgiftsfonden i årene 2018-2020 (88 mio. kr.), samt særpuljer i Promilleafgiftsfonden for Landbrug (8,84 mio. kr. anvendt i 2019).

² Beløbet er uden 30 mio. kr. til finansiering af vildsvinehegn i 2019.

³ Hesteafgiftsfondens midler i perioden (6.924 t. kr.) indgår ikke, da fonden ikke støtter aktiviteter vedrørende produktion af nogen art.

4.3 Midler fordelt efter projekternes relevans i forhold til klima

Fokus på klima og tiltag til reduktion af drivhusgasemissioner indgår i forskelligt omfang i fondenes strategier, og særligt i fondenes nye strategier for perioden 2022 til 2025 afspejles en ambition om, at fondenes midler skal bidrage til finde løsninger på klimaudfordringerne.

Som beskrevet i afsnit 3.6 havde Promilleafgiftsfonden for Landbrug i 2021 en ansøgningsrunde, hvor 75 mio. kr. var øremærket til projekter indenfor temaet klima, til projekter der forløber i 2022. Midlerne blev fordelt med halvdelen til projekter ansøgt direkte i fonden, og den anden halvdel til projekter, der var ansøgt i de øvrige fonde. De fonde, der har ansøgt om midler i Promilleafgiftsfonden for Landbrugs klimarunde, har derfor oplyst, hvor mange projekter, det drejer sig om, som derved er finansieret i kombination af midler fra den enkelte produktionsafgiftsfond og med medfinansiering fra de øremærkede midler i Promilleafgiftsfonden for Landbrug.

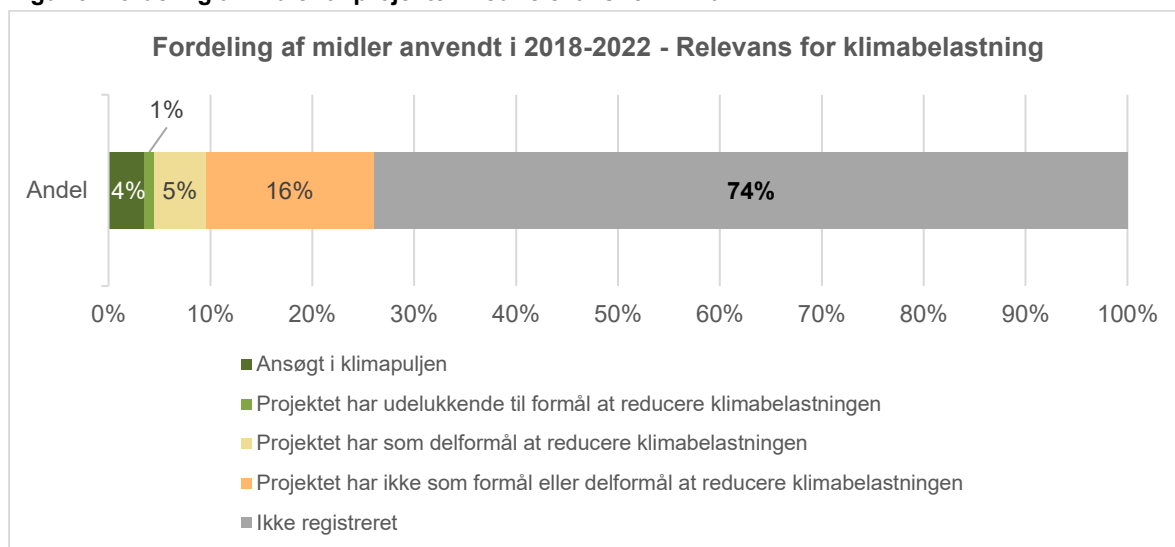
I figur 3 nedenfor ses fordelingen af samtlige midler, der er bevilget i fondene i 2018-2022, opgjort i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt reducering af klimabelastningen er en del formålet med det enkelte projekt. De oplysninger, der gengives i tabellen, stammer primært fra projektansøgernes besvarelse af spørgsmålet, der særligt i de senere år er stillet af flertallet af fondene i ansøgningskemaet. Enkelte fonde har desuden manuelt gennemgået alle eller en del af de tidligere projekter og registreret deres vurdering af spørgsmålet til brug for evalueringen.

Figuren viser blandt andet den andel af alle midler, der er bevilget specifikt fra klimapuljen i Promilleafgiftsfonden for Landbrug, og hvor temaet klima derfor må være centralt i projektformålet. Derudover viser figuren, i hvilken grad alle øvrige midler fordeler sig i forhold til spørgsmålet.

Det ses, at der kun er foretaget registrering af, om midlerne er anvendt til projekter, der adresserer klimadagsordenen, for en fjerdedel af fondenes samlede projektstøtte siden 2018 – dvs. svarende til 660 mio. kr. ud af 2,5 mia. kr.

Med den viden, der findes, svarer det til, at 4 pct. er ansøgt i klimarunden, 1 pct. har klima som *hovedformål*, 5 pct. har det som *delformål* og 16 pct. er anvendt til projekter, der *ikke har til formål eller delformål*, at reducere klimabelastningen. For de resterende 74 pct. af midlerne er det ikke registreret i hvilket omfang, de er gået til projekter, der vedrører klima. Det er ikke et krav, at fondene registrerer de pågældende oplysninger.

Figur 3. Fordeling af midler til projekter med relevans for klima

Kilde: Fondenes ansøgningskemaer - vurdering foretaget af projektansøgerne.

Tabel 5 herunder viser, hvordan de midler, der indgår i figur 3 fordeler sig på de enkelte fonde.

Tabel 5: Fordeling på fonde af midler til projekter med relevans for klimabelastning.

	Ansøgt i klimapuljen	Udelukkende formål	Delformål	Ikke formål	Ikke registreret	I alt
Promilleafgiftsfonden for Landbrug	38.163 ¹	5.158	51.804	69.298	473.506	637.929³
Fonden for Økologisk Landbrug					217.347	217.347
Promilleafgiftsfonden for F&G					35.811	35.811
Svineafgiftsfonden	26.678	206	54.093	133.353	719.901	934.231⁴
Mælkeafgiftsfonden	13.457	18.774	8.536	185.923	147.150	373.840
Frøafgiftsfonden	738	257	1.941	2.383	23.613	28.932
Kvægafgiftsfonden	3.892	434	4.795	17.437	91.890	118.448
Produktionsafgiftsfonden for F&G					64.609	64.609
Fjerkræafgiftsfonden	4.197	312	4.356	10.859	57.858	77.582
Kartoffelafgiftsfonden	1.489		3.357		33.295	38.141
Sukkerroeafgiftsfonden	519				11.831	12.350
Hesteafgiftsfonden	180				6.744	6.924
Samlet	89.313²	25.141	128.882	419.253	1.883.555	2.546.144⁵

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Oplysningerne om formål er baseret på svar afgivet i fondenes ansøgningskemaer. Oplysninger om midler stammer fra fondenes regnskaber for 2018-2021 samt basisbudget for 2022.

¹ Den andel af den samlede klimapulje (75 mio. kr.), der uddeles til klimaprojekter ansøgt direkte i PAF.

² Beløbet dækker over de 75 mio. kr. fra PAF's klimapulje samt de supplerende midler, som de enkelte produktionsafgiftsfonde har anvendt til de konkrete projekter – i alt ca. 14 mio. kr.

³ Beløbet er uden særpuljer i Promilleafgiftsfonden for Landbrug (8,84 mio. kr. anvendt i 2019).

⁴ Beløbet er uden 30 mio. kr. til finansiering af vildsvinehegn i 2019.

⁵ Beløbet er uden midler anvendt i Pelsdyrafgiftsfonden i årene 2018-2020 (88 mio. kr.).

Landbrugets fonde fremhæves af Klimapartnerskabet for Landbrug (nedsat i 2019), som en vigtig bidrager til at sikre finansiering til udvikling af- og rådgivning om nye, innovative klimaløsninger, der hurtigt og effektivt skaber resultater på det enkelte landbrug.⁶⁶ Der fremgår dog ingen beskrivelse af hverken omfanget af midler i fondene, der anvendes indenfor klimaområdet, eller forsøg på at sandsynliggøre, på hvilke områder fondenes støtte ser ud til at bidrage positivt til den ønskede udvikling. Som det fremgår i dette afsnit, har fondene kun i begrænset omfang registreret, hvor stor en andel af midlerne, der gennem de seneste fem år er anvendt med relevans for klimaområdet.

Selvom det ikke er muligt at redegøre for omfanget, er der ingen tvivl om, at fondene i et vist omfang giver støtte til forskellige projekter, der vedrører reduktion af drivhusgasser og håndtering af klimaudfordringen i bred forstand. Det kan desuden fremhæves, at en del af de midler, som blandt andet Promilleafgiftsfonden for Landbrug bevilger, fungerer som medfinansiering i kombination med andre bidragsydere heriblandt Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram og Innovationsfonden, hvorved der ofte vil være tale om projekter, med et sigte i forhold til at understøtte grønne samfundsdagsordener om f.eks. klima og miljø.

4.4 Midler til afsætningsfremme

Figuren herunder viser fordelingen af midler til projekter, der handler om afsætningsfremme. Til brug for evalueringen har hver fond angivet, om de projekter, der vedrører afsætningsfremme, drejer sig om aktiviteter, der skal fremme salget på henholdsvis det danske marked, udenlandske markeder eller aktiviteter, der kan bidrage til øget afsætning begge steder.

De tal, der indgår i figur 4 nedenfor, dækker samtlige midler, der ifølge fondenes regnskaber i perioden 2018-2022 er tildelt under formålet afsætningsfremme. Det drejer sig om knap 480 mio. kr., svarende til ca. 18 pct. af alle de midler, fondene har uddelt i perioden 2018 til 2022. (Se tabel 3 i afsnit 4.1).

Kategorien afsætningsfremme dækker over et bredt spænd af projekter og aktiviteter, der dækker alt fra oplysningskampagner og formidling til danskerne om fødevarer og produktionsforhold i Danmark, over aktiviteter, der understøtter branchernes aktører via f.eks. viden om udvikling i priser, produktion og markederne i lande som Kina, Japan, Tyskland mv.

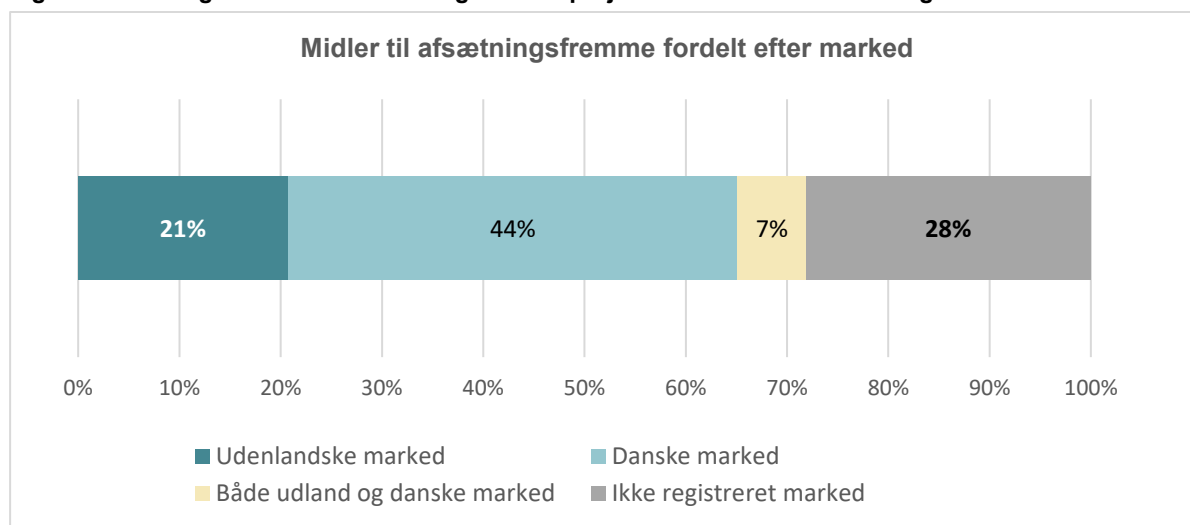
Figur 4 nedenfor viser, at ud af de samlede ca. 480 mio. kr. er den største andel (44 pct.) brugt til aktiviteter, der omhandler fremme af afsætning på det danske marked, mens 21 pct. vedrører aktiviteter målrettet udenlandske markeder (både EU og tredje verdenslande) og 7 pct. er gået til generelle aktiviteter, der kan understøtte begge dele.

Som det fremgår af figur 4, er det for 28 pct. af de samlede midler til afsætningsfremme ikke registreret, hvilke markeder der er i fokus. Det er ikke et krav, at fondene registrerer de pågældende oplysninger.

---

⁶⁶ Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren. 24 anbefalinger.

Figur 4. Fordeling af midler til afsætningsfremmeprojekter fordelt efter afsætningsmarked

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer.

Tabel 6 herunder viser, hvordan midlerne er anvendt indenfor hver af de nuværende 12 fonde. Det ses, at ni af fondene i perioden har givet støtte til afsætningsfremme, mens Frø-, Sukkerroe- og Hesteafgiftsfonden har ikke bevilget midler til området.

Tabel 6. Fordeling på fonde af midler til afsætningsfremmeprojekter fordelt efter afsætningsmarked

Fonde	I alt midler anvendt til afsætningsfremmeprojekter	Andel af samlede midler til afsætningsfremme	Udland	Danmark	Både udland og Danmark	Ikke registreret marked
Fonden for Økologisk Landbrug	129.673	27 %	45.554	84.119		
Svineafgiftsfonden	111.537	23 %	7.815	28.145	9.910	65.667
Promilleafgiftsfonden for Landbrug	95.898 ^(1,2)	20 %	29.397	51.230	11.956	3.315
Mælkeafgiftsfonden	65.099	14 %	-	31.022	3.725	30.352
Kvægafgiftsfonden	31.468	7 %	12.804	10.457	6.595	1.612
Produktionsafgiftsfonden for Frugt og Gartneriprodukter	29.246	6 %				29.246
Fjerkræafgiftsfonden	11.327	2 %	3.825	4.827	0	2.675
Kartoffelafgiftsfonden	3.220	1 %		3.220	0	0
Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug	2.093	0 %				2.093
Frøafgiftsfonden	0	-	-	-	-	-
Sukkerroeafgiftsfonden	0	-	-	-	-	-
Hesteafgiftsfonden	0	-	-	-	-	-
Samlet	479.561	100 %	99.395	213.020	32.186	134.960

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer.

¹ Vedrører alene midler, der bevilges til projekter, der er ansøgt direkte i Promilleafgiftsfonden for Landbrug. Midler til afsætningsfremmeprojekter, der er ansøgt i produktionsafgiftsfondene med finansiering via Promilleafgiftsfonden for Landbrug, indgår som en del af de samlede midler, der er anvendt til afsætningsfremme under hver produktionsafgiftsfond.

² PAF har i årene 2018 til 2020 bevilget midler til Pelsdyrafgiftsfonden, men da fonden ikke har anvendt midler til formålet afsætningsfremme, er der ingen af de midler, der fremgår under PAF eller samlet, der vedrører afsætningsfremme indenfor pelsdyrsektoren.

Som det ses af tabel 6, er den fond, der yder flest midler til afsætningsfremme Fonden for Økologisk Landbrug, der står for 27 pct. af de samlede midler til området. Ud af fondens samlede tilskud til projekter i 2018-2022, er 60 pct. gået til aktiviteter, der vedrører afsætningsfremme. Se afsnit 5.4 om Fonden for Økologisk landbrug. Fonden administrerer blandt andet en pulje under navnet 'national afsætning', hvor der i løbet af perioden 2018-2022 er givet støtte for 70 mio. kr. til aktiviteter, der skal fremme og fastholde afsætningen af nationale økologiske varer i Danmark. Endvidere administrerer fonden en pulje målrettet 'eksportfremme' med formålet at styrke afsætningen af danske økologiske varer på udenlandske markeder. Med puljen har fonden bevilget 45 mio. kr. i løbet af de sidste fem år.

Svineafgiftsfonden står for knap en fjerdedel af alle midler, der uddeles til afsætningsfremme, mens Promilleafgiftsfonden for Landbrugs andel svarer til en femtedel. Tabel 6 viser desuden, at størstedelen af fondene ikke har registreret oplysninger om afsætningsmarked for en større eller mindre andel af de støttede projekter.

I nogle fonde anvendes der midler under kategorien *afsætningsfremme*, der kan ses som et supplement til forskellige statslige og andre offentligt foranledigede aktiviteter med fokus på salgsfremme ikke mindst i Danmark. Eksempelvis har Kvægafgiftsfonden igennem flere år støttet forskellige kampagneinitiativer, der handler om udbrede kendskabet hos de danske forbrugere til de statslige mærkningsordninger for bæredygtighed og dyrevelfærd.

Foruden de midler, der indgår i tabel 6 anvendes også en mindre del af fondenes midler til medfinansiering af salgsfremstød under EU's programmer, der gennemføres af europæiske handels- og branchesammenlutninger til fremme af salget af EU's landbrugsprodukter. De midler, der anvendes i fondene indenfor dette område, går til aktiviteter, der vedrører såvel afsætningsfremme i Danmark, andre EU-lande og i tredjeverdenslande. Som det fremgår af tabel 3 i afsnit 4.1, drejer det sig samlet set om 2,6 pct. af fondenes midler, eller 70 mio. kr., der siden 2018 er anvendt indenfor dette område. Det er i særlig grad midler fra Mælkeafgiftsfonden (21 mio. kr.), Promilleafgiftsfonden for Landbrug (19 mio. kr.), Svineafgiftsfonden (14 mio. kr.) og Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneri (13 mio. kr.), der har ydet medfinansiering til EU-støttede programmer vedrørende salgsfremstød.

5. Fondenes strategier og fordeling af tilskudsmidler i 2018 til 2022

Afsnit 5 er en gennemgang af de tolv fonde én for én med fokus på de strategier, effektmål og metoder, som fondene selv har udarbejdet, efter Rigsrevisionen i 2016 kritiserede, at der manglede et grundlag for at samle op på midlernes anvendelse og vurdere spørgsmålet om effekt. Som beskrevet i afsnit 1.4 og 3.10 har fondene til brug for evalueringen samlet og fremsendt en række informationer om de aktiviteter, der har fået tildelt støtte og er forløbet i perioden 2018 til 2022. De oplysninger, fondene har leveret, dækker dermed den første strategiperiode 2018-2021 samt det første år af den nye - og nuværende - strategiperiode 2022-2025.

For hver fond beskrives fondens formål og strategi herunder indsatsområder og effektmål. Med afsæt heri skitseres, hvordan den enkelte fonds midler i perioden fordeler sig i forhold til de områder, fonden ifølge strategien vil prioritere. Formålet hermed er at afdække, om fondenes bevillinger afspejler den måde strategierne tilsiger, at midlerne anvendes og prioriteres herunder de områder, hvor fondene har formuleret effektmål. På den baggrund vurderes det i hvilket omfang, der kan sandsynliggøres en sammenhæng mellem de aktiviteter fondene støtter og en eventuel udvikling på de områder, hvor fondene har opstillet effektmål og ønsker at se en positiv udvikling.

I gennemgangen indgår der ingen vurdering af, hvorvidt effektmålene i sig selv er fagligt relevante i forhold til den enkelte fonds område. Fokus er alene på, om fondene kan redegøre for, hvordan midlerne er anvendt med relevans for de områder, hvor der er opstillet mål, samt i et vist omfang, om målene er formuleret på en måde, så de kan opgøres.

Før gennemgangen af de enkelte fonde præsenteres først en række generelle observationer og vurderinger vedrørende fondenes strategier, datagrundlaget og fondenes mulighed for at vurdere spørgsmål om effekt samt, hvad fondenes tilgang til deres strategier og mål siger om landbrugets fonde som støtteordninger i dag.

5.1 Samlet vurdering af fondenes strategier og grundlag for effektmåling på tværs af de tolv fonde

5.1.1. Fondenes strategier

Alle fondene har i 2022 formuleret en strategi med et antal effektmål. Strategierne følger i vidt omfang den samme opbygning, og særligt i de nye strategier fra 2022 fremstår de for en stor del af fondene med et ensartet grafisk udtryk, struktur og terminologi. Generelt rummer strategierne en beskrivelse af, hvilken udvikling fonden ønsker at bidrage til, de formelle rammer for bevilling af støtte herunder tildelingskriterier samt kort om effektvurdering.

Som beskrevet, er fondenes overordnede formål den samme bredt formulerede ambition om at styrke landbrugets og de enkelte sektors udvikling og konkurrenceevne. Strategierne følger alle en opbygning, hvor der er formuleret en række indsatsområder, der viser, hvad fonden vil prioritere, og som de enkelte projekter skal passe ind under. Gennemgående er en del af indsatsområderne, dog formuleret som forholdsvis brede begreber som 'produktivitet' og 'bæredygtighed', der i praksis betyder, at strategierne for hver fond kan rumme mange forskellige projektformål. Umiddelbart sætter fondenes strategier således kun i mindre omfang begrænsninger for, hvilke faglige områder og temaer, der kan få støtte, så længe projekterne lever op til fondenes tildelingskriterier, der primært vedrører, om projekterne har den fornødne faglige kvalitet og brede anvendelsesmæssige relevans for sektorerne.

Ligeledes følger fondenes formulering af effektmål i høj grad den samme systematik, hvor der som en del af strategierne er formuleret et antal målintikatorer, der tager udgangspunkt i nøgletal på brancheniveau. Det vil sige, at det enkelte mål ikke knytter sig snævert til de aktiviteter, fonden har støttet, men er udtryk for, at fonden vil følge udviklingen på et antal konkrete afgrænsede områder indenfor branchen.

Den type af målindikatorer betyder, at det er vanskeligt at konkludere noget entydigt om effekten af det fonden har støttet i forhold til den udvikling, der ses på de opstillede mål. Dette skyldes, at det i langt de fleste tilfælde vil være yderst vanskeligt at isolere en eventuel effekt af nogle bestemte projektaktiviteter, fordi mange forskellige aspekter vil indvirke. Denne udfordring er alle fondene opmærksomme på.

Det fremgår ikke tydeligt af fondenes strategier, hvilken rolle effektmålene har for fondenes måde at prioritere fondenes midler, for eksempel indgår effektmålene ikke som en del af fondenes tildelingskriterier, hvilket ellers ville indikere, at fondenes effektmål var centrale i forbindelse med vurdering af ansøgninger og bevilling af midler. Det er således ikke tydeligt, om effektmålene er udtryk for områder, fondene konkret ønsker at prioritere, eller om de spiller en mere underordnet rolle i fondenes strategier. Som det beskrives længere nede i dette afsnit, er der ingen af fondene, der systematisk indsamler data om, hvordan fondenes midler er anvendt i forhold til fondenes effektmål, hvilket gør det vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang der er givet projektstøtte til områder, der understøtter fondenes konkrete mål. Sukkerøefgiftsfonden har dog til brug for evalueringen vurderet spørgsmålet ud for hver af fondens projekter.

5.1.2. Fondenes datagrundgrundlag og data til brug for evalueringen

Som tidligere beskrevet er baggrunden for nærværende evaluering de gældende krav om, at der jævnligt foretages en tværgående opfølgning på statslige tilskudsordninger som landbrugets fonde, der vedrører effekten af de offentlige tilskudsmidler, der uddeles.

Ligeledes er det beskrevet, at fondene i dag har en del viden om de støttede projekter, men at dét, der er behov for, til brug for en tværgående opsamling, i højere grad er kvantitative data, der kan tegne et mere overordnet billede af sammenhængen mellem fondenes strategier og effektmål og de aktiviteter fondene støtter.

Det har vist sig, at ingen af landbrugets fonde hidtil har haft en fast praksis med løbende at indsamle informationer, der akkumuleres kvantitativt til brug for at vise et sådant mere overordnet og tværgående billede. En stor del af de oplysninger, der ligger til grund for tabellerne i dette afsnit 5, er derfor alene samlet i akkumuleret form af hensyn til evalueringen.

Flere af fondene har af forskellige årsager ikke været i stand til at levere alle de efterspurgte oplysninger, hvilket svækker muligheden for at afdække sammenhængen mellem fondenes strategier og mål og fondenes bevillinger samt for at sandsynliggøre en eventuel effekt. Derudover betyder dét, at fondenes indsatsområder, i langt de fleste tilfælde, er formuleret som forholdsvis brede overskrifter, at viden om midlernes fordeling i forhold til indsatsområder efterlader begrænset konkret information om underliggende formål, der er prioriteret, herunder for eksempel, hvilke områder indenfor forskning og innovation, der særligt er blevet styrket via de årlige tilskud fra fondene.

Endvidere er der ingen af de tolv fonde, (med undtagelse af Sukkerøefgiftsfonden, der er en lille fond sammenlignet med mange af de øvrige), der systematisk har opsamlet data om, hvordan fondenes midler er anvendt i forhold til fondenes effektmål. Af den årsag er der intet kvantitativt grundlag for at vise sammenhængen herimellem for de øvrige fonde. Selvom der ses en positiv udvikling på nogle af de indikatorer, der knytter sig til fondenes effektmål, er det således ikke muligt at beskrive, i hvilket omfang fondene har støttet aktiviteter, der kan bidrage til en positiv indvirkning herpå.

Ligeledes betyder fraværet af en systematisk dataindsamling, at det på tværs af de støttede projekter heller ikke er muligt på et overordnet niveau at følge op på i hvilket omfang, de støttede aktiviteter gennemføres og leder til resultater, der kan bidrage til at indfri projekternes forventede potentialer for effekt, endside i hvilket omfang innovation samt ny viden og metoder udbredes bredt i erhvervet og tages i anvendelse, som forudsætning for at realisere den ønskede effekt.

Samlet set betyder det, at datagrundlaget om fondene til brug for evalueringen alene gør det muligt at skitsere, hvordan midlerne igennem de sidste fem projektår er fordelt i forhold til de forholdsvis overordnede temaer, der udgøres af fondenes indsatsområder.

Det er vigtigt at pointere, at der hermed ikke drages nogen konklusioner om, hvorvidt der har været en effekt eller ej af de aktiviteter, som fondene har støttet. Fondene har i perioden 2018 til 2022 bevilget tæt på 2,7 mia. kr. til et meget bredt spektrum af projekter, hvilket må antages at medføre et nyttigt udbytte på mange forskellige områder til gavn for de danske primærproducenter. Det, der konkluderes her, er således alene, at fondene kun i begrænset omfang har et kvantitativt datagrundlag, der gør dem i stand til at vise, hvordan de midler, der bevilges, afspejler de effektmål, som fondene har opstillet som en del af deres strategier.

Det skal tages med i betragtning, at en datastrategi med en mere systematisk registrering og anvendelse af data som styringsgrundlag, vil medføre et vist ekstra træk på de administrative ressourcer til sekretariatsbetjening af fondene. Med den nuværende model betjenes fondene af nogle forholdsvis omkostningseffektive sekretariater. Lønomskostningerne betales af erhvervets organisationer, mens en række konkrete udgifter til administration, i overensstemmelse med lovgrundlaget, afholdes af fondsmidlerne (se bilag 3). Som eksempel kan nævnes, at udgifterne til administration af Promilleafgiftsfonden for Landbrug, der har en årlig bevilling på 232,8 mio. kr., i 2021 samlet set var på lige godt 4 mio. kr., hvilket svarer til 1,7 pct. af fondens bevillingsramme.

5.1.3. Fondenes anvendelse af strategier og datagrundlag

De data der er tilgængelige vedrørende fordelingen af fondenes bevillinger viser, at fondene generelt har anvendt midler indenfor alle de indsatsområder, der indgår i fondenes strategier, men at midlerne for nogle fonde fordeler sig forholdsvis ujævnt på tværs af de enkelte indsatsområder. Som eksempel ses det for Promilleafgiftsfonden for Landbrug, at næsten 60 pct. af fondens midler i de sidste fem år, er tildelt under det indsatsområde med flest midler. Indsatsområdet hedder 'bæredygtig drift', og dækker over et bredt spænd af projektformål i relation til både økonomi, sociale forhold, miljø og klima. Omvendt er der til de to indsatsområder, hvor der er tilført færrest midler, samlet tildelt 2 pct. af midlerne i perioden.

Dette betyder, at flere af fondene har indsatsområder, hvortil der prioriteres få midler sammenlignet med andre indsatsområder. Samtidig ses det, som ved Promilleafgiftsfonden for Landbrug, at nogle af de områder, hvor der tilgår en stor del af fondenes midler, netop er formuleret som brede temaer, der kan rumme et meget stort spænd af underliggende formål. I to tilfælde⁶⁷ ses denne tendens forstærket i de nye strategier, da der her formuleres færre og bredere overskrifter på fondenes indsatsområder end i de første strategier. I de tilfælde vil et datagrundlag, der tager udgangspunkt i indsatsområderne gøre det mindre tydeligt end hidtil, hvad de konkrete ambitioner er, og tilsvarende vanskeligere at følge op på, hvad midlerne konkret er gået til - med mindre fondene vælger at registrere på nogle af de undertemaer, der fremgår af flere af fondenes strategier.

Da det ikke fremgår af fondenes strategier, hvorvidt nogle indsatsområder prioriteres højere end andre, kan det ikke bedømmes, hvorvidt den tendens, der således viser sig på tværs af de fem år, er i overensstemmelse med bestemte intentioner, eller snarere er udtryk for, at de enkelte fonde blot har modtaget hovedparten af de ansøgninger, der er vurderet som relevante og kvalificerede, indenfor nogle enkelte af strategierne områder.

Set i sammenhæng med, at fondene ikke systematisk indsamler konkret data om, hvordan bevillingerne fra år til år fordeler sig i forhold til fondenes indsatsområder, og anvender denne viden til at vurdere behovet for at prioritere anderledes, er det vanskeligt at vurdere i hvilket omfang strategierne anvendes af bestyrelserne som et aktivt styringsværktøj.

Med hensyn til Fonden for Økologisk Landbrug er der tale om en lidt anden situation. Størstedelen af fondens midler er som følge af politiske aftaler afsat i særpuljer og bundet af bestemte overordnede formål som national- og udenlandsk afsætningsfremme, kompetenceudvikling, støtte til plantebaserede fødevarer og omstilling til økologi i offentlige- og private køkkener. I løbet af de sidste fem år er knap en fjerdedel af

⁶⁷ Promilleafgiftsfonden for Landbrug og Kvægafgiftsfonden.

fondens midler dog udmøntet i en ordinær pulje, hvor rammen har den samme brede karakter som i de øvrige fonde, dog med den begrænsning, at midlerne alene må anvendes til at styrke udvikling og konkurrenceevne indenfor det økologiske landbrug.

Som beskrevet i afsnit 4.3 har Promilleafgiftsfonden for Landbrug fra 2022 valgt at øremærke en væsentlig del af fondens midler til klimaprojekter. Dette betyder, at størstedelen af produktionsafgiftsfondene ligeledes har afholdt ansøgningsrunder med samme tema og den forbindelse afsat en mindre del af fondenes egne indtægter til gearing af de pågældende aktiviteter (i alt 14 mio. kr. jf. tabel 5 i afsnit 4.3). På tværs af alle fondene blev der forud for 2022 bevilget i alt 90 mio. kr. til klimaprojekter, hvilket svarer til godt en sjettedel af fondenes samlede indtægter i det pågældende år. Under den brede overskrift, der hedder klimaprojekter, indsamler fondene dog ikke yderligere detaljeret viden om, hvilke tiltag, innovative løsninger og forskningsmæssige vidensområder, der styrkes i kraft af fondenes midler til området. Dette gør det, ligesom for de resterende midler, vanskeligt at vurdere sammenhængen til de mål nogle af fondene har formuleret i relation til klimaområdet.

5.2 Promilleafgiftsfonden for Landbrug

Indledningsvist præsenteres Promilleafgiftsfonden for Landbrug, der er den af landbrugets fonde, der forvalter flest midler. Som beskrevet i de tidligere afsnit af denne rapport har det siden fondens etablering i 1978 været hensigten, at alle – og senere en del – af fondens midler skulle overføres til produktionsafgiftsfondene.

I perioden 2018 til 2022 er der fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug overført ca. 530 mio. kr. til produktionsafgiftsfondene, mens fondens bestyrelse i samme periode har bevilget 647 mio. kr. til projekter, der er ansøgt direkte i fonden, svarende til ca. 130 mio. kr. pr. år. Af tabel 7 nedenfor ses fordelingen af de midler, der er anvendt til projekter ansøgt direkte i fonden.

Fonden støtter som udgangspunkt alle de områder, der er mulige efter landbrugsstøtteleven (se områderne i tabel 3 i afsnit 4.1), men som det ses af tabel 7, har fonden i løbet af de sidste fem år kun bevilget midler indenfor fem områder, hvoraf mere end halvdelen er gået til området *forskning og forsøg*.

Tabel 7. Midler anvendt⁶⁸ til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1000 kr.)	Andel
Forskning og forsøg	348.113	54 %
Rådgivning og uddannelse	183.303	28 %
Afsætningsfremme	95.898	15 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	19.395	3 %
Produktudvikling	60	0 %
Samlet	646.769	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Tabel 8 herunder viser fondens midler fordelt på alle de individuelle støttemodtagere, der har fået bevilget midler til projekter i løbet af de sidste fem år. Som det fremgår, er den største enkeltstående støttemodtager forskningsenheden SEGES, der frem til slutningen af 2021 var en del af brancheorganisationen Landbrug & Fødevarer. SEGES og Landbrug & Fødevarer har sammenlagt modtaget mere end 500 mio. kr., hvilket svarer til 78 pct. af de samlede midler uddelt af fonden i perioden. Økologisk Landsforening har modtaget ca. 68 mio. kr., hvilket svarer til ca. 10 pct. af fondens midler.

⁶⁸ Alle tal vedrørende projekter, der forløbet i det nuværende projektår 2022 er baseret på fondens basisbudget. Det betyder, at midlerne endnu ikke er overført til støttemodtagerne, men alene, at der er givet tilsagn om støtte. For den del af midlerne kan der derfor forekomme mindre justeringer, når regnskabet for 2022 foreligger i 2023. Dette samme gør sig gældende for samtlige midler i 2022, der indgår i tabellerne for alle de øvrige fonde.

I tabellen ses antallet af projekter, der har fået tilsagn om støtte. Det skal dog bemærkes, at en betydelig del af de projekter, der får støtte af fondene i praksis er flerårige. Da fondene hidtil har haft en praksis med kun at give tilsagn om støtte for ét år ad gangen, er antallet af projekter udtryk for, hvor mange ansøgninger, der er godkendt, fremfor at vise antallet af unikke projekter. Det samme gør sig gældende for de øvrige fonde.

Tablet 8. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
SEGES ¹	466.311	316
Økologisk Landsforening	67.793	51
Landbrug & Fødevarer ¹	38.251	10
Aarhus Universitet	14.752	14
Københavns Universitet	12.182	14
Forbrugerrådet Tænk	10.880	5
Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S	9.826	14
Fagligt Fælles Forbund 3F	8.000	4
Danmarks Biavlerforening	3.592	11
Teknologisk Institut	2.582	3
Madkulturen	2.000	1
Fødevarerbanken	1.823	2
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug	1.521	5
Kokkelandsholdet	1.450	1
DTU	1.231	1
Danske Juletrær	1.050	3
Københavns Bybi Forening	808	2
Dyrenes Beskyttelse	585	1
Foreningen Madens Folkemøde	550	3
Københavns Madhus	443	1
Agrologica	426	3
Foreningen MAD	296	1
Hallegaard	252	1
AquaGreen License ApS	105	1
Knold & Top ApS	60	1
Samlet	646.769	469

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

¹ Selvom alle midler til SEGES og Landbrug og Fødevarer, der fremgår af denne og de efterfølgende tabeller, er tildelt inden organisationerne blev adskilt i 2022, fremgår de for overblikkets skyld hver for sig.

5.2.1. Fondens formål og strategi

Fondens strategi beskriver, hvilken udvikling, den ønsker at bidrage til, hvordan den giver støtte, tildelingskriterier og hvordan fonden følger op på projekterne. Fondens overordnede formål er *at styrke landbrugets og fødevarerindustriens udvikling*, hvilket indikerer, at fondens midler kan anvendes indenfor et meget bredt område. Af både den tidligere og nuværende strategi fremgår det desuden, at fonden har fokus på 10 ud af 17 af FN's verdensmål.

5.2.2. Fondens indsatsområder og effektmål

I fondens strategi for 2018 til 2021 er der formuleret fire strategiske målsætninger og syv indsatsområder, der ifølge strategien afspejler de udfordringer og udviklingsmuligheder, som erhvervet står overfor. Det

fremgår, at projekterne som udgangspunkt skal falde indenfor disse indsatsområder for at få støtte. Fondens målsætninger og indsatsområder ses i tabel 9.

I tilknytning til strategien har fonden formuleret 11 effektmål, der er opgjort i starten af 2022 i forbindelse med fondens seneste effektvurderingsrapport. Fondens effektmål ses af tabel 9.

Tabel 9. Fondens strategiske målsætninger, indsatsområder og effektmål i strategien for 2018-2021

Strategiske målsætninger	Indsatsområder	Effektmål ¹
1. Øge dansk landbrugs samfundsmæssige værdiskabelse. 2. Fremme udvikling af højværdiproduktion. 3. Skabe attraktive arbejdspladser i erhvervet over hele landet. 4. Langsigtet bæredygtighed i forhold til økonomi, sociale hensyn, miljø, klima og natur i erhvervet.	1. Bæredygtig drift 2. Dyrevelfærd og dyresundhed 3. Fødevarer sikkerhed 4. Ny teknologi og produktionsmetoder. 5. Nye høj kvalitetsprodukter 6. Nye markedsområder 7. Maddannelse og viden til forbrugere	1. Mindske landbrugets bidrag til drivhusgasemissionen. 2. Faldende tilførsel af kvælstof til havmiljøet fra landbruget. 3. Mindske landbrugets anvendelse af pesticider. 4. Øge primærproduktionens bruttofaktoringkomst. 5. Øge værdien af den samlede landbrugs- og fødevarer eksport. 6. Fastholde beskæftigelsen i dansk landbrug, gartneri, samt i danske slagterier og mejerier. 7. Øge det gennemsnitlige driftsresultat pr. heltids-bedrift. 8. Øge landbrugets bruttofaktoringkomst for planteprodukter. 9. Øge mængden af dansk produceret brødkorn. 10. Øge mængden af dansk produceret maltbyg. 11. Øge mængden af dansk produceret foderprotein fra afgrøder eller alternative produktionsformer.

Kilde: Fondens hjemmeside samt materiale rekvireret fra fondens administration.

¹ Formulering af målene er forkortet af hensyn til tabellen. I fondens materiale er effektmålene formuleret som indikatorer med succes-kriterier og angivelse af datakilder.

I fonden nye strategi, der dækker 2022 til 2025, er fondens strategiske målhierarki formuleret og opstillet på en anden måde end i den første strategi. Fondens har ikke længere det niveau, den før kaldte indsatsområder, men har nu kun tre strategiske målsætninger og ni effektmål, der fordeler sig i forhold til de strategiske målsætninger, som det ses af tabel 10. Ændringerne blev først indarbejdet i starten af 2022, hvorfor midlerne for projektår 2022 er tildelt med udgangspunkt i de syv indsatsområder, der var gældende i den tidligere strategi.

Tabel 10. Fondens strategiske målsætninger og effektmål i strategi for 2022-2025

Strategiske målsætninger	Effektmål ¹
1. Erhvervets grønne omstilling Understøtte erhvervets grønne omstilling, herunder klima, miljø, natur og biodiversitet.	<ul style="list-style-type: none"> • Drivhusgasudledning fra landbruget til atmosfære (CO₂e) • Tab af næringsstoffer fra landbruget til vandmiljø (N & P) • Pesticidanvendelse i landbruget • selvforsyningsgrad af planteprotein i Danmark • Biodiversitet
2. Samfundsmæssig værdiskabelse Medvirke til at den grønne omstilling i dansk landbrug er bæredygtig også i social forstand, og herunder at skabe sammenhængskraft og attraktive arbejdspladser i erhvervet over hele landet.	<ul style="list-style-type: none"> • Antal beskæftigede
3. Social balance Øge dansk landbrugs samfundsmæssige værdiskabelse, herunder landbrugets bidrag til økonomisk vækst og eksport.	<ul style="list-style-type: none"> • Bruttofaktoringkomst i landbruget • Driftsresultat i landbruget • Eksport af landbrugsvarer

Kilde: Fondens hjemmeside samt materiale rekvireret fra fondens administration.

¹ De præcise formuleringer af fondens effektmål kan ses i fondens strategi på fondens hjemmeside.

5.2.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger

Tabel 11 viser, hvordan fondens midler, over de sidste fem år, fordeler sig i forhold til fondens syv indsatsområder i strategien for 2018 til 2021 (også inklusiv tilsagn for 2022). Fonden har ikke informationer om, hvordan midlerne er fordelt i forhold til de opstillede effektmål.

Flere af fondens indsatsområder er formuleret som forholdsvis overordnede begreber, der kan dække over mange forskellige underlæggende fagområder og formål. Det betyder, at de tilgængelige informationer om midlernes fordeling i forhold til indsatsområderne ikke i sig selv giver et dækkende billede af f.eks. hvilke vidensområder, der er styrket med den forskning, der har fået støtte. Ligeledes er det heller ikke muligt at se, hvilke af de områder, hvor fonden har formuleret egentlige effektmål, der i større eller mindre grad er prioriteret i løbet af årene.

Det fremgår af tabellen, at næsten 60 pct. af fondens midler er givet til projekter under overskriften *bæredygtig drift*, samtidig med at 'bæredygtighed' ifølge fondens strategi kan rumme projektformål, der omhandler både økonomiske, sociale og miljømæssige hensyn. Samlet set betyder formuleringen af fondens brede strategiske fokusområder og det tilgængelige datagrundlag om fondens hidtidige støttede projekter, at det er vanskeligt at vurdere sammenhængen mellem, det fonden konkret støtter og de områder (effektmål), hvor fonden med sin strategi formulerer, at den ønsker at se en positiv udvikling.

Fraværet af et mere detaljeret datagrundlag, der viser, hvordan fondens midler over årene er anvendt i forhold til fondens forskellige niveauer af strategiske mål, forringer derved bestyrelsens mulighed for dels løbende at justere i prioriteringen af fondens midler i henhold til strategien, samt på et overordnet niveau at sandsynliggøre, hvilket potentiale for effekt, der kan forventes, af de aktiviteter fonden har støttet.

Tabel 11. Fondens midler fordelt mellem fondens strategiske indsatsområder for perioden 2018-2022

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
Bæredygtig drift	382.288	59 %	280
Ny teknologi og produktionsmetoder.	101.011	16 %	77
Nye markedsområder	63.264	10 %	26
Nye høj kvalitetsprodukter	21.515	3 %	21
Maddannelse og viden til forbrugere	19.684	3 %	15
Dyrevelfærd og dyresundhed	5.220	1 %	11
Fødevaresikkerhed	4.427	1 %	7
Ikke registreret indsatsområde	49.360	8 %	29
Samlet	646.769	100 %	466

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

I og med, at der i fondens nye strategi ikke længere er syv indsatsområder, men i stedet tre overordnede strategiske mål, samtidig med at fonden stadigvæk støtter projekter med samme bredde som hidtil, er det sandsynligt, at det mere overordnede registreringsgrundlag vil betyde, at det bliver mindre tydeligt, hvilke underliggende områder fonden frem over støtter.

Omvendt fremgår det af fondens materiale om effekt, at fonden fra og med projekter i 2023 planlægger systematisk at indsamle oplysninger om, hvorvidt de enkelte støttede projekter vedrører formål, der kan have potentiale for at påvirke fondens effektmål. Et sådant datagrundlag vil kunne styrke grundlaget for, at fonden fremover kan sandsynliggøre sammenhængen mellem de aktiviteter fonden støtter og fondens mål.

5.2.4. Opgørelse af effektmål

Tablet 12 nedenfor viser resultatet af den seneste opgørelse Promilleafgiftsfonden for Landbrug har lavet af fondens effektmål. Opgørelsen stammer fra fondens effektiviseringsrapport fra januar 2022, og viser at halvdelen af målene realiseret, som fonden har ønsket det.

Tablet 12. Fondens vurdering af status på effektmål

Fondens effektmål i strategi for 2018-2021	Fondens vurdering af om mål er nået	
	Sektormål opfyldt	Tendens i perioden 2014-2020 ¹
1. Mindske landbrugets bidrag til drivhusgasemissionen.	Nej	Positiv
2. Faldende tilførsel af kvælstof til havmiljøet fra landbruget.	Nej	Negativ
3. Mindske landbrugets anvendelse af pesticider.	Ja	Positiv
4. Øge primærproduktionens bruttofaktorkomst.	Ja	Positiv
5. Øge værdien af den samlede landbrugs- og fødevarerexport.	Nej	Negativ
6. Fastholde beskæftigelsen i dansk landbrug, gartneri, samt i danske slagterier og mejerier.	Nej	Positiv
7. Øge det gennemsnitlige driftsresultat pr. heltids-bedrift.	Ja	Positiv
8. Øge landbrugets bruttofaktorkomst for planteprodukter.	Ja	Positiv
9. Øge mængden af dansk produceret brødkorn.	Ja	Positiv
10. Øge mængden af dansk produceret maltbyg.	Nej	Negativ
11. Øge mængden af dansk produceret foderprotein fra afgrøder eller alternative produktionsformer.	Kan ikke opgøres pga. manglende tidsserie	-

Kilde: Fondens effektiviseringsrapport 2020, (udarbejdet jan. 2022).

¹ Forklaring fra effektiviseringsrapport: Viser om tendensen har været positiv eller negativ uanset om sektormålet ikke er opfyldt eller ej. Viser den lineære trend for udviklingen på den pågældende målindikator i perioden 2014-2020.

Da fonden som beskrevet ikke har data til at dokumentere, i hvilket omfang den i løbet af en årrække har støttet projekter med relevans for de konkrete målområder, er det ikke muligt at sandsynliggøre en sammenhæng til den udvikling, der observeres på de konkrete områder.

5.3 Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartnerbruget

Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartnerbruget er den mindste af de tre fonde, hvis bevilling alene stammer fra midler afsat direkte på Finansloven. Fonden har en fast årlig bevilling på 7,2 mio. kr., og har i perioden 2018-2022 bevilget knap 36 mio. kr. I den femårige periode har fonden støttet 101 projekter dvs. 20 projekter om året i gennemsnit.

Fonden støtter som udgangspunkt alle de områder, der er mulige efter landbrugsstøtteleven. Fordelingen af fondens midler indenfor de enkelte områder ses af oversigten herunder. Som det ses, anvendes størstedelen til området *forskning og forsøg*.

Tabel 13. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Forskning og forsøg	25.395	71 %
Rådgivning og uddannelse	5.695	16 %
Afsætningsfremme	2.093	6 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	1.750	5 %
Produktudvikling	878	2 %
Samlet	35.811	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Tabel 14 herunder viser fondens midler fordelt på støttemodtagere.

Tabel 14. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
HortiAdvice	14.997	48
Dansk Gartneri	9.313	21
Brancheudvalget for Frugt og Grønt	3.209	9
Teknologisk Institut	2.740	7
Aarhus Universitet	1.687	4
Innovationscenter for Økologisk Landbrug	1.314	2
Københavns Universitet	726	3
Landbrug & Fødevarer	435	1
Food Organisation of Denmark	404	1
Gartnerirådgivningen	400	1
Flora Dania	218	1
Økologisk Landsforening	196	1
Jordbrugets uddannelser	132	1
ARDO	40	1
Samlet	35.811	101

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.3.1. Fondens formål og strategi

Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug drives i tæt samspil med Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter, samtidig med, at der er tale om to selvstændige fonde. Af praktiske årsager har de to fonde i flere år afholdt fælles bestyrelsesmøder, da der er et stor overlap blandt bestyrelsernes medlemmer herunder bestyrelsesformanden. Fondens midler bevilges og budgetteres adskilt og fondene aflægger særskilte budgetter og regnskaber.

I den periode, der indgår i evalueringens fokus, har Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug arbejdet med udgangspunkt i de samme strategier, som har ligget til grund for Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter. De to fonde har det samme formål: at styrke frugtavlens og gartneribrugets udvikling, de samme indsatsområder og fra 2022 de samme effektmål.

5.3.2. Fondens indsatsområder og effektmål

Der er løbende foretaget mindre sproglige justeringer i strategien, mens fondens indsatsområder har været uændret igennem perioden. I den nye strategi for 2021 til 2025 har fonden tilføjet fire strategiske målsætninger samt fem effektmål, hvilket fonden ikke tidligere har haft. De centrale elementer i fondens strategier ses af oversigten i tabel 15.

Tabel 15. Fondens strategiske målsætninger, indsatsområder og effektmål

Strategiske målsætninger	Indsatsområder	Effektmål
<i>Indgår i strategi fra 2021. Indgik ikke i tidligere strategier.</i>	<i>Samme i hele perioden (ordet klima er tilføjet fra 2021).</i>	<i>Indgår i strategi fra 2022. Indgik ikke i tidligere strategier.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Styrket afsætning af planter og frugt og grønt. • En mere produktiv værdikæde. • Sikring af erhvervets adgang til nødvendige plantebeskyttelsesmidler. • Bæredygtighed i forhold til økonomi, klima, miljø og sociale forhold. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bæredygtighed og klima. • Fødevarerikkerhed og sundhed. • Nye produkter og produktkvalitet. • Ny teknologi og nye produktionsmetoder. • Arbejds miljø. • Markedsføring og viden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udvikling af arealet i frugt- og gartnerisektoren. 2. Reduktion og optimering af energiforbruget i væksthusektoren. 3. Opretholde minimale rester af sprøjtemidler i frugt og gartneriprodukter. 4. Den eksisterende markedsadgang for eksport af gartneriprodukter fastholdes og udbygges. 5. Minimere påvirkningen af det omgivende miljø ved at reducere anvendelsen af miljøfremmede stoffer i produktionen. <p><u>Indikatorer:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Areal med frilandsgrøntsager (hektar) i Danmark, herunder også økologisk. 2. Energiforbruget (gigajoule) i væksthusproduktionen. 3. Måling af rester af sprøjtemidler (MRL) i frugt og grøntsager. 4. Danmarks eksport af potteplanter (omsætning).

Kilde: Fondens strategier.

5.3.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger

Af tabellen herunder ses det, hvordan fondens midler fordeler sig imellem fondens seks indsatsområder. Informationerne stammer fra fondens ansøgningskema, hvor projektansøgerne er blevet bedt om at angive, hvilke områder det enkelte projekt har relevans for. I modsætning til flertallet af de øvrige fonde, viser informationerne således ikke, hvilket indsatsområde de enkelte projekter *primært* er relevante for, men hvor stor en andel af midlerne, der har relevans for hvert af de seks områder. I alt har fonden tildelt midler for 35,8 mio. kr., men af tabellen fremgår det, at tallene summerer til 189 pct., da en del af projekter falder indenfor flere indsatsområder.

Det ses, at midlerne fordeler sig indenfor alle indsatsområder, og at flest projekter har angivet, at projektet blandt andet har relevans for det indsatsområde, der hedder *bæredygtighed*. Som det ses af tabel 15 ovenfor, kan bæredygtighed i fondens forståelse handle om både økonomi, klima, miljø og sociale forhold. Denne anvendelse af brede begreber angivelse af indsatsområde betyder, at informationen i sig selv ikke giver meget konkret viden om, hvilke udfordringer og udviklingsområder indenfor branchen, projekterne konkret adresserer, selvom de angiver at have relevans for området. Det fremgår desuden, at fonden ikke har indsamlet information om relevant indsatsområde for ca. 40 pct. af fondens midler, hvilket dækker over alle projekter fra 2018 og 2019. Informationerne om, hvordan projekterne fordeler sig under fondens strategiske indsatsområder, dækker derfor alene perioden fra 2020 til 2022.

Tabel 16. Midler fordelt på indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder	Midler andel	Antal projekter
Bæredygtighed og klima ¹	17.858	50 %	51
Ny teknologi og nye produktionsmetoder	11.928	33 %	33

Nye produkter og produktkvalitet	8.756	24 %	20
Fødevarerikkerhed og sundhed	6.248	17 %	15
Arbejds miljø	4.304	12 %	8
Markedsføring og viden	4.121	12 %	10
Ikke registreret indsatsområde	14.371	40 %	41
Samlede midler i fonden	-	189 %	-

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

¹ Klima er tilføjet med strategien i 2022.

Fonden havde ikke effektmål i strategien fra før 2022, og der indgår derfor ingen opgørelse heraf i fondens årsregnskab.

5.4 Fonden for Økologisk Landbrug

Fonden for Økologisk Landbrug har i perioden 2018 til 2022 bevilget 217 mio. kr. I den femårige periode har fonden i alt støttet 383 projekter svarende til mere end 75 projekter om året. Fondens bevilling har dog været svingende fra år til år, da en stor del af midlerne er afsat som særpuljer for en vis periode. Som tidligere beskrevet har fondens samlede indtægter særligt været stigende siden 2012 og frem. Udviklingen ses i bilag 5.

Tabel 17 herunder viser, hvordan fondens midler indenfor de sidste fem år fordeler sig indenfor de støtteformål, der er lovlige i henhold til landbrugsstøtteleven. Som det ses, er 60 pct. af fondens midler brugt til aktiviteter vedrørende afsætningsfremme, hvilket gør Fonden for Økologisk Landbrug til den fond, der anvender flest midler til dette område.

Tabel 17. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Afsætningsfremme	129.673	60 %
Rådgivning og uddannelse	56.590	26 %
Forskning og forsøg	30.200	14 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	884	<1 %
Samlet	217.347	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Foruden fondens faste bevilling, der udmøntes via den *ordinære pulje*, har fonden indenfor de sidste fem år administreret de fem særpuljer, der ses af tabel 18. Alle puljerne fortsætter ind i 2023.

Tabel 18. Puljer i Fonden for Økologisk Landbrug

Puljer	Midler (1.000 kr.)	År
National afsætning	69.062	2018-2022
Ordinær pulje	50.630	2018-2022
Eksportfremme	44.754	2018-2022
Viden & kompetence	24.823	2018-2022
Køkkenomstilling	14.477	2022
Plantebaserede fødevarer	13.601	2022
Samlet	217.347	

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Tabel 19 herunder viser fondens midler fordelt på de enkelte støttemodtagere.

Table 19. Funds used for projects in 2018-2022 distributed by grant recipients

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Økologisk Landsforening	80.790	100
Landbrug & Fødevarer	37.635	78
Innovationscenter for Økologisk Landbrug	26.371	39
SEGES	17.597	38
Aarhus Universitet	7.062	16
Meyers Madhus A/S	4.556	1
Dansk Vegetarisk Forening	4.381	8
Food from Denmark	3.599	8
Fonden København Madhus	2.932	4
Forening for Biodynamisk Jordbrug	2.827	12
Producentsammenslutningen Fremme af Økologisk Kvalitets-svinekød (FØKS)	2.179	3
Forbrugerrådet Tænk	2.133	4
Region Hovedstaden, Center for Regional Udvikling	1.845	1
Organic by Nørskov	1.621	2
Center for Frilandsdyr	1.333	6
Foreningen for ORIGENALER	1.268	2
Madkulturen	1.115	1
Meyers Kantiner	1.106	1
Bio Aus Dänemark	1.104	2
Erhvervsakademi MidtVest	1.099	1
Ukendt	1.006	2
HortiAdvice	862	3
Halkær Kro og Kulturhus	724	2
Dansk Industri	700	1
Organic Plant Protein	696	1
Danmarks Biavlerforening	658	2
Agrologica	655	2
Øens Have aps	588	2
Zealand Business College	531	1
Hotel- og Restaurantskolen	511	2
Skanderborg Kommune	503	1
Randers Regnskov	481	1
Ecoviden	478	2
Bio Aus Dänemark	468	1
Pure Dansk	410	1
Frugtformidlingen	401	2
Udviklingscenter for Husdyr på Friland	398	2
Økologisk VKST	390	3
Permakulturhaven v. Karoline Nolsø Aaen	324	1
By Land Gro	320	1
Region Midtjylland, Center for Bæredygtige Hospitaler	283	1
Helsingør Kommune, Center for Sundhed og Omsorg	274	1
Food Organisation Denmark	265	1

GartneriRådgivning	253	1
NORM IVS	234	2
Hengsholt	232	2
Teaterhøjskolen Rødkilde	226	1
Velfærdsdelikatesserne, UHF	225	1
Fredericia Kommune	219	1
Dorthe Lisa Larsen Ældrecenter Gildhøjhemmet	204	1
VKST	197	1
Foreningen Madens Folkemøde	175	1
Randers Kommune	159	1
Den grimme Ølling	153	1
Landsorten	149	1
Jespers Torvekøkken	117	1
Landbruget Oversøgård	116	1
EUC Nordvest Nordic Food College	83	1
Fredensborg Kommune	64	1
Frederiksberg Forsyning	50	1
Odder Kommune	12	1
Samlet	217.347	383

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.2.1. Fondens formål og strategi

Fondens overordnede formål er at styrke udviklingsmuligheder og konkurrenceevne for økologisk landbrug. For perioden 2018 til 2021 havde fonden én samlet strategi med en række indsatsområder og effektmål. Til grund for den nye strategiperiode har fonden formuleret en strategi for hver af de seks puljer med selvstændige indsatsområder og beskrivelser af hvilke typer af aktiviteter, der kan få støtte. Det fremgår af fondens strategier, at særpuljerne og de aktiviteter, der kan få støtte herunder samlet set forventes at understøtte fondens overordnede formål om at fremme udviklingsmuligheder og konkurrenceevne for økologiske landbrug.

5.2.2. Fondens indsatsområder og effektmål

Tablet 20 herunder gengiver fondens tidligere strategi for perioden 2018 til 2021, der vedrørte fondens ordinære pulje. Som det fremgår havde fonden fem indsatsområder. De samme indsatsområder er gældende for den ordinære pulje i den nye strategi. Samtidig havde fonden de otte effektmål, der fremgår af tabellen.

Fonden har ikke lavet en opgørelse af disse effektmål i forbindelse med årsregnskabet for 2021, hvorfor det ikke er muligt at redegøre for, om fonden vurderer, at målene er nået eller ej.

Tablet 20. Strategiske målsætninger, indsatsområder og effektmål for den ordinære pulje i strategi 2018-2021

Strategiske målsætninger	Indsatsområder	Effektmål
At fremme den samfundsmæssige værdiskabelse gennem udvikling af økologien.	Nye løsninger i produktionen.	1. Udviklingen i det økologiske landbrugsareal, hektar omlagt.
At øge konkurrenceevnen i den økologiske jordbrugssektor.	Den økologiske planteproduktion.	2. Udviklingen i produktionen af økologisk protein, hektar med proteinafgrøder.
At forbedre dyresundheden og -velfærden, klimaet, miljøet og naturen i den økologiske produktion.	Den økologiske husdyrproduktion.	3. Udviklingen i den økologiske mælkeproduktion, kg mælk.
	Højværdiproduktion.	4. Udviklingen i den økologiske kødproduktion, kg kød.
		5. Udviklingen i økonomien, dækningsbidrag pr. hektar dækningsbidrag pr. slagtesvin.

At fremme attraktive arbejdspladser i den økologiske jordbrugssektor.	Salgsfremme og markedsudvikling.	6. Udviklingen i dyrevelfærden, medicinforbrug 7. Danskernes kendskab til økologi. 8. Udviklingen af det økologiske marked i DK, markedsandel i detailhandel og i foodservice.
---	----------------------------------	---

Kilde: Fondens strategi for 2018-2021.

Med fondens nye strategier for hver særpulje beskriver fonden en lang række eksempler på, hvad der kan støttes indenfor de enkelte puljer. Ved nogle af puljerne fremgår det, at alle ansøgninger *skal* passe ind under mindst ét af indsatsområderne i puljens strategi, mens det ved andre af puljerne fremgår, at indsatsen er mere bredt formuleret, og at de skitserede indsatsområder er eksempler på temaer, ansøgningerne *eksempelvis* kan omhandle. Der er alene formuleret målbare effektmål for de midler, der indgår i den ordinære pulje, og fonden har i den nye strategi videreført fem af de hidtidige otte effektmål for puljen.

Oversigten nedenfor skitserer overordnet formålet med hver af de enkelte særpuljer, og hvad der kan få støtte.

Tabel 21. Fondens puljer – formål, indsatsområder og effektmål

Pulje: Ordinær pulje
<p>Det frem går at i indsatsområderne understøtter fondens formål om at skabe vækst og udvikling inden for økologisk landbrug samtidig med, at der adresseres udfordringer, som også samfundsmæssigt er vigtige. Indsatsområderne er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anvendelige og praktiske løsninger i den primære, økologiske landbrugsproduktion • Udvikling af den økologiske planteproduktion • Udvikling af den økologiske husdyrproduktion • Tiltrækning og fastholdelse til erhvervet • Salgsfremme og markedsudvikling <p><u>Effektmål for puljen:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Udviklingen i det økologiske landbrugsareal i Danmark, hektar 2. Udviklingen i produktionen af økologisk protein i Danmark, hektar 3. Udviklingen i den økologiske mælkeproduktion, kg. mælk. 4. Udviklingen i den økologiske kødproduktion, antal dyr 5. Udviklingen af det økologiske marked i Danmark, i detailhandlen og i foodservice, omsætning målt i kr. / andel af markedet for fødevarer.
Pulje: Eksportfremme
<p>Under puljen kan der søges om tilskud til aktiviteter, der skal fremme eksporten af økologiske fødevarer til både nærmarkeder og fjernmarkeder. Der kan både ydes tilskud til at fremme konkrete danske virksomheders økologiske eksport og til generel salgsfremme og markedsudvikling, herunder branding af økologi. Konkrete indsatsområder er:</p> <p>1. Eksportfremstød med virksomhedsdeltagelse. En fælles eksportindsats for en gruppe af danske virksomheder fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Et fælles erhvervsfremstød i udlandet • Et fælles markedsbesøg i udlandet • En fælles økologisk stand på en fødevaremesse i udlandet • Et fælles delegationsbesøg til Danmark <p>2. Salgsfremme og markedsudvikling. Aktiviteter som understøtter afsætningen af økologiske fødevarer fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indsamling og formidling om markeder og økologi • Formidling af viden om økologi til aktørerne på eksportmarkederne <p><u>Ingen effektmål for puljen.</u></p>
Pulje: Køkkenomstilling
<p>Formålet med puljen er at højne økologiprocenten i de mange daglige måltider, der serveres i landets professionelle køkkener. Midlerne kan anvendes til kompetenceudvikling af køkkenpersonale og tilknyttede medarbejdere med fokus på viden om bæredygtig produktion af måltider, de officielle kostråd, madspild og sæson. Formålet er</p>

endvidere at udbrede Det Økologiske Spisemærke, som medvirker til vedligehold og udvikling af økologien i køkkenerne på længere sigt.

Ingen effektmål for puljen.

Pulje: National afsætning

Der er tale om en bred indsats, hvor der eksempelvis kan søges om tilskud til:

- Generisk afsætningsfremme. Aktiviteter som understøtter afsætningen af økologiske fødevarer fx formidling af viden om økologi til forbrugere, afsætningskampagne for økologisk svinekød og events.
- En fælles indsats for en gruppe af virksomheder fx 10 virksomheders deltagelse på en fødevarermesse i Danmark.
- En enkelt virksomhed tager selv initiativ til en indsats, som skal fremme afsætningen af virksomhedens økologiske sortiment.
- Omstilling til økologi i private og offentlige køkkener fx understøttende informationsaktiviteter
- Rådgivning om produktudvikling til mindre fødevarer virksomheder
- Omlægningstjek til private professionelle spisesteder
- Afsætning af lokalt producerede økologiske fødevarer.

Ingen effektmål for puljen.

Pulje: Plantebaserede fødevarer

Formålet med puljen er:

1. Udvikling af den økologiske planteproduktion – jordbrugsprodukter til plantebaserede fødevarer
2. Udvikling af markedet for økologiske, plantebaserede fødevarer

Effektmål for puljen:

1. Udviklingen i det økologiske landbrugsareal med jordbrugsprodukter til plantebaserede fødevarer.
2. Udviklingen af det økologiske marked for plantebaserede fødevarer.

Pulje: Viden & kompetencer

Puljen består dels af en indsats rettet mod landbrugsbedrifter og dels en indsats rettet mod øvrige virksomheder

1. Landbrugsbedrifter / primærsektoren kan søge om tilskud til:

- Omlægningstjek, fastholdelsestjek og bæredygtighedstjek
- Formidling og informationsmøder
- Kompetenceopbygning for nye økologer

2. Øvrige virksomheder, herunder gårdbutikker kan søge om tilskud til:

- Omlægningstjek og fastholdelsestjek
- Formidling og informationsmøder

Ingen effektmål for puljen.

Kilde: Fondens strategier

5.2.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger

Tabel 22 herunder gengiver de data fonden har leveret til brug for evalueringen med det formål at vise sammenhængen mellem strategier og anvendelse af midlerne i perioden 2018 til 2022.

Fordelingen af midler på tværs af puljerne er fastsat i rammen for hver pulje, og er derfor ikke noget fonden beslutter.

Hvad angår særpuljerne er det politisk besluttet, hvad det overordnede formål med midlerne er, mens det er op til bestyrelserne at fastlægge en detaljeret strategi for, hvordan midlerne bedst muligt anvendes til at understøtte de fastlagte formål om eksempelvis national afsætning af økologiske varer eller omstilling af køkkener til økologi. Tabellen kan bruges til at tegne et billede af, hvordan fonden har prioriteret indenfor de enkelte særpuljer.

I den ordinære pulje er det ikke, som led i en politisk aftale fastlagt, hvad midlerne skal bruges til, udover, at det alene skal vedrøre økologi. Denne pulje har derfor i højere grad karakter som i de øvrige fonde, hvor det er op til bestyrelsen selvstændigt at afgøre, hvordan midlerne anvendes, så de i størst mulig grad understøtter fondens overordnede formål om at styrke udviklingsmuligheder og konkurrenceevne for økologisk landbrug i Danmark. For den ordinære pulje ses det blandt andet, at der særligt er prioriteret midler

til det område, der hedder *Udvikling af den økologiske husdyrproduktion* sammenlignet med de øvrige indsatsområder i puljens strategi.

Fonden har ikke data, der viser, hvordan midlerne i den ordinære pulje er anvendt i forhold til de effektmål, fonden har opstillet i relation til puljens midler. Det er derfor ikke muligt at vurdere, i hvilket omfang de konkrete aktiviteter fonden har støttet kan forventes at medføre en effekt på de pågældende områder.

Tablet 22. Midler fordelt på puljer og de underliggende indsatsområder, hvor der er tildelt midler

Pulje	Fondens indsatsområder/støttede områder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
National afsætning	Understøttende afsætningsfremme	41.705	32 %	60
	Generisk afsætningsfremme	15.718		27
	En fælles indsats for en gruppe af virksomheder	2.929		5
	Omstilling til økologi i private eller offentlige køkkener	6.065		5
	Afsætning af lokalt producerede økologiske fødevarer	1.685		4
	Rådgivning om produktudvikling til mindre fødevarer-virksomheder	578		2
	Salgsfremme og markedsudvikling	382		1
Ordinær	Udvikling af den økologiske husdyrproduktion	25.479	23 %	77
	Salgsfremme og markedsudvikling	7.035		15
	Nye løsninger i produktionen	6.671		21
	Udvikling af den økologiske planteproduktion	5.953		15
	Højværdiproduktion	3.071		11
	Ikke registreret	1.215		6
	Anvendelige og praktiske løsninger i den primære, økologiske landbrugsproduktion	1.206		4
Eksportfremme	Et fælles erhvervsfremstød i udlandet for en gruppe danske virksomheder	25.614	21 %	39
	Andet afsætningsfremme	9.507		4
	En fælles økologisk stand på en fødevaremesse i udlandet	4.866		5
	Formidling af viden om økologi til aktører på eksportmarkeder	2.946		5
	Eksportfremstød med virksomhedsdeltagelse generelt	963		2
	Et fælles erhvervsfremstød i udlandet	858		1
Køkkenomstilling	Offentlige køkkener	10.764	7 %	15
	Private køkkener	2.598		5
	Offentlige og private køkkener	1.115		1
Viden & kompetence	Primært indsatsområde er ukendt	19.734	11 %	16
	Omlægningstjek hos konventionelle landmænd	3.905		3
	Omlægningstjek hos fødevarer-virksomheder	716		2
	Bæredygtighedstjek hos nuværende økologer	468		2
Plantebaserede fødevarer	Udvikling af markedet for økologiske, plantebaserede fødevarer	9.118	6 %	11
	Udvikling af den økologiske planteproduktion – jordbrugsprodukter til plantebaserede fødevarer	4.483		5
Samlet		217.347	100 %	

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

5.5 Svineafgiftsfonden

Svineafgiftsfonden har i perioden 2018-2022 bevilget knap 965 mio. kr. svarende til ca. 193 mio. kr. pr. år. I den femårige periode har fonden støttet 517 projekter dvs. lidt mere end 100 projekter om året.

Fonden støtter som udgangspunkt alle de områder, der er mulige efter landbrugsstøtteleven. Fordelingen af fondens midler indenfor de enkelte områder ses af oversigten herunder. Det fremgår, at mere end halvdelen går til forskning og udvikling, men at også sygdomsforebyggelse og afsætningsfremme optager en betydelig del af fondens midler.

Tabel 23. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Forskning og forsøg	580.336	60 %
Sygdomsforebyggelse	121.520	13 %
Afsætningsfremme	111.537	12 %
Kontrol	81.613	8 %
Særlige foranstaltninger	31.851	3 %
Rådgivning og uddannelse	18.137	2 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	14.153	1 %
Dyrevelfærd	4.772	0 %
Produktudvikling	312	0 %
Sygdomsbekæmpelse	0	0 %
Samlet	964.231	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Tabel 24 herunder viser fondens midler fordelt på støttemodtagere.

Tabel 24. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Landbrug & Fødevarer	311.256	141
Teknologisk institut	291.072	161
SEGES	252.671	106
Københavns Universitet	29.757	39
Aarhus Universitet	16.729	20
Klassificeringsudvalget for svin, kvæg og få	15.477	5
Danske Slagtermestre	4.402	10
Danske Svineproducenter	3.641	6
Økologisk Landsforening	2.594	8
Landsforeningen af Danske Svineproducenter	2.042	2
Danmarks Tekniske Universitet	1.195	4
Udviklingscenter for Husdyr på Friland	1.077	6
Herlev Hospital	1.000	1
Center for Frilandsdyr	995	6
ZBC - Slagteriskolen	261	1
Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S	62	1
Andre formål end projektilskud		
Medfinansiering af byggeri af vildsvinehegn langs grænsen til Tyskland i 2019	30.000	-
Samlet	964.231	517

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.5.1. Fondens formål og strategi

Fondens formål er *at styrke svinekødssektorens udvikling og konkurrenceevne*. Indholdet og formuleringerne i den nye strategi er i store træk enslydende med den tidligere. I den nye strategi, er der tilføjet enkelte elementer, der signalerer et øget fokus på bæredygtighed f.eks. er det tilføjet, at fonden *ønsker at bidrage til en udvikling, hvor dansk griseproduktion fortsætter med at producere sunde og sikre fødevarer som del af en varieret kost, med et stadigt lavere aftryk på miljø og klima*. I forlængelse er det skrevet ind i strategien, at *erhvervet kan bidrage til opfyldelsen af 10 ud af FN's 17 verdensmål*.

Samlet set peger strategien på, at fondens midler kan anvendes indenfor et meget bredt område, så længe kravet overholdes om, at udbyttet skal være til gavn for de enkelte primærproducenter indenfor brede dele af sektoren.

5.5.2. Fondens indsatsområder og effektmål

Under denne overordnede ramme, har fonden i både den tidligere og nye strategi de samme fem indsatsområder, der signalerer fem retninger for prioritering af fondens midler. Det fremgår af begge strategier, at alle projekter som udgangspunkt skal falde indenfor mindst ét af disse områder.

Oversigten herunder illustrerer fondens strategiske målsætninger (findes kun i den tidligere strategi), indsatsområder og effektmål.

De udvalgte effektmål er områder, fonden har vurderet, er relevante som indikatorer for, om det går i den ønskede retning indenfor fondens indsatsområder. Effektmålene er indikatorer fonden opgør årligt i forbindelse med årsregnskabet. Fondens havde seks effektmål i den tidligere strategi, men har i den nye strategi udvidet med et ekstra mål under indsatsområdet *klima og bæredygtighed*.

Tabel 25. Fondens strategiske mål, indsatsområder og effektmål

Strategiske målsætninger	Indsatsområder	Effektmål
<i>Indgik kun i strategien for 2018-2021.</i> • Styrket afsætning af grisekød. • En mere produktiv værdikæde. • Bedre dyrevelfærd. • Bæredygtig i forhold til økonomi, klima og miljø.	1. Produktivitet	1. Reference-foderudnyttelsen i slagtesvinebesætninger falder fra 2020 til 2025.
	2. Sundhed og fødevarer-sikkerhed	2. Salmonellaforekomsten i fersk grisekød fastholdes på et lavt niveau på én pct. eller derunder frem mod 2025.
	3. Dyrevelfærd og -sundhed	3. Den totale pattegrisedødelighed falder frem mod 2025.
	4. Markedsadgang og -udvikling	4. Den eksisterende markedsadgang for Danmarks eksport af grisekød fastholdes og udbygges med to markeder senest i 2025. <i>Nyt element af mål – fra strategi fra 2022:</i> Der opretholdes eksport til UK på minimum 175.000 tons.
	5. Klima og bæredygtighed	5. Det lave antibiotikaforbrug pr. produceret gris fastholdes frem mod 2025, trods udfasning af zink. 6. Anvendelsen af FEsv til at producere en 30 kg smågris, inkl. soens foder, forbedres (falder) frem mod 2025. 7. <i>Nyt mål i strategi fra 2022:</i> Effekten af slagtesvins klimabidrag falder frem mod 2025.

Kilde: Fondens strategi.

5.5.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger i 2018 til 2022

Af tabellen herunder ses det, hvordan fondens midler fordeler sig mellem de fem indsatsområder. Informationerne stammer fra fondens ansøgningssskema, hvor projektansøgerne har angivet, hvilket indsatsområde i fondens strategi, som projektet primært falder ind under.

Som det ses, er den største andel af midlerne (26 pct.) anvendt inden for det indsatsområde, der hedder *produktivitet*, mens færrest midler, er anvendt under den strategiske overskrift *bæredygtighed* (5 pct.).

Det fremgår desuden, at fonden ikke har information om relevant indsatsområde for en femtedel af fondens midler, herunder samtlige projekter fra 2018 samt et mindre antal projekter fordelt over de efterfølgende fire år. Informationerne om, hvordan projekterne fordeler sig under fondens strategiske indsatsområder, dækker derfor kun perioden fra 2019 til 2022.

Tabel 26. Midler fordelt på indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
Produktivitet	250.237	26 %	115
Markedsadgang	167.258	17 %	66
Sundhed og fødevarer sikkerhed	149.676	16 %	91
Dyrevelfærd- og sundhed	112.179	12 %	78
Bæredygtighed	48.902	5 %	44
Ikke registreret indsatsområde	205.979	21 %	123
Andre formål end projekter (vildsvinehegn)	30.000	3 %	-
Samlet	964.231	100 %	517

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

Som det fremgår af tabel 26 ovenfor, har fonden anvendt midler indenfor alle de fem indsatsområder. Da indsatsområderne imidlertid er formuleret som brede begreber f.eks. *produktivitet*, kan disse dække over en lang række forskellige underformål. Oplysningerne siger derfor i sig selv ikke noget om, hvorvidt de projekter, der har fået støtte indenfor hver af fondens indsatsområder, handler om- og dermed konkret kan bidrage til de underområder, hvor fonden har formuleret egentlige mål, f.eks. at øge foderudnyttelsen, reducere forekomsten af salmonella eller bidrage til reduceret pattegrisdødelighed.

Da fonden ikke har indsamlet akkumulerede informationer på et mere detaljeret niveau end det, der vises her, er det ikke muligt systematisk at opgøre, hvilke faglige aktiviteter der pågår og vidensområder, der opbygges, med relevans for den danske svinesektor, på baggrund af den støtte fonden giver.

5.5.4. Opgørelse af effektmål

Tabel 27 herunder gengiver fondens vurdering af udviklingen på fondens effektmål. Som det fremgår, konkluderer fonden, at de fleste mål ser ud til at kunne nås. Opgørelsen er på flere af målene begrænset af, at de relevante datakilder endnu ikke er opdateret. Målet vedrørende antibiotikaforbrug hedder "det lave antibiotikaforbrug pr. produceret gris fastholdes frem mod 2021 (...)" uden at det fremgår, hvad det er for et niveau, der sigtes efter. Målet er dermed formuleret på en måde, hvor det ikke klarlagt, hvad der skal til for, at det er nået. Noget tilsvarende gør sig gældende for målet vedrørende markedsadgange, hvor det ikke er entydigt, hvordan målet skal forstås, og hvad der skal til for at konkludere, om det nås.

Som beskrevet har Svineafgiftsfonden ikke akkumulerede data om, hvor mange projekter, der reelt beskæftiger sig med de faglige områder, der har relevans for at bidrage til fondens effektmål endsige om de støttede projekter generelt gennemføres som planlagt og leder frem til de forventede faglige resultater og potentialer for på sigt at kunne indfri den effekt, fonden ønsker at se indenfor branchen.

Fondens datagrundlag understøtter således ikke muligheden for at vurdere noget generelt om sammenhængen mellem fondens midler og de udviklingstendenser, der ses på de konkrete effektmålsområder.

Tabel 27. Fondens vurdering af status på effektmål.

Effektmål	Fondens vurdering af om målet er nået
Indsatsområde: Produktivitet 1. Reference-foderudnyttelsen i slagtesvinebesætninger falder til 2,65 FEsv.	Foreløbige tal indikerer, at målet kan nås. (Tekst fra fonden regnskab): <i>Både i 2019 og 2020 har der været en positiv udvikling i foderforbruget. De foreløbige tal for Reference-foderudnyttelsen i 2021, som ikke er endeligt opgjort (primo 2022), viser 2,66 FEsv pr. kg tilvækst. Effektmålet ser således ud til at være tæt på opfyldt.</i>
Indsatsområde: Sundhed og fødevarer sikkerhed 2. Salmonellaforekomsten i fersk grisekød fastholdes på et lavt niveau på én pct. eller derunder frem mod 2021.	Foreløbige tal indikerer, at målet nås. (Tekst fra fonden regnskab): <i>Tallene for 2021 er ikke endeligt opgjort ved godkendelsen af nærværende årsregnskab. Ifølge Fødevarestyrelsen ender resultatet for 2021 under 1 %.</i>
Indsatsområde: Dyrevelfærd- og sundhed	Foreløbige tal indikerer, at udviklingen går i den ønskede retning. (Tekst fra fonden regnskab):

3. Den totale pattegrisedødelighed falder til under 21 % senest i 2021.	<i>I 2020 var den totale pattegrisedødelighed 23,1 %, og der forventes at være et mindre fald i 2021, som ikke er endeligt opgjort (primo 2022). Men målet om at pattegrisedødeligheden falder til under 21 % i 2021 forventes desværre ikke at nås.</i>
Indsatsområde: Markedsadgang 4. Den eksisterende markedsadgang for Danmarks eksport af grisekød fastholdes og udbygges med to markeder senest i 2021.	Fonden konkluderer, at målet ikke er nået. (Tekst fra fonden regnskab): <i>Pga. COVID-19 og udbredelsen af Afrikansk Svinepest har fokus været at opretholde markedsadgangen til eksisterende markeder. Mange markeder har været lukket for besøg som fx Kina og Japan. Det har derved ikke været muligt udbygge markedsadgangen med nye markeder i perioden.</i>
Indsatsområde: Bæredygtighed 5. Det lave antibiotikaforbrug pr. produceret gris fastholdes frem mod 2021, trods udfasning af zink. 6. Anvendelsen af FEsv til at producere en 30 kg smågris, inkl. soens foder, forbedres (falder) frem mod 2025.	<u>Uklart om målet er nået.</u> (Tekst fra fonden regnskab): <i>I den seneste DANMAP rapport oplyses det, at der på en given dag i 2020 var ca. 2% af søer inklusive pattegrise, ca. 2% af slagtesvinene og ca. 9 % af smågrisene, der blev behandlet med antibiotika. Dette niveau svarer til omfanget af antibiotikabehandlinger i 2019. Nyt udtræk fra Vet-Stat for 2021 viser, at antibiotikaforbruget i 2021 er faldet med 2,7% i forhold til 2020. Sammenholdt med forbruget i 2018 er antibiotikaforbruget til grise faldet med 2,3% og sammenlignet med 2009, er antibiotikaforbruget faldet med 30,4%.</i> <u>Foreløbige tal indikerer, at udviklingen går i den ønskede retning.</u> (Tekst fra fonden regnskab): <i>De foreløbige tal for 2021, som ikke er endeligt opgjort (primo 2022), viser en positiv udvikling i foderforbruget for både fravænnede grise (soens foder) og smågrise. Tallene viser at det totale foderforbrug for at producere en 30 kilo smågris inkl. soens foder i 2021 udgør 87 FEsv.</i>

Kilde: Fondens strategi og årsregnskab.

5.6 Mælkeafgiftsfonden

Mælkeafgiftsfonden har i perioden 2018-2022 bevilget 374 mio. kr. svarende til 75 mio. kr. pr. år. I den fem-årige periode har fonden støttet 360 projekter dvs. lidt mere end 70 projekter om året.

Af tabel 28 ses fordelingen af fondens midler indenfor de områder, der er lovlige i henhold lovgrundlaget. Det fremgår, at 66 pct. af midlerne er anvendt til området *forskning og forsøg*, mens *afsætningsfremme* optager knap en fjerdedel af fondens midler.

Tabel 28. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Forskning og forsøg	246.684	66 %
Afsætningsfremme	65.099	17 %
Sygdomsforebyggelse	31.302	8 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	20.731	6 %
Rådgivning og uddannelse	10.024	3 %
Samlet	373.840	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Tabel 29 herunder viser fondens midler fordelt på støttemodtagere. Det ses, at de modtagere, der er bevilget flest midler er Aarhus Universitet og SEGES samt dernæst Mejeriforeningen og Københavns Universitet.

Tabel 29. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Støttebeløb (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Aarhus Universitet	110.549	91
SEGES	106.891	81
Mejeriforeningen	66.128	47
Københavns Universitet	44.825	68
Økologisk Landsforening	11.569	15
Landbrug & Fødevarer	11.035	15
Danmarks Tekniske Universitet	8.350	18
Mejeribrugets Forskningsfond	6.070	5
Bispebjerg Hospital	3.891	4
Syddansk Universitet	1.815	3
Innovationscenter for Økologisk Landbrug	1.061	4
Roskilde Dyrskue	620	4
Food Organisation of Denmark	400	1
Den danske dyrlægeforening	271	1
Herlev Universitetshospital	240	2
Trine Fredslund	125	1
Samlet	373.840	360

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.6.1. Fondens formål og strategi

Fondens overordnede formål er *at styrke mejeribrugets og kvægbrugets udviklingsmuligheder samt mejeriindustriens konkurrenceevne*. I tråd med de øvrige fonde er formålet således forholdsvis bredt. Indholdet i fondens nye strategi for 2022 til 2025 ligner i vid udstrækning den tidligere strategi. Dog signalerer ordlyden flere steder, at fonden i endnu højere grad ønsker at sætte klima og bæredygtighed i centrum.

5.6.2. Fondens indsatsområder

I både den tidligere og nuværende strategi har fonden formuleret fire indsatsområder, der udgør den ramme, hvorunder alle projekter som udgangspunkt skal falde i under. Indsatsområderne er de samme i de to strategier og ses af tabel 30. Som det fremgår, er fondens indsatsområder ikke formuleret som faglige udfordringer eller områder med et særligt udviklingspotentiale, som fonden vil fokusere på. Indsatsområderne viser primært, hvordan fonden vil anvende midlerne i forhold til de lovlige støtteformål som forskning, rådgivning, sygdomsbekæmpelse og afsætningsfremme.

Tabel 30. Fondens strategiske målsætninger og indsatsområder¹

Fondens strategiske målsætninger	Fondens indsatsområder
<ul style="list-style-type: none"> • Fremme produktion og afsætning, der opfylder forbrugernes krav til ansvarlige og naturlige produkter af høj kvalitet. • Fremme forskning og innovation, der kan bidrage til sektorens værdikæde. • Fremme udvikling af ressourceeffektive produktionssystemer og samfundsmæssig værdiskabelse. • Fremme de sundheds- og ernæringsmæssige aspekter i mælk og mejeriprodukter. 	<p>1. Det primære kvægbrug – forskning og rådgivning. Formålet er at sikre en lønsom, bæredygtig, ressourceeffektiv og international konkurrencedygtig mælkeproduktion.</p>
	<p>2. Forebyggelse, overvågning og bekæmpelse af smitsomme kvægsygdomme. Fokus er at sikre høj smittebeskyttelse i kvægbruget gennem overvågning og bekæmpelse af smitsomme kvægsygdomme samt sikre sundhedsstatus og et højt veterinært beredskab.</p>
	<p>3. Grundlæggende mejeriforskning. Formålet er at understøtte mejeriindustrien gennem forsknings- og innovationsprojekter med fokus på mejeriteknologi, mikrobiologi og fødevarer sikkerhed samt sundhed og human ernæring.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Fremme bæredygtighed og dyrevelfærd i forbindelse med miljø- og klimavenlig produktion. • Fremme fødevarerikkerhed og sundhedsstatus i sektoren. 	4. Afsætningsfremme, kommunikation og information vedrørende mælk og mejeriprodukter. Fokus er at fremme forbruget af mælk og mejeriprodukter gennem forbedring af deres image som bæredygtige, velsmagende og næringstætte fødevarer. Dette omfatter navnlig kommunikations- og informationsaktiviteter, der fremhæver de sundheds-, ernærings- og smagsmæssige kvaliteter ved mælk og mejeriprodukter.
---	---

Kilde: Fondens strategi og årsregnskab.

¹ Indholdet i tabellen dækker begge strategier. Dog er der ændret på rækkefølgen i de strategiske målsætninger, så klima- og miljøvenlig produktion står som det øverste mål i den nye strategi.

5.6.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger 2018 til 2022

Mælkeafgiftsfonden har til brug for evalueringen tilvejebragt data om, hvordan fondens midler er fordelt i forhold til fondens indsatsområder, og resultatet ses af tabel 31 nedenfor. Det har kun været muligt for fonden at samle data for de sidste tre år, det vil sige, at fordelingen af midler i perioden 2018-2019 fremgår som ukendt i tabellen.

Det ses, at 30 pct. af midlerne i de sidste tre år er gået til forskning og rådgivning i det primære kvægbrug, 14 pct. er anvendt til salgsfremmende aktiviteter for mælk og mejeriprodukter, 12 pct. til Mejeriforskning og 5 pct. sygdomsforebyggelse og –bekæmpelse. Da indsatsområderne er formuleret som overordnede støttekategorier, giver disse oplysninger ingen information om, hvilke faglige underformål og konkrete udviklingsaktiviteter, som fondens midler har understøttet og bidraget til udviklingen af, herunder i hvilket omfang fondens midler er gået til projekter, der vedrører de områder, hvor fonden har formuleret konkrete effektmål.

Tabel 31. Projekter fordelt på indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
Det primære kvægbrug forskning og rådgivning	112.930	30 %	94
Afsætning, kommunikation og information vedr. mælk og mejeriprodukter	51.732	14 %	45
Mejeriforskning	43.316	12 %	65
Forebyggelse, overvågning og bekæmpelse af kvægsygdomme	18.712	5 %	3
Alle projekter i 2018 og 2019: Ikke registreret indsatsområde	147.150	39 %	Ikke registreret
Samlet	373.840	100 %	Ikke registreret

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

5.6.4. Opgørelse af effektmål

Mælkeafgiftsfonden har ni effektmål og en forholdsvis udfoldet beskrivelse af, hvordan disse konkrete mål skal ses i sammenhæng med de overordnede udviklingstendenser (den overordnede effekt på sektoren), som fonden ønsker at bidrage til. Tabel 32 skitserer sammenhængen i fondens målhierarki, det vil sige, hvordan de støttede aktiviteter forventes at bidrage til at påvirke de udvalgte konkrete målområder, og hvordan det således antages at ville understøtte de overordnede strategiske målsætninger i fondens strategi og skubbe sektoren i den ønskede retning.

Tabel 32: Fondens ønskede effekt, effektmål, indikator og opgørelse af udvikling i 2021

Ønsket effekt (overordnet)	Ønsket effekt (konkret)	Fondens effektmål	Indikator ¹	Opgørelse
Indsatsområde: Det primære kvægbrug – forskning, rådgivning og sygdomsbekæmpelse				
Fremme lønsom, bæredygtig, ressourceeffektiv og	Konkurrencedygtig produktion og profitable investeringer.	Mælkeydelse på 12.000 kg EKM/årsko med 900 kg værdistof.	Mælkeydelsen for alle besætninger i ydelseskontrol måles.	<u>Ej nået, men positiv retning.</u> (Tekst fra regnskab): 10.666 kg EKM og 798 kg

internationalt konkurrencefygtig mælkeproduktion.				(sept. 2018) til 11.092 kg EKM og 834 kg (sept. 2021).
	Miljø- og klimavenlig mælkeproduktion.	Energiudnyttelse 100 %.	Energiudnyttelse på foder måles.	<u>Ej nået, men positiv retning.</u> (Tekst fra regnskab): Stigende foderudnyttelse 96,5 % til 98,2 % i perioden.
	Høj dyrevelfærd og et min. antibiotikaforbrug.	Gennemsnitligt celletal på under 150.000.	Cellletanksmålinger på tankmælk.	<u>Ej nået, men positiv retning.</u> (Tekst fra regnskab): Faldende celletal fra 207.000 til 186.000 celler pr. ml.
Indsatsområde: Mejeriforskning				
Støtte mejeriindustrien gennem forsknings- og innovationsprojekter med fokus på teknologi, mikrobiologi og fødevarer-sikkerhed samt sundhed og human ernæring.	Hurtig overførsel af viden til mejerierne.	Projekter gennemført i samarbejde med mejerivirksomheder.	>80 % af projekterne har direkte deltagelse fra mejeriindustri + præsenteret ved møder med samme.	<u>Målet er nået.</u> (Tekst fra regnskab): 92 % har en eller flere deltagere fra mejeriindustrien.
	Sikre dansk mejeriindustri position i offentligheden.	Populærvidenskabelig formidling af forskningsresultater.	Mindst 2 artikler og anden populærvidenskabelig formidling pr. projekt.	<u>Målet er næsten nået.</u> (Tekst fra regnskab): 1,08 artikler (Tallet forventes at stige til ca. 1,8, når alle projekter er helt afsluttet)
	Sikre kvalificerede medarbejdere i mejeriindustrien.	Uddannede ph.d'ere og postdocs.	Mindst 0,5 uddannede pr. projekt.	<u>Målet er nået.</u> (Tekst fra regnskab): 1,65 ph.d'ere og postdocs.
Indsatsområde: Afsætningsfremme og kommunikation				
Fremme forbrug af mælk og mejeriprodukter, herunder kommunikations- og informationsaktiviteter, der fremhæver sundhed, ernæring, smagsmæssig oplevelse og bæredygtighed.	Videnformidling og dialog med fagmiljøer.	Indsatsen skal sikre videnformidling og dialog om ernæring og sundhed.	Overvægt af positive ekspertudtalelser om mælk og mejeriprodukter.	<u>Uklart om målet er nået.</u> (Tekst fra regnskab): Indsatsen har været tilfredsstillende, dog udfordret af Covid.
	Rekruttering af børn og unge.	Alle skoler har tilbud om mælkeordning (45 % i 0. kl., 25 % i 3. kl. og 23 % i 0-9. kl.).	Skolemælk: Tilmeldte elever i % og antal samt tilmeldte skoler i % og antal.	<u>Uklart om målet er nået.</u> (Tekst fra regnskab): 45 % i 0. kl. 23 % i 3. kl. 20 % i 0.-9. kl.
	Image/holdning hos sundhedskommunikører og forbrugere.	80 % af forbrugerne har en positiv holdning til mælk og mejeriprodukter.	Holdningsundersøgelser og statistik.	<u>Målet er ikke nået.</u> (Tekst fra regnskab): 70 % af forbrugerne har en positiv holdning til mælk og mejeriprodukter.

Kilde: Fondens årsregnskab for 2021 samt effektvurderingsrapport for 2021.

¹ Af fondens strategi fremgår desuden datakilder til opgørelse af effektmål. Ses på fondens hjemmeside.

Af tabellen ses fondens opgørelse af effektmålene foretaget i 2021. Som det fremgår, er en del mål enten gået i den ønskede retning eller tæt på at være nået.

For det indsatsområde, der hedder *Mejeriforskning* er effektmålene i modsætning til alle de øvrige fonde og mål knyttet til fondens egne aktiviteter og ikke til generelle branchenøgletal. De tre effektmål, der knytter sig hertil er alle indfriet.

Ved to af fondens mål er det vanskeligt at vurdere, om målet er nået eller ej. Det drejer sig om indikatoren, at der skal være en 'overvægt' af positive ekspertudtalelser samt målet om skolemælk, hvor det er uklart om de tal, der afrapporteres drejer sig om tilmeldte skoler eller tilmeldte elever.

Med hensyn til de to øvrige indsatsområder, har fonden i lighed med de øvrige fonde ikke kunne tilvejebringe akkumulerede informationer om, i hvilket omfang fondens midler på tværs af strategiperioden er an-

vendt til de konkrete områder, hvor fonden har formuleret effektmål. Af den grund er det ikke muligt kvantitativt at vise sammenhængen herimellem og sandsynliggøre fondens betydning for den positive udvikling, der ses på de konkrete målområder.

Dog har Mælkeafgiftsfonden i sin effektiviseringsrapport for 2021 lavet en kvalitativ beskrivelse af, hvordan fonden i perioden har støttet aktiviteter med relevans for flere af fondens målområder. I rapporten gives en række generelle vurderinger af de støttede aktiviteter faglige resultater og muligheder for at blive implementeret og dermed potentielle effekt på fondens effektmål. Desuden skitseres relevante forbehold der må tages, ved de konkrete aktiviteter fonden har støttet, i forhold til at se en direkte sammenhæng mellem udkommet af disse og den faktiske udvikling, der observeres på de enkelte målindikatorer. Samlet set giver det indtryk af, at fondens effektmål har en relevans for fondens prioritering af midler, hvilket til trods for et manglende systematisk datagrundlag øger sandsynligheden for, at fondens bevillinger vil bidrage til at understøtte fondens mål.

5.7 Kvægafgiftsfonden

Kvægafgiftsfonden har i perioden 2018-2022 bevilget lidt mere end 118 mio. kr. svarende til ca. 24 mio. kr. pr. år. I den femårige periode har fonden støttet 159 projekter dvs. godt 30 projekter om året.

Fonden støtter som udgangspunkt alle de områder, der er mulige efter landbrugsstøtteleven. Fordelingen af fondens midler indenfor de enkelte områder ses af oversigten herunder. Det fremgår, at størstedelen af fondens midler går til områderne sygdomsforebyggelse, afsætningsfremme og forskning og forsøg.

Tabel 33. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Sygdomsforebyggelse	37.543	32 %
Afsætningsfremme	31.468	27 %
Forskning og forsøg	26.097	22 %
Rådgivning og uddannelse	16.989	14 %
Kontrol	4.180	4 %
Dyrevelfærd	1.953	2 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	218	0 %
Samlet	118.448	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Tabel 34 herunder viser fondens midler fordelt på støttemodtagere.

Tabel 34. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Landbrug & Fødevarer	42.268	39
SEGES	31.812	43
Aarhus Universitet	10.929	18
Kødbranchens Fællesråd	10.314	8
Københavns Universitet	6.963	12
Teknologisk Institut	5.573	12
Klassificeringsudvalget for Svin, Kvæg og Får	4.180	5
Danmarks Tekniske Universitet	1.617	3
Økologisk Landsforening	1.073	4

Center for Frilandsdyr	1.070	3
Mikkelsen & Ko	834	2
Madkulturen	684	3
SAGRO	537	3
Trine Fredslund	263	2
Udviklingscenter for Husdyr på Friland	206	1
Gråsten Kvægpraksis	125	1
Samlet	118.448	159

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber og budgetter.

5.7.1. Fondens formål og strategi

Fondens formål er *at styrke oksekødssektorens udvikling og konkurrenceevne*. Overordnet lægger strategien således op til, at midlerne kan anvendes indenfor et meget bredt område – ifølge strategien; *til projekter indenfor oksekødets samlede værdikæde – fra stald over råvare til produkt*.

5.7.2. Fondens indsatsområder og effektmål

I fondens tidligere strategi var der fem indsatsområder, mens disse i den nye er samlet til tre. Alle de projekter fonden støtter, skal som udgangspunkt falde indenfor mindst ét af disse områder.

Oversigten herunder illustrerer henholdsvis fondens strategiske mål, som de er formuleret lidt forskelligt i de to strategier, samt fondens indsatsområder og effektmål i den tidligere og nuværende strategi. Effektmålene opgøres årligt i forbindelse med årsregnskabet.

Tabel 35. Fondens indsatsområder og effektmål i de to strategier

Strategi 2018-2021		Strategi 2022-2025	
Strategiske målsætninger: <ul style="list-style-type: none"> • Styrket afsætning af okse- og kalvekød. • En mere produktiv primærproduktion. • Bedre dyrevelfærd. • Bæredygtig i forhold til økonomi, klima og miljø. 		Strategiske målsætninger: <p>Bæredygtighed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klima/miljø og ressourceudnyttelse. • Bedre dyrevelfærd og sundhed. • Højere biodiversitet med fokus på kvæggets positive bidrag. <p>Forbrugerindsigt og styrket afsætning af okse- og kalvekød</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedre spisekvalitet, smag, ernæring, sunde og sikre fødevarer. • Bedre adgang til attraktive markeder. 	
Indsatsområder	Effektmål	Indsatsområder	Effektmål
1. Produktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Andelen af kalve, der eksporteres, falder fra 30.000 i 2017 til 10.000 i 2021. <p><i>Nyt mål, der kom ind ved revidering af strategien for 2020:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Antallet af krydsnings-kalve, der slagtes i Danmark, stiger fra 70.000 i 2017 til 140.000 i 2021. 	1. Bæredygtighed	<ul style="list-style-type: none"> • Andelen af danske kalve, der bliver eksporteret, falder med 20% i 2025 ift. 2020.
2. Dyrevelfærd og -sundhed	<ul style="list-style-type: none"> • Kalvedødeligheden falder til under 5,5 pct. senest i 2021 mod 7 pct. i 2017. 		<ul style="list-style-type: none"> • Kalvedødeligheden falder til 5,5% i 2025 mod 7,5% i 2020. • Fonden støtter udviklingen af viden, som kan gøre kvæggets effekter på natur og biodiversitet målbar.
3. Bæredygtighed			<ul style="list-style-type: none"> • Antallet af doser sæd med kødkvæg, der bruges til indkrydsning, stiger fra 254.000 i 2020 til 450.000 i 2025.

	<ul style="list-style-type: none"> • Antallet af ammekøer, der udfører naturpleje, stiger fra 50.000 i 2017 til 70.000 i 2021. <p><i>Nyt mål, der kom ind ved revidering af strategien for 2020:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Klima- og miljøaftrykket sænkes ved at reducere foderenhederne (FEN) pr.kg. tilvækst fra 4,9 i 2018 til 4,6 i 2021. 		<ul style="list-style-type: none"> • Klima- og miljøaftrykket sænkes ved at reducere foderenhederne på slagte dyr under 12 måneder (FEN) pr. kg. tilvækst fra 4,7 i 2020 til 4,5 i 2025. <ul style="list-style-type: none"> • Antibiotikaforbruget til kalve og ungdyr reduceres med 10% i 2025 ift. 2020.
4. Markedsadgang	<ul style="list-style-type: none"> • Den eksisterende markedsadgang for eksport af okse- og kalvekød i 2018 fastholdes og udbygges med to landemarker senest i 2021. 	2. Markedsadgang	<ul style="list-style-type: none"> • Den eksisterende markedsadgang for Danmarks eksport af okse- og kalvekød i 2021 fastholdes og udbygges med to landemarker med et potentiale på i alt 30 mio. forbrugere senest i 2025.
5. Sundhed og fødevareresikkerhed	<ul style="list-style-type: none"> • Metanudledning pr. kg EKM fra staldanlæg og fordøjelse falder 3 pct. fra 2018 til 2021. <p><i>Målet udgik ved revidering af strategien for 2020.</i></p>	3. Spisekvalitet, smag ernæring, sunde og sikre fødevarer	<ul style="list-style-type: none"> • Andelen af danske husstande, der spiser oksekød, som i 2020 er opgjort til 93,8%, fastholdes frem mod 2025.

Kilde: Fondens strategier.

5.7.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger i 2018 til 2022

Af tabel 36 herunder ses det, hvordan fondens midler fordeler sig indenfor fondens indsatsområder under de to strategier.

De informationer, der gengives her, stammer fra fondens ansøgningssekemaer, hvor projektansøgerne har angivet, hvilket indsatsområde i fondens strategi, som projektet primært falder ind under.

Tabellen viser, at der er anvendt midler indenfor alle indsatsområderne. Flest midler er anvendt under overskrifterne *markedsadgang* (20 pct.), *Sundhed og fødevareresikkerhed/ spisekvalitet mv.* (16 pct.) samt indsatsområdet *Produktivitet* (14 pct.).

Som det ses af tabellen har fonden for en fjerdedel af midlerne ikke opgjort, hvilket indsatsområde i fondens strategi, der understøttes. Dette gælder primært for projekter, der forløb i 2018, men også for projekter i de efterfølgende år.

Tabel 36. Fondens midler fordelt mellem fondens strategiske indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
Markedsadgang	24.255	20 %	26
Sundhed og fødevareresikkerhed/ spisekvalitet mv.	19.014	16 %	14
Produktivitet	16.480	14 %	27
Bæredygtighed	11.113	9 %	32
Dyrevelfærd og -sundhed	9.637	8 %	19
Spisekvalitet, smag, ernæring, sunde og sikre fødevarer	9.210	8 %	7
Ikke registreret indsatsområde	28.739	24 %	34
Samlet	118.448	100 %	159

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

De informationer fonden har opgjort om, hvordan midlerne er anvendt, knytter sig alene til en række brede overskrifter, der ikke giver mulighed for at se, hvad det er for underliggende projektformål og vidensområder, der har fået støtte.

Da det således ikke er muligt at se, hvor stor en andel af fondens midler, der er anvendt til projekter med relevans for de områder, hvor fonden har formuleret mål, er det ikke muligt at vurdere, i hvilket omfang de støttede aktiviteter kan forventes at bidrage positivt til fondens mål. På den baggrund er det vanskeligt at dokumentere, i hvilket omfang fondens tildeling af støtte kan forventes at få en betydning for den konkrete udvikling, der ses på de områder, hvor fonden har formuleret mål.

Endvidere kan det konstateres, at fondens nye strategi for 2022 til 2025 er justeret på en måde, så den fremover giver en mindre detaljeret viden end den tidligere strategi, om prioritering og fordeling af midlerne i forhold til indsatsområderne. Dette skyldes, at det ikke længere er muligt at se, hvordan projekterne fordeles sig i henhold til overskrifterne *produktivitet*, *dyrevelfærd* og *dyresundhed* samt *bæredygtighed*, da de tre områder i den nye strategi samles under én samlet overskrift: *bæredygtighed*.

De indholdsmæssige ændringer, som fonden har foretaget i de strategiske mål i den nye strategi, signalerer umiddelbart, at fonden fremover i højere grad end hidtil ønsker at prioritere "grønne" bæredygtighedste-maer som klima, miljø, dyrevelfærd mv. Det vil dog fremover blive vanskeligt for fonden overordnet at vise en eventuel ændret prioritering af fondens midler, da den nye strategi lægger op til kun at kunne afrapportere anvendelsen af midlerne indenfor de tre bredt formulerede indsatsområder, med mindre fonden planlægger at registrerer oplysninger om projektformål på et mere detaljeret niveau.

5.7.4. Opgørelse af effektmål

Tabellen herunder gengiver fondens vurdering af udviklingen på de effektmål, der knyttede sig til strategien for 2018 til 2021. Fondens reviderede sine effektmål forud for projektåret 2020, hvor ét mål udgik og to nye mål kom ind. Målene er opgjort af fonden i starten af 2022, og konklusionerne fremgår af fondens årsregnskab for 2021.

Som det ses, er der to ud af fondens syv mål, som fonden konkluderer er nået, og ét, hvor fonden konkluderer, at udviklingen er gået i den ønskede retning. To mål er ikke nået, og to mål er udgået af strategien og opgøres ikke, hvorfor det er uvist om det er nået. Endelig konstateres det, at målet vedrørende ammekøer ikke kan opgøres på grund af manglende kildegrundlag. Det samme blev konstateret i de to tidligere årsregnskaber, uden at målet af den grund blev ændret. Målet indgår ikke i den nye strategi. Selvom fonden konkluderer, at målet om Danmarks eksisterende markedsadgange er nået, må det dog konstateres, at målet er formuleret på en måde, hvor det ikke er entydigt, hvad der præcis skal til for at nå en denne konklusion.

Tabel 37. Fondens vurdering af status på effektmål.

Indsatsområder	Effektmål	Fondens vurdering af om målet er nået <i>Foretaget medio 2021</i>
1. Produktivitet	<ul style="list-style-type: none"> Andelen af kalve, der eksporteres, falder fra 30.000 i 2017 til 10.000 i 2021. <p><i>Mål fra 2020:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Antallet af krydsnings-kalve, der slagtes i Danmark, stiger fra 70.000 i 2017 til 140.000 i 2021. 	<p><u>Målet er ikke nået.</u> (Tekst fra fondens regnskab):</p> <p><i>Kalveeksporten er steget fra 30-35.000 om året i 2016-2018, til ca. 45.000 i 2019, 2020 og 2021. Kalveeksporten er således steget med 49 % fra 2017-2021 og udviklingen er dermed overordnet set gået den forkerte vej. Dette skyldes blandt andet en lavere efterspørgsel i Danmark, samt sanering for salmonella.</i></p> <p><u>Målet er ikke nået, men udviklingen er gået i den ønskede retning.</u> (Tekst fra fondens regnskab):</p> <p><i>Antal slagtede krydsningskalve lå på 30.000 i 2017 (27.709), og ca. 50.000 i 2021 (48.256) – altså kan der konstateres en betydelig stigning på trods af, at vi er langt fra effektmålet (som formentlig er sat på baggrund af et skævt udtræk).</i></p>
2. Dyrevelfærd og -sundhed	<ul style="list-style-type: none"> Kalvedødeligheden falder til under 5,5 pct. senest i 2021 mod 7 pct. i 2017. 	<p><u>Målet er ikke nået.</u> (Tekst fra fondens regnskab):</p> <p><i>Kalvedødeligheden er i perioden 2016-2019 fastholdt omkring 7-8 pct. I 2020 faldt den til 6,6%, men i 2021 er kalvedødeligheden igen steget til 6,9 %.</i></p>

3. Bæredygtighed	<ul style="list-style-type: none"> • Antallet af ammekøer, der udfører naturpleje, stiger fra 50.000 i 2017 til 70.000 i 2021. <p>Mål fra 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klima- og miljøaftrykket sænkes ved at reducere foderenhederne (FEN) pr.kg. tilvækst fra 4,9 i 2018 til 4,6 i 2021. 	<p><u>Målet opgøres ikke.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>I 2021 findes 85.000 ammekøer, men det er ikke muligt at opgøre, hvor mange der bruges til naturpleje.</i></p> <p><u>Målet er nået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Det er lykkedes at reducere foderenhederne pr. kr. tilvækst til 4,4 FE pr. kg. tilvækst i 2021.</i></p>
4. Markedsadgang	<ul style="list-style-type: none"> • Den eksisterende markedsadgang for eksport af okse- og kalvekød i 2018 fastholdes og udbygges med to landemærker senest i 2021. 	<p><u>Målet er nået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Den danske oksekødssektor opnåede i 2019 adgang til Sydkorea for alle spiselige dele af kreaturer under 30 måneder. 2020 har fra et markedsadgangsperspektiv været udfordret af covid-19, særligt aktiviteterne for at opnå markedsadgang til Kina blev bremset, men på flere andre områder har det været muligt at holde gang i mange markedsadgangsaktiviteter. I Japan blev markedet udvidet til hakket kød og dry-aged kød. I 2021 blev alderskravet for al oksekød til Japan ophævet på baggrund af en virtuel inspektion i juni måned. Denne åbning giver mulighed for en væsentlig forøgelse af volumen. Samtidig er der arbejdet videre med åbning af potentielle nye markeder, hvor der ventes 1-2 inspektioner i 2022 på baggrund af indsatsen. Herudover har sektoren opretholdt markedsadgang på de nuværende eksisterende internationale markeder.</i></p>
5. Sundhed og fødevareresikkerhed	<ul style="list-style-type: none"> • Metanudledning pr. kg EKM fra staldanlæg og fordøjelse falder 3 pct. fra 2018 til 2021. 	<p><u>Målet opgøres ikke.</u> Udgif til strategien fra 2020, og målet fremgår derfor ikke af fondens opgørelse i årsregnskabet for 2021.</p>

Kilde: Fondens strategi og årsregnskab.

Som beskrevet understøtter fondens datagrundlag ikke muligheden for at dokumentere, i hvilket omfang fondens midler er anvendt med relevans for de konkrete effektmålsområder. Det vil sige, at selv hvis alle fondens mål havde været formuleret på en måde, hvor de var mulige at opføre, ville det stadigvæk være vanskeligt sandsynliggøre, hvilken betydning de støttede projekter, kunne have haft for den udvikling, der ses.

5.8 Fjerkræafgiftsfonden

Fjerkræafgiftsfonden har i perioden 2018-2022 bevilget ca. 78 mio. kr. svarende til ca. godt 15 mio. kr. pr. år. I den femårige periode har fonden støttet 148 projekter dvs. ca. 50 projekter om året.

I forhold til de områder, der er mulige at støtte i henhold til Landbrugsstøtteleven, har fonden indenfor de sidste fem år givet støtte med den fordeling, der fremgår af tabellen herunder.

Tabel 38. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Sygdomsforebyggelse	32.602	42 %
Forskning og forsøg	20.213	26 %
Afsætningsfremme	11.327	15 %
Rådgivning og uddannelse	9.302	12 %
Dyrevelfærd	3.937	5 %
Samlet	77.582	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Fondens midler fordelt på de enkelte tilskudsmodtagere ses af tabel 39.

Tabel 39. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Danske Æg	27.697	36
Landbrug & Fødevarer	22.907	47
Københavns Universitet	5.848	16
SEGES	5.299	11
Aarhus Universitet	4.647	10
Teknologisk Institut	4.297	8
Statens Serum Institut	1.940	3
Økologisk Landsforening	795	3
Danmarks Tekniske Universitet	742	1
Kolding Herreds Landbrugsforening	262	1
Innovationscenter for Økologisk Landbrug	257	1
Ikke registreret indsatsområde	2.891	11
Samlet	77.582	148

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratører. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.8.1. Fondens formål og strategi

Fondens formål er at styrke fjerkræerhvervets udvikling og konkurrenceevne. Der er ikke foretaget nogle væsentlige ændringer i indholdet af fondens nye strategi for 2022-2025 sammenholdt med den tidligere strategi for 2018 til 2021.

5.8.2. Fondens indsatsområder og effektmål

I strategien har fonden formuleret fire strategiske mål, fire indsatsområder og seks effektmål, som det ses af tabel 40. I den nye strategi er effektmålene justeret, så målene ønskes nået i 2025 og baseline er 2021.

Tabel 40. Fondens strategiske målsætninger, indsatsområder og effektmål

Fondens strategiske målsætninger	Fondens indsatsområder	Fondens effektmål
<ul style="list-style-type: none"> • Bedre dyrevelfærd og dyresundhed • En mere produktiv primærproduktion • Bæredygtighed i forhold til økonomi, klima og miljø • Sikre afsætning og diversitet af fjerkræprodukter 	<ul style="list-style-type: none"> • Dyrevelfærd og dyresundhed • Sundhed og fødevarer-sikkerhed • Nye markeds- og produktområder • Bæredygtighed 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Danmark fastholder særstatus for salmonella i kyllingekød. 2. Danmark fastholder særstatus for salmonella for æg til konsum. 3. Det lave antibiotikaforbrug fastholdes frem mod 2021 sammenlignet med forbruget i 2016. 4. Fortsat forebyggelse for at holde fjerkræbesætningerne fri for Newcastle Disease. 5. Den eksisterende eksport af kyllingekød samt æg og ægprodukter stiger og udbygges med nye markeder frem mod 2021. 6. Salget af æg pr. indbygger stiger frem mod 2021 sammenlignet med forbruget i 2016.

Kilde: Fondens strategi.

5.8.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger

Som det fremgår af tabel 41, er fondens midler fordelt nogenlunde jævnt over alle fondens fire indsatsområder. Flest midler (35 pct.) er bevilget under overskriften *dyrevelfærd og dyresundhed*, mens 28 pct. er anvendt til aktiviteter i relation til området *sundhed og fødevarerikkerhed*. 20 pct. er bevilget under temaet *nye markeds- og produktområder* og 14 pct. under *bæredygtighed*.

Tabel 41. Fondens midler fordelt mellem fondens strategiske indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
Dyrevelfærd og dyresundhed	27.372	35 %	51
Sundhed og fødevarerikkerhed	22.030	28 %	31
Nye markeds- og produktområder	15.179	20 %	34
Bæredygtighed	11.185	14 %	26
Ikke registreret indsatsområde	1.816	2 %	6
Samlet	77.582	100 %	148

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

5.8.4. Opgørelse af fondens effektmål

Af tabel 42 ses fondens vurdering af udviklingen på de seks effektmål. Målene er opgjort af fonden i starten af 2022, og konklusionerne fremgår af fondens årsregnskab for 2021. Som det ses, konkluderer fonden, at alle målene er nået.

Tabel 42. Fondens vurdering af status på effektmål

Fondens effektmål	Fondens opgørelse af målene
1. Danmark fastholder særstatus for salmonella i kyllingekød.	<u>Fonden konkluderer, at målene er opnået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Antallet af salmonellasmittede slagtekyllingeflokke i 2021 var lavere end nogensinde før, og smittede konsumægflokkene for første gang var på under 1 % smittede flokke ud af antal testede flokke. Samlet set var 2021 et enestående år, når der ses på forekomst af salmonella og dermed også på overholdelse af EU's krav for Danmarks særstatus på både fjerkrækød og æg.</i>
2. Danmark fastholder særstatus for salmonella for æg til konsum.	
3. Det lave antibiotika forbrug fastholdes frem mod 2021 sammenlignet med forbruget i 2016.	<u>Fonden konkluderer, at målet er opnået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>I 2021 var der et fald i anvendelsen af antibiotika til den danske fjerkræproduktion. Især i slagtekyllingeproduktionen er faldet markant. Den samlede opgørelse for 2021 er endnu ikke færdiggjort, grundet forsinkelser i Vetstat.</i>
4. Fortsat forebyggelse for at holde fjerkræbesætningerne fri for Newcastle Disease.	<u>Fonden konkluderer, at målet er opnået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Der er i 2021 ikke konstateret nogen udbrud. Via projektet "Tilskud til vaccination mod Newcastle disease" tilbydes ejere af konsumægbesætninger tilskud til at vaccinere mod Newcastle disease.</i>
5. Den eksisterende eksport af kyllingekød samt æg og ægprodukter stiger og udbygges med nye markeder frem mod 2021.	<u>Fonden konkluderer, at målet er opnået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Ekspor ten af fjerkrækød er steget fra 189.207 tons i 2016 til 203.606 tons i 2021 svarende til en stigning på 7,6 pct. Eksporten af æg er steget fra 17,2 mio. kg. i 2016 til 31,6 mio. kg. i 2021 svarende til en stigning på 84,4 pct. Baggrunden for stigningerne er, at der løbende arbejdes på at fastholde og øge markedsadgangen både til eksisterende men også nye markeder. Nogle markeder har i slutningen af perioden været lukket ned som følge af fugleinfluenza i Danmark, men der findes løbende nye markeder.</i>
6. Salget af æg pr. indbygger stiger frem mod 2021 sammenlignet med forbruget i 2016.	<u>Fonden konkluderer, at målet er opnået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Det gennemsnitlige forbrug af æg pr. indbygger er steget fra 241 æg i 2016 til 255 æg i 2021. Desuden viser forbrugerundersøgelser en positiv tendens i forhold til forbrugernes syn på æg, og der konstateres et fald i forekomst af misforståelser i relation til ægs helbredsmæssige egenskaber.</i>

Da Fjerkræafgiftsfonden ikke har opsamlet data, der viser i hvilket omfang fondens midler, er anvendt med sigte på de områder, hvor fonden har formuleret mål, er det vanskeligt at sandsynliggøre en eventuel sammenhæng mellem fondens midler og den udvikling, der observeres.

5.9 Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter

Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter søger i modsætning til de øvrige otte produktionsafgiftsfonde ikke midler fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug, da gartneriområdet hører under Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug. I praksis sker der ingen overførsel af midler mellem de to gartnerifonde, hvilket betyder, at indtægterne i Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter, som den eneste af de ni produktionsafgiftsfonde, alene udgøres af produktionsafgifter.

Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter har i perioden 2018-2022 bevilget knap 65 mio. kr. svarende til ca. 13 mio. kr. om året. I den femårige periode har fonden støttet 173 projekter dvs. ca. 35 projekter om året i gennemsnit.

Fonden støtter som udgangspunkt alle de områder, der er mulige efter landbrugsstøtteleven. Fordelingen af fondens midler indenfor de enkelte områder ses af oversigten herunder. Som det ses, anvendes næsten halvdelen af fondens midler til området *afsætningsfremme*.

Tabel 43. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støttemodtagere i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Afsætningsfremme	29.246	45 %
Forskning og forsøg	11.318	18 %
Rådgivning og uddannelse	10.679	17 %
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	13.366	21 %
Samlet	64.609	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudgettet for 2022.

Tabel 44 viser, hvordan fondens midler fordeler sig på de enkelte tilskudsmodtagere.

Tabel 44. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Dansk Gartneri	30.711	48
HortiAdvice	10.522	33
Danske Havecentre	5.635	22
Flora Dania	3.000	3
Brancheudvalget for Frugt og Grønt	2.635	9
Danske Planteskole	2.464	12
Århus Universitet	1.380	5
Frugtformidlingen	1.357	4
Danske Planteskoler	1.070	3
Gartnerirådgivningen	995	4
ARDO	972	18
Økologisk Landsforening	955	2
Innovationscenter for Økologisk Landbrug	523	1
Landbrug & Fødevarer	389	1

Food Organisation of Denmark	378	1
Odense Blomsterfestival	374	2
Hotel & Restaurantskolen	355	1
HCA Festivals	300	1
Løgdriverklubben Danmark	246	1
Teknologisk Institut	213	1
Væksthusgrøntsagssektoren	68	1
Ikke registreret	67	0
Samlet	64.609	173

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.9.1. Fondens formål og strategi

Som beskrevet i afsnit 5.3 om Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug, ledes de to gartnerifonde i tæt samspil, men fungerer som to adskilte enheder. Af praktiske årsager afholder fondene fælles bestyrelsesmøder, da der er et stort overlap i bestyrelsesmedlemmerne. Fondenes midler bevilges og budgetteres adskilt og fondene aflægger særskilte budgetter og regnskaber.

I den periode, der indgår i evalueringens fokus, har Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter arbejdet med udgangspunkt i de samme strategier, som Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug. De to fonde har det samme formål: at styrke frugtavlens og gartneribrugets udvikling, de samme indsatsområder og fra 2022 de samme effektmål.

5.9.2. Fondens indsatsområder og effektmål

Der er løbende foretaget mindre sproglige justeringer i strategien, mens fondens indsatsområder har været uændret igennem perioden. I den nye strategi, der gælder for 2021 til 2025 har fonden tilføjet fire strategiske målsætninger samt fem effektmål, hvilket fonden ikke tidligere har haft. De centrale elementer i fondens strategier ses af oversigten i tabel 45.

Tabel 45. Fondens strategiske målsætninger, indsatsområder og effektmål

Strategiske målsætninger	Indsatsområder	Effektmål
<i>Indgår i strategi fra 2021. Indgik ikke i tidligere strategier.</i>	<i>Samme i hele perioden (ordet klima er tilføjet fra 2021).</i>	<i>Indgår i strategi fra 2022. Indgik ikke i tidligere strategier.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Styrket afsætning af planter og frugt og grønt. • En mere produktiv værdikæde. • Sikring af erhvervets adgang til nødvendige plantebeskyttelsesmidler. • Bæredygtighed i forhold til økonomi, klima, miljø og sociale forhold. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bæredygtighed og klima. • Fødevarerikkerhed og sundhed. • Nye produkter og produktkvalitet. • Ny teknologi og nye produktionsmetoder. • Arbejdsmiljø. • Markedsføring og viden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udvikling af arealet i frugt- og gartnerisektoren. 2. Reduktion og optimering af energiforbruget i væksthusektoren. 3. Opretholde minimale rester af sprøjtemidler i frugt og gartneriprodukter. 4. Den eksisterende markedsadgang for eksport af gartneriprodukter fastholdes og udbygges. 5. Minimere påvirkningen af det omgivende miljø ved at reducere anvendelsen af miljøfremmede stoffer i produktionen. <p><u>Indikatorer:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Areal med frilandsgrøntsager (hektar) i Danmark, herunder også økologisk. 2. Energiforbruget (gigajoule) i væksthushproduktionen. 3. Måling af rester af sprøjtemidler (MRL) i frugt og grøntsager.

		4. Danmarks eksport af potteplanter (omsætning).
--	--	--

Kilde: Fondens strategier.

5.9.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger

Af tabellen herunder ses det, hvordan fondens midler fordeler sig imellem fondens seks indsatsområder. Informationerne stammer fra fondens ansøgningsskema, hvor projektansøgerne er blevet bedt om at angive, hvilke områder det enkelte projekt har relevans for. I modsætning til flertallet af de øvrige fonde, viser informationerne således ikke, hvilket indsatsområde de enkelte projekter *primært* er relevante for, men hvor stor en andel af midlerne, der har relevans for hvert af de seks områder. I alt har fonden tildelt midler for 64,6 mio. kr., men af tabellen fremgår det, at tallene summerer til 134 pct., da nogle projekter falder indenfor flere indsatsområder.

Det ses, at midlerne fordeler sig indenfor alle indsatsområder, mens nogle områder i højere grad end andre er adresseret af de støttede aktiviteter. Fonden har ikke information om relevans for indsatsområderne for de projekter, der fik støtte i 2018 og 2019, svarende til 38 pct. af de midler, der er anvendt i perioden. Informationerne om, hvordan projekterne fordeler sig under fondens strategiske indsatsområder, dækker derfor alene perioden fra 2020 til 2022.

Tablet 46. Midler fordelt på indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder	Midler andel	Antal projekter
Bæredygtighed ¹	17.088	26 %	56
Fødevarer sikkerhed og sundhed	13.590	21 %	12
Markedsføring og viden	12.952	20 %	33
Ny teknologi og nye produktionsmetoder	9.801	15 %	35
Nye produkter og produktkvalitet	4.976	8 %	20
Arbejds miljø	4.019	6 %	8
Ikke registreret indsatsområde	24.579	38 %	78
Samlede midler i fonden	-	134 %	-

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

¹ Klima er tilføjet med strategien i 2022.

Fonden havde ikke effektmål i strategien fra før 2022, og der indgår derfor ingen opgørelse heraf i fondens årsregnskab.

5.10 Frøafgiftsfonden

Frøafgiftsfonden har i perioden 2018-2022 bevilget 29 mio. kr. svarende til knap 6 mio. kr. pr. år. I den fem-årige periode har fonden støttet 94 projekter dvs. knap 20 projekter om året.

Som det fremgår af tabel 47, har fonden valgt at prioritere midlerne indenfor få områder, det gælder særligt *forskning og forsøg*, hvortil 88 pct. af midlerne er anvendt indenfor de sidste fem år, samt en mindre del under overskriften *rådgivning*.

Tablet 47. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støttemodtagere i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Forskning og forsøg	25.525	88 %
Rådgivning	3.407	12 %
Samlet	28.932	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudgettet for 2022.

Tabel 48 viser fondens midler fordelt på de enkelte tilskudsmodtagere i samme periode.

Tabel 48. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Midler (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Aarhus Universitet	17.927	64
SEGES	5.703	18
Københavns Universitet	3.791	6
Landbrug & Fødevarer	1.511	6
Samlet	28.932	94

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.10.1. Fondens formål og strategi

Fondens formål er at understøtte frøbranchens udviklingsmuligheder og konkurrenceevne dels ved at styrke produktionen af mark- og havefrø og dels ved at styrke forædlingen af græsmarksbælgplanter og græsser. I 2021 blev Planteformædlingsfonden nedlagt, og fondens aktiviteter og afgiftsindtægter lagt ind i Frøafgiftsfonden.⁶⁹ Da Frøafgiftsfonden i 2021 formulerede sin nye fireårige strategi for 2022 til 2025, blev denne derfor udviklet med afsæt i, at fonden nu dækkede et bredere område end hidtil. Af strategien fremgår det, at fonden dækker to spor henholdsvis *frøproduktion (spor 1)* og *præforædling (spor 2)*.

5.10.2. Fondens indsatsområder og effektmål

I tabel 49 herunder ses de strategiske mål, indsatsområder og effektmål i henholdsvis den tidligere og den nye strategi. I den tidligere strategi havde fonden formuleret ét strategisk mål og tre indsatsområder samt tre effektmål. I den nye strategi har fonden tre strategiske mål og fem indsatsområder, der fordeler sig under de to spor. Fondens har stadigvæk tre effektmål, hvoraf det ene er næsten enslydende med et af målene i den tidligere strategi.

Tabel 49. Fondens strategiske mål, indsatsområder, effektmål i de to strategier

Strategisk mål	Indsatsområder	Effektmål	Indikator
Strategi for 2018-2021			
Styrke udviklingsmulighederne og konkurrenceevnen inden for både konventionel og økologisk produktion af græskløver- og havefrø.	<ul style="list-style-type: none"> • Forbedring af udbytte, renhed, spireevne, udlægsmetoder, dyrknings-systemer og ensartethed. • Håndtering og kontrol af ukrudt, plantesygdomme og skadedyr samt sikring af adgang til vigtige plantebeskyttelsesmidler. • Optimering af gødskning, vækstregulering og plantebeskyttelse. 	Bedre økonomi i frøavlens set i forhold til korn.	Forholdet mellem DB/ha i frø og korn.
		Fastholde eksporten.	Eksporten af frø målt i tons.
		Højere udbytter.	Hkg/ha i frøgræsser.
Strategi for 2022-2025			

⁶⁹ Det betyder, at Frøafgiftsfonden frem til fusionen havde en mindre samlet indtægt, hvilket ikke fremgår af tallene. Frem til og med 2021 anvendte Frøafgiftsfonden i størrelsesorden 4 mio. kr. om året på støtteformål, mens Planteformædlingsfonden anvendte omkring det dobbelte. I 2022 var Frøafgiftsfondens samlede indtægt væsentligt forøget som følge af fusionen, og fonden tildelte midler for 11,5 mio. kr.

<p>Frøafgiftsfonden strategiske målsætning er at fremme den danske frøbranches globale position.</p> <p>Frøafgiftsfonden vil gennem udvikling af en bæredygtig frøproduktion understøtte den samfundsmæssige værdiskabelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udvikle og udnytte ny viden og teknologi i frøproduktionen (spor 1) • Styrke præforædling af græsmarksbælgplanter og græsser (spor 2) • Øge konkurrenceevnen i hele frøbranchens værdikæde (både spor 1 og 2). 	<p>Spor 1 Frøproduktion</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurrenceevne i hele værdikæden for markfrø og havefrø. • Klimaaftryk og klimatilpasning i frøproduktionen. • Mindre afhængighed af pesticider i frøproduktionen. <p>Spor 2 Præforædling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teknologi i forædling – fænotyping, genetisk selektion, mutationsforædling. • Præforædling af græsser og græsmarksbælgplanter. 	<p>1. Frøafgrøder skal udgøre mindst DB/ha halvdelen afgrødernes top-10.</p> <p>2. Fastholde / øge eksporten.</p> <p>3. Mindre afhængighed af pesticider.</p>	<p>1. DB/ha</p> <p>2. Eksportværdi og – mængde.</p> <p>3. Forbruget af pesticider pr. hektar.</p>
--	--	---	---

Kilde: Fondens strategier og årsregnskab for 2021.

5.10.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger

Tabel 50 herunder indeholder de informationer, som fonden har tilvejebragt til at illustrere, hvordan fondens midler er anvendt i forhold til fondens strategi i løbet af de sidste fem år.

Fonden har ikke systematisk registreret, hvordan midlerne er anvendt til projekter i 2022 med udgangspunkt i den nye strategi og de nye fem indsatsområder, og midler der er anvendt til aktiviteter i 2022 indgår derfor i tabellen under kategorien *ukendt indsatsområde*. De informationer om indsatsområde, der fremgår, dækker således alene projekter, der forløb i 2018 til 2021, med udgangspunkt i fondens tre indsatsområder i den tidligere strategi.

Da ansøgere i ansøgningskemaet i Frøafgiftsfonden har kunnet krydse af i mere end ét indsatsområde, viser oversigten ikke, hvilket indsatsområde, som de enkelte projekter *primært* er relevant for, som ved flertallet af de øvrige fonde, men hvor stor en andel af projekterne, der har relevans for hvert af de tre indsatsområder. I alt har fonden tildelt midler for 28,9 mio. kr., men af tabellen fremgår det, at tallene summerer til 115 pct., da nogle projekter falder indenfor flere indsatsområder.

Det ses, at midlerne fordeler sig forholdsvis jævnt mellem fondens daværende tre indsatsområder.

Tabel 50. Fondens midler fordelt efter fondens indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler (andel)	Antal projekter
Forbedring af udbytte, renhed, spireevne, udlægsmetoder, dyrkningssystemer og ensartethed.	6.534	23 %	23
Håndtering og kontrol af ukrudt, plantesygdomme og skadedyr samt sikring af adgang til plantebeskyttelsesmidler.	6.813	24 %	27
Optimering af gødskning, vækstregulering og plantebeskyttelse.	8.119	28 %	32
Ikke registreret indsatsområde	11.702	40 %	25
Midler i alt	-	115 %	94

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

5.10.4. Opgørelse af effektmål

Tabellen herunder gengiver fondens vurdering af udviklingen på de tre effektmål, der knyttede sig til strategien for 2018-2021. Målene er opgjort af fonden i starten af 2022, og konklusionerne fremgår af fondens årsregnskab for 2021. Fondens konkluderer, at to ud af tre mål er nået.

Tabel 51. Fondens vurdering af status på effektmål.

Effektmål	Indikator	Fondens vurdering af om målet er nået
Bedre økonomi i frøavlens set i forhold til korn.	Forholdet mellem DB/ha i frø og korn.	Fonden konkluderer, at målet ikke er nået. (Tekst fra fondens regnskab): Forholdet mellem frø og korn blev for 2021 opgjort til 1 mod 2,7 i 2016.
Fastholde eksporten.	Eksporten af frø målt i tons.	Fonden konkluderer, at målet er nået. (Tekst fra fondens regnskab): Frøeksporten blev for 2021 opgjort til 111.600 tons mod 92.612 tons i 2016, hvilket er en stigning på 20 pct.
Højere udbytter.	Hkg/ha i frøgræsser.	Fonden konkluderer, at målet er nået. (Tekst fra fondens regnskab): Udbyttet (vægtet gennemsnit af alle dyrkede arter) i frøgræsser blev for 2021 opgjort til 1.380 kg/ha mod 1.201 kg/ha i 2016, hvilket er en stigning på 14,9 pct.

Kilde: Fondens årsregnskab for 2021.

Da fonden ikke har opsamlet data, der kan bruges til at vise sammenhængen mellem de konkrete aktiviteter, der har fået støtte og de områder, hvor fonden har effektmål og ser en positiv udvikling, er det vanskeligt kvantitativt at sandsynliggøre en sammenhæng herimellem.

5.11 Kartoffelafgiftsfonden

Kartoffelafgiftsfonden har i perioden 2018-2022 bevilget 38 mio. kr. svarende til 7-8 mio. kr. pr. år. I den femårige periode har fonden støttet i alt 178 projekter dvs. ca. 35 projekter om året.

I løbet af de sidste fem år, har fonden støttet indenfor de områder, der ses af tabel 52. Det fremgår, at størstedelen af fondens midler er gået til området forskning og forsøg.

Tabel 52. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støttemodtagere i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Forskning og forsøg	29.210	77 %
Afsætningsfremme	3.220	8 %
Produktudvikling	3.196	8 %
Sygdomsforebyggelse	1.929	5 %
Rådgivning og uddannelse	586	2 %
Samlet	38.141	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudgettet for 2022.

Fondens midler fordelt på de enkelte tilskudsmodtagere ses af tabel 53.

Tabel 53. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Ansøgere 2018-2022	Bevilling i alt (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
SEGES	11.937	48
KMC	5.364	20
Danespo	3.797	13
AKV Langholt	3.164	16
Aarhus Universitet	3.010	15
Københavns Universitet	2.237	5
Aalborg Universitet	1.359	6
Tystoftefonden	1.055	4
Danmarks Kartoffelråd	928	15

Danske Kartoffler	848	9
BJ Agro ApS	510	5
Andels - Kartoffelmelsfabrikken Sønderjylland	505	1
Madkulturen	489	2
Frugtformidlingen	426	2
Økologisk Landsforening	399	4
Velas	396	3
LMO Samsø	304	2
Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S	282	2
Food Innovation House	200	2
Smagens Univers	100	1
Kulinarisk Sydfyn	85	1
SLF	51	1
Danmarks Kartoffel Museum	49	1
Samlet	38.141	178

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratører. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.11.1. Fondens formål og strategi

Fondens formål er at styrke kartoffelhvervet udvikling og konkurrenceevne. Fonden har ét-årige strategier, og indholdet har været enslydende i flere år, herunder også fondens effektmål. Ansøgerne opfordres til at ansøge bredt indenfor såvel konventionel som økologisk kartoffelavl.

5.11.2. Fondens indsatsområder og effektmål

Det fremgår af fondens strategi, at bestyrelsen har udpeget fem områder til at være de vigtigste indsatsområder for fonden. Tabel 54 herunder skitserer fondens indsatsområder og to effektmål samt fondens status på målene foretaget i starten af 2022, som en del af fondens årsregnskab for 2021.

Tabel 54. Fondens indsatsområder og effektmål i begge strategier samt status på mål

Fondens indsatsområder	
<ul style="list-style-type: none"> • Styrke konkurrenceevnen ved forbedring af kvalitet og udbytte gennem effektivisering af avlen • Fremme en miljømæssig forsvarlig og bæredygtig produktion • Udvikle metoder og viden, der kan forbedre avlernes driftsledelse • Udvikle avlssystemer og produkter • Formidle information til avlere og forbrugere, herunder afsætningsfremme. 	
Fondens effektmål	Fondens vurdering i 2022 om mål er nået
<p>1) Ønsket effekt: Vækst og udvikling</p> <p>Indikator: Øge produktionen (ha) af kartofler i Danmark med 5 % frem mod 2021.</p> <p>2) Ønsket effekt: Understøtte landbruget ved sygdomme i kartoffelavlen</p> <p>Indikator: At Danmark fortsat har et erstatningsudvalg med midler til hjælp ved udbrud af ring- og brunbakteriose.</p>	<p>1. <u>Fonden konkluderer, at målet er nået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Den danske kartoffelproduktion er siden 2017 vokset fra sammenlagt ca. 42.000 hektar til ca. 56.000 hektar. Det er en forøgelse på 32 %.</i></p> <p>2. <u>Fonden konkluderer, at målet er nået.</u> (Tekst fra fondens regnskab): <i>Det er konstateret, at Danmark fortsat har et bestående erstatningsudvalg med midler til at håndtere et eventuelt udbrud af ring- og brunbakteriose.</i></p>

Kilde: Fondens strategi og årsregnskab for 2021.

5.11.3. Sammenhæng mellem strategi og bevillinger

Som det fremgår af tabel 55, har fonden anvendt midler indenfor alle fondens indsatsområder. Fonden har ikke indsamlet data om relevant indsatsområde i 2018 og 2022, svarende til 40 pct. af midlerne i perioden eller 15 ud af de 38 mio. kr., som fonden har bevilget til projekter i løbet af de sidste fem år.

Som det ses ovenfor har fondens første effektmål om øget produktion i Danmark en karakter, hvor mange forskellige typer af projekter og konkrete projektformål vil kunne bidrage til at understøtte målet. Fondens har dog ikke akkumulerede informationer om, hvor stor en andel af de støttede projekter, der på den ene eller anden måde antages at kunne bidrage hertil. Ligeledes fremgår det ikke, om fonden støtter aktiviteter, der direkte bidrager til fondens andet effektmål om fortsat at have et erstatningsudvalg.

Tabel 55. Midler fordelt på indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
Styrke konkurrenceevnen ved forbedring af kvalitet og udbytte gennem effektivisering af avlen	6.755	18 %	31
Udvikle avlssystemer og produkter	4.766	12 %	21
Formidle information til avlere og forbrugere, herunder afsætningsfremme.	4.667	12 %	35
Fremme en miljømæssig forsvarlig og bæredygtig produktion	4.627	12 %	14
Udvikle metoder og viden, der kan forbedre avlernes driftsledelse	2.260	6 %	11
Ingen viden om indsatsområde (midler i 2018 og 2022)	14.966	39 %	68
Samlet	38.141	100 %	180

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

5.12 Sukkerroefgiftsfonden

Sukkerroefgiftsfonden har i perioden 2018-2022 bevilget i alt 12,4 mio. kr. svarende til ca. 2,5 mio. kr. pr. år. I den femårige periode har fonden støttet i alt 34 projekter.

Af fondens strategi fremgår det, at fonden kun støtter indenfor to formålsområder hhv. *forskning og udvikling* og *rådgivning og uddannelse*. Langt størstedelen af fondens støtte går til forskningsområdet, som det ses af nedenstående oversigt.

Tabel 56. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Forskning og udvikling	11.639	94 pct.
Rådgivning og uddannelse	711	6 pct.
Samlet	12.350	100 pct.

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

Fordeling af fondens midler på tilskudsmodtagere ses af tabel 57.

Tabel 57. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Ansøgere 2018-2022	Bevilling i alt (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
Fondet for Forsøg med Sukkerroedyrkning	6.206	15
Nordic Beet Research	3.928	9
Aarhus Universitet	1.855	8

VKST I/S	361	2
Samlet	12.350	34

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratører. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.12.1. Fondens formål og strategi

Fondens formål er ifølge vedtægterne at styrke sukkerroedyrkningens udvikling. Af både den tidligere og nye strategi fremgår det, at fonden vil bidrage til at udvikle dyrkningen af sukkerroer på bæredygtige vilkår i Danmark herunder medvirke til at forbedre sukkerroedyrkerne økonomi ved dyrkning af både økologiske og konventionelle sukkerroer. Fondens nye strategi er på flere områder en videreførelse af indholdet i den tidligere strategi og af, hvor fonden ser de væsentlige udfordringer og udviklingsområder i sektoren.

5.12.2. Fondens indsatsområder og effektmål

I fondens tidligere strategi var det ikke ekspliciteret, hvorvidt fonden støttede inden for nogle særlige områder, men i den nye strategi, har fonden formuleret fem strategiske målsætninger og tre indsatsområder, som det skitseres i tabellen herunder. I både den tidligere og nuværende strategi har fonden to effektmål, som fonden vil understøtte gennem tilskud til projekter.

Tablet 58. Overblik fondens strategiske målsætninger, indsatsområder og effektmål

Strategiske målsætninger	Indsatsområder	Effektmål
<ul style="list-style-type: none"> • Styrke sukkerroedyrkningens konkurrenceevne med henblik på fremtidssikring af erhvervet i DK og herigenem medvirke til den samfundsmæssige værdiskabelse fra sukkerroesektoren. • Styrke primærproducenternes udbytte og økonomi ved dyrkning af sukkerroer. • Udnytte ny viden og dyrkningstekniske løsninger, der tager højde for fremtidige udfordringer og lovkrav indenfor sukkerroedyrkingen. • Reducere pesticidbelastningen i sukkerroedyrkingen. • Tilpasning af sukkerroedyrkingen til ændrede klimaforhold samt fokus på klimaaftrykket. 	1. Konkurrenceevne i hele værdikæden i sukkerroedyrkingen	Forøgelse af udbyttet med 0,254 ton polsukker pr. ha om året.
	2. Klimaaftryk og klimatilpasning i sukkerroedyrkingen	<i>Intet mål i strategien</i>
	3. Mindre afhængighed af pesticider i sukkerroedyrkingen	Pesticidbelastningen i sukkerroer reduceres med 0,038 enheder pr. år.

Kilde: Fondens strategi.

5.12.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger i 2018 til 2022

Tabellen herunder viser, hvordan fondens midler fordeler sig indenfor fondens tre indsatsområder. Da fonden ikke havde formuleret de konkrete indsatsområder under den tidligere strategi, har fondens administration til brug for evalueringen foretaget en vurdering af de 34 projekter, der har fået støtte siden 2018. Her er det både vurderet, hvordan projekterne hver især falder ind under indsatsområderne, samt om de understøtter fondens effektmål.

Som det ses af tabel 59, vurderes det, at en stor del af fondens midler er anvendt til projekter, der både har relevans for indsatsområde 1 og 3, dvs. at de udover at bidrage til at mindske afhængigheden af pesticider, samtidig vurderes at have et potentiale for at øge konkurrenceevnen.

Konkurrenceevne er et bredt begreb, der refererer til fondens helt overordnede formål. De fleste projekter, der på den ene eller anden måde giver ny viden til- og forbedrer praksis i sukkerroedyrkingen, må antages at kunne bidrage positivt til erhvervets konkurrenceevne, hvilket er forklaringen på, at fonden vurderer, at dette er tilfældet for 32 ud af 34 projekter. På den måde er begrebet konkurrenceevne som indsatsområde så bredt at det er vanskeligt at konkludere, hvilke udfordringer og udviklingsmuligheder de enkelte projekter under denne overskrift vedrører.

Indenfor det tredje indsatsområder om klima er der ét projekt, der har fået støtte, mens temaet dog også kun har været en del af fondens strategi i ét ud af de fem år, der dækkes her. Fordelingen ses af oversigten herunder.

Tabel 59. Projekter fordelt på indsatsområder

Fondens tre indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
1. Konkurrenceevne i hele værdikæden	3.124	25 %	10
2. Klimaaftryk og klimatilpasning	519	4 %	1
3. Mindre afhængighed af pesticider	425	3 %	1
1+3 Konkurrenceevne og mindre afhængighed af pesticider	8.282	67 %	22
	12.350	100 %	34

Kilde: Data fremsendt af fondens administration.

5.12.4 Opgørelse af effektmål

Tabel 60 nedenfor viser resultatet af fondens opgørelse af effektmålene, der stammer fra fondens årsregnskab for 2021. Fonden konkluderer, at der i perioden frem mod 2021 har været den ønskede gennemsnitlige udvikling på begge de to områder og dermed, at målene er nået.

Sukkerroefgiftsfonden har som den eneste af de 12 fonde opgjort, hvordan fondens midler er anvendt i forhold til fondens konkrete effektmål. Som det ses at tabel 60 nedenfor konkluderer fonden, at 71 pct. af fondens midler er anvendt til projekter, der har til formål at udvikle metoder til at reducere brugen af pesticider, mens 97 pct., dvs. næsten alle fondens midler, er givet i støtte til projekter, der på den ene eller anden måde forventes at kunne bidrage til målet om at øge udbyttet ved sukkerroedyrkning. Dette viser, at der er et overlap i projektformålene, dvs. at udvikling af nye metoder til dyrkning med mindre brug af pesticider antages at bidrage positivt til målet om at øge udbyttet ved dyrkning.

Det skal tilføjes, at Sukkerroefgiftsfonden er en af de mindre fonde, der dækker er mere afgrænset område med få centrale udfordringer og udviklingsområder i sektoren. Dette betyder, at det er lettere at opstille få konkrete mål, der vil have relevans for en meget stor del af de projekter, som fonden støtter, sammenlignet med de større fonde, der dækker en langt større variation af udfordringer, nye udviklingsområder og dermed konkrete projektformål.

Tabel 60. Fondens opgørelse af effektmål

Fondens effektmål	Antal projekter, der understøtter effektmål	Fondens opgørelse af målene
Forøgelse af udbyttet med 0,254 ton pølsukker pr. ha om året (i gennemsnit).	32 ud af fondens 34 projekter (svare til 11,9 mio. kr. i perioden eller 97 pct. af fondens midler).	Fonden konkluderer, at <u>begge mål er nået</u> . (Tekst fra fondens regnskab): <i>Udviklingen har været positivt på begge målområder opgjort over de seneste 3 år i forhold til udgangspunktet.</i>
Pesticidbelastningen i sukkerroer reduceres med 0,038 enheder pr. år (i gennemsnit).	23 ud af 34 fondens projekter (svare til 8,7 mio. kr. i perioden eller 71 pct. af fondens midler)	

Kilde: Fondens strategi og årsregnskab.

Da fonden således viser, at en meget stor del af de projekter, der støttes, handler om de områder, hvor fonden har formuleret specifikke mål, øger det sandsynligheden for, at de støttede aktiviteter over tid kan have en positiv indvirkning på fondens mål. Hvorvidt der skabes en reel effekt afhænger dog af, at projekterne gennemføres som planlagt, leder til resultater med et potentiale for effekt samt udbredes og tages i anvendelse i sektoren.

Af fondens data fremgår det, at alle 34 projekter, der har fået støtte, forventer en afsmittende effekt indenfor de næste 1-5 år. Dette betyder, at den effekt, der evt. vil være af de støttede projekter, viser sig gradvist

og i nogle tilfælde først efter den pågældende strategiperiode er afsluttet. Dette betyder, at fondens vurdering af, om effektmålene er nået indenfor de sidste fem år, ikke nødvendigvis kan ses i sammenhæng med de projekter, der har fået støtte i samme periode. Den udvikling, der observeres, kan muligvis ses i sammenhæng med, at resultater fra tidligere støttede aktiviteter er udbredt i branchen, men for at sandsynliggøre dette, fordrer det, at fonden løbende indsamler viden og opbygger data om de støttede projekter over længere tid.

5.13 Hesteafgiftsfonden

Hesteafgiftsfonden er den mindste af landbrugets fonde. Fonden har i perioden 2018-2022 bevilget knap 7 mio. kr. svarende til ca. 1,4 mio. kr. pr. år. I den femårige periode har fonden støttet 38 projekter.

Ifølge fondens regnskaber er midlerne anvendt med nogenlunde lige meget indenfor de to formålsområder *forskning og forsøg* samt *rådgivning*.

Tabel 61. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på støtteformål i landbrugsstøtteleven.

Støtteformål	Midler (1.000 kr.)	Andel
Forskning og forsøg	3.152	46 %
Rådgivning	3.772	54 %
Samlet	6.924	100 %

Kilde: Fondens regnskaber for 2018-2021 og basisbudgettet for 2022.

I tabel 62 ses fondens midler fordelt på tilskudsmodtagere.

Tabel 62. Midler anvendt til projekter i 2018-2022 fordelt på tilskudsmodtagere.

Tilskudsmodtagere	Støttebeløb (1.000 kr.)	Antal støttede projekter
SEGES	3.682	16
Københavns Universitet	2.005	15
Aarhus Universitet	1097	5
Foreningen Hestens Værn	90	1
OLR Rådgivning	50	1
Samlet	6.924	38

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratører. Tal er baseret på regnskaber for 2018-2021 og basisbudget for 2022.

5.13.1. Fondens formål og strategi

Fondens formål er at styrke hesteholdets udviklingsmuligheder. Ligesom ved de øvrige fonde, er formålet formuleret så overordnet, at midlerne kan anvendes indenfor et bredt område.

5.13.2. Fondens indsatsområder og effektmål

I strategien har fonden formuleret tre indsatsområder, der henviser til, at fonden vil anvende midlerne til forskning til gavn for sektorens udvikling og rådgivning af hesteejere samt fremme forebyggelse, diagnostisering og behandling af hestesygdomme.

Fonden har for perioden 2018 til 2021 i relation til fondens indsatsområder opstillet to effektmål, der fungerer som tværgående målepunkter for fondens aktiviteter. Bestyrelsen har i forbindelse med årsregnskabet 2021 gjort status på de to effektmål, og resultatet ses af tabel 63. Desuden ses det, at fonden i den nye strategi har formuleret et ekstra effektmål for fondens aktiviteter.

Tabel 63. Fondens indsatsområder og effektmål strategi for 2018-2021 og 2022-2025

Indsatsområder	Effektmål i strategi for 2018-2021	Effektmål i strategi for 2022
1. Fremme forskning og innovation, der er til gavn	• Forskning: Støtte projekter, hvor der uddannes mindst 2 ph.d.	• Forskning: Støtte projekter, hvor der indgår et uddannelseselement i forhold til bachelorer,

for hestesektorens udviklingsmuligheder.	kandidater årligt. Dette tilvejebringes bl.a. gennem fondens indsatsområde om at fremme forebyggelse, diagnosticering og behandling af hestesygdomme samt at fremme forskning og innovation, der er til gavn for hestesektorens udviklingsmuligheder.	specialestuderende og ph.d.-studerende. Dette tilvejebringes bl.a. gennem fondens indsatsområde om at fremme forebyggelse, diagnosticering og behandling af hestesygdomme samt at fremme forskning og innovation, der er til gavn for hestesektorens udviklingsmuligheder.
2. Fremme forebyggelse, diagnosticering og behandling af hestesygdomme.		
3. Fremme rådgivning af hesteejere om hestehold. <i>Tilføjet i ny strategi:</i> Her under management, fodring, opstaldning, reproduktion, velfærd og økonomi.	<ul style="list-style-type: none"> • Rådgivning: Hestebestanden øges fra det nuværende niveau på ca. 170.000 heste med ca. 5.000 heste årligt. Dette tilvejebringes bl.a. gennem fondens indsatsområde om at fremme rådgivning af hesteejere om hestehold. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rådgivning: Størrelsen på den danske hestebestand fastholdes igennem strategiperioden. Dette tilvejebringes bl.a. gennem fondens indsatsområde om at fremme rådgivning af hesteejere om hestehold. • Udbredelse af viden i form af artikler og indlæg i relevante medier, vurderet på baggrund af projekternes faglige afrapportering til fonden.

Kilde: Fondens strategier.

5.13.3. Sammenhæng mellem fondens strategi og fondens bevillinger

Som det ses af tabel 64, er fondens midler fordelt over alle tre indsatsområder.

Tabel 64. Fondens midler fordelt på indsatsområder

Fondens indsatsområder	Midler fordelt på indsatsområder (1.000 kr.)	Midler andel	Antal projekter
Fremme rådgivning af hesteejere om hestehold.	3.482	50 %	16
Fremme forebyggelsen, diagnosticering og behandling af hestesygdomme.	1.839	27 %	11
Fremme forskning og innovation til gavn for hestesektorens udviklingsmuligheder.	1.077	16 %	7
Ikke registreret indsatsområde	526	8 %	3
Samlet	6.924	100 %	37

Kilde: Data rekvireret via fondens administrator

5.13.4. Opgørelse af effektmål

Af tabel 65 ses fondens vurdering af udviklingen på de to effektmål. Målene er opgjort af fonden i starten af 2022, og konklusionerne fremgår af fondens årsregnskab for 2021. Som det ses, konkluderer fonden, at begge mål er opfyldt.

Tabel 65. Fondens vurdering af status på effektmål

Fondens effektmål 2018-2021	Fondens vurdering af om mål er nået
Forskning: Støtte projekter, hvor der uddannes mindst 2 ph.d.-kandidater årligt.	<u>Fonden konkluderer, at målet er nået.</u> Tekst fra fondens regnskab: <i>I 2021 blev effektmålet opfyldt med understøttelse af uddannelse af Ph.d.-studerende i to projekter hos KU.¹</i>
Rådgivning: Hestebestanden øges fra det nuværende niveau på ca. 170.000 heste med ca. 5.000 heste årligt.	<u>Fonden konkluderer, at målet er nået.</u> Tekst fra fondens regnskab: <i>Den danske hestebestand er i perioden 2017 til 2021 forøget fra ca. 170.000 til ca. 189.000, baseret på antallet af hesteregistreringer, kendskabet til hestenes gennemsnitlige levealder samt antallet af registreringer af hhv. tilgang og afgang fra hestebestanden.</i>

Kilde: Fondens årsregnskab for 2021.

¹ Det fremgår ikke, om de samme ph.d.-forløb kan indgå i opgørelsen flere år i træk, eller om det skal være to nye årligt.

6. Henvisninger

Beretning om produktions- og promilleafgiftsfondene inden for landbrugs-, gartner- og fiskeriområdet, Rigsrevisionen, 1985.

En fremtidig landbrugspolitik. Betænkning fra udvalget for den fremtidige landbrugspolitik, betænkning nr. 798. København 1977.

Evaluering af arbejdet i landbrugets afgiftsfonde samt Forbrugerrådets anbefalinger. Forbrugerrådet, 2006.

Hjelmar, Erik. *En forvaltningskultur i den danske centraladministration. Landbrugsministeriet fra efterkrigstiden til EF-tiden*. 2003. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren. 24 anbefalinger.

Kommissionens henstilling af 6. maj 2003 om definitionen af mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder (meddelt under nummer K(2003) 1422) (EØS-relevant tekst) (2003/361/EF).

Landbrug & Fødevarers hjemmeside: <https://lf.dk/om-os/sektoerer-og-sektioner>

Landbrug & Fødevarers hjemmeside: <https://lf.dk/om-os/fonde>

Natur- og Landbrug – en ny start, april 2013. Natur- og Landbrugskommissionen.

Pavitt, Keith. *Sectoral patterns of technical change: Towards a taxonomy and a theory*. Research Policy, 1984.

ProAKIS, *Agricultural Knowledge and Information Systems in Europe: Weak or strong, fragmented or integrated?* 2015.

Rapport: Evaluering af arbejdet i landbrugets afgiftsfonde samt Forbrugerrådets anbefalinger, Forbrugerrådet 2006.

Rigsrevisionens beretning om tilskudsforvaltningen i landbrugets fonde, 17/2015

Skatteministeriet, Referenceramme for skatteudgifter. Notat J.nr. 2008-309-0037, Skatteudvalget 2009-10 SAU alm. del Svar på Spørgsmål 106

Statsstøttesag SA.57228 (2020/N) – Danmark Promille og produktionsafgiftsfonde i landbruget.

Undersøgelse af tilskudsforvaltningen i Promilleafgiftsfonden Frugtavlen og Gartnerbruget, Forbrugerrådet 19. marts 2009.

Artikel fra Altinget: 4/5-2022: L&F: *Det er uretfærdigt at mistænkeliggøre landbrugets fonde, når de arbejder i samfundets og klimaets tjeneste*.

Samtlige af ministeriets årsrapporter fra perioden 1992 til 2020. I rapporten henvises blandt andet til:

Promille- og produktionsafgiftsfondenes virksomhed 2020. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Rapport om Produktions- og Promilleafgiftsfondenes virksomhed i regnskabsåret 1997. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Lovgrundlag for fondene:

Landbrugsstøtteloven LBK nr. 115 af 06/02/2020

Tidligere lov og beslutningsforslag vedrørende landbrugets fonde som henvist til i teksten ses via Folketingstidende.dk.

Bilag 1. Fondenes indtægter 1993-2022

Beløb fremstår i løbende priser. Tabellen dækker alle fonde, der eksisterede på det givne tidspunkt. Fondenes indtægter er opgjort uden overførte midler samt midler til fondsadministration. Midler til fondsadministration blev frem til 2015 overført fra erhvervets organisationer til nogle fonde og fremgik derfor af fondenes regnskaber.

Tabel 66. Fondenes indtægter 1993-2022

År	Samlet årlig indtægt i alle fondene (1.000 kr.)	Samlet årlig indtægt fra produktionsafgifter i alle produktionsafgiftsfondene (1.000 kr.)	Andel som produktionsafgifter udgør af samlede indtægter i alle fonde	Samlet indtægt i alle produktionsafgiftsfonde <i>(inkl. overførte midler fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug)</i> (1.000 kr.)	Andel som produktionsafgifter udgør af samlede indtægter i produktionsafgiftsfonde
2022	553.071	253.548	46 %	363.545	70 %
2021	570.400	258.079	45 %	359.084	72 %
2020	549.518	260.188	47 %	363.135	72 %
2019	563.494	69.429 ¹	12 %	388.036	18 %
2018	535.999	236.627	44 %	354.582	67 %
2017	527.928	228.887	43 %	331.511	69 %
2016	498.869	212.441	43 %	325.723	65 %
2015	564.401	242.651	43 %	362.128	67 %
2014	528.571	245.554	46 %	362.372	68 %
2013	478.302	211.645	44 %	342.244	62 %
2012	440.554	212.012	48 %	316.835	67 %
2011	450.589	200.302	44 %	324.039	62 %
2010	460.682	191.759	42 %	333.861	57 %
2009	582.657	224.748	39 %	408.920	55 %
2008	576.283	243.641	42 %	418.510	58 %
2007	582.984	237.634	41 %	424.375	56 %
2006	608.782	259.809	43 %	439.070	59 %
2005	614.004	263.352	43 %	439.573	60 %
2004	582.654	252.690	43 %	431.517	59 %
2003	674.636	356.242	53 %	523.185	68 %
2002	689.024	384.669	56 %	551.353	70 %
2001	692.359	388.521	56 %	560.654	69 %
2000	599.761	338.698	56 %	503.468	67 %
1999	539.395	322.357	60 %	444.351	73 %
1998	508.003	301.208	59 %	417.977	72 %
1997	520.404	293.697	56 %	414.385	71 %
1996	451.914	281.747	62 %	370.076	76 %
1995	432.668	273.861	63 %	360.929	76 %
1994	416.956	247.255	59 %	345.942	71 %
1993	447.699	273.348	61 %	371.504	74 %
I alt seneste 10 år (2013-2022)	5.371.441	2.219.049		3.552.360	
Gennemsnit	537.144	221.905	41 %	355.236	63 %
I alt seneste 30 år (1993-2022)	16.243.449	7.766.599		11.952.884	
Gennemsnit	541.448	258.887	48 %	398.429	65 %

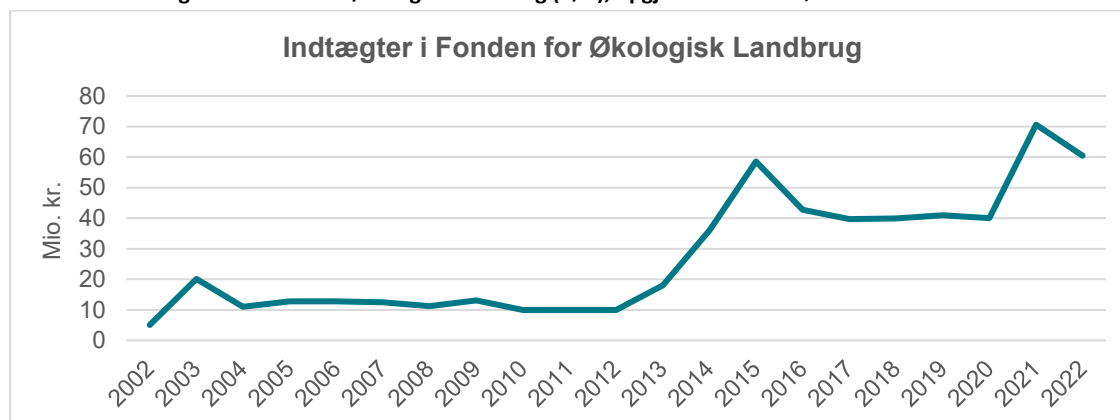
Kilde: Årsrapporter og regnskaber. For 2022 er anvendt basisbudgetter, hvorfor der kan ske mindre justeringer.

¹ Pga. ekstraordinær tørke i 2018 blev fondene, som led i en politisk aftale om hjælpepakker til landbruget, fritaget for en væsentlig del af den almindelige opkrævning af produktionsafgifter i 2019. Der blev derfor på Finansloven bevilget 222,9 mio. kr. til produktionsafgiftsfondene til dækning af fondenes aktiviteter i 2019. Enkelte fonde opkrævede afgifter.

Bilag 2. Indtægter i Fonden for Økologisk Landbrug 2002-2022

Fonden for Økologisk Landbrug blev etableret i 2002. Grafen viser udviklingen i indtægterne i fonden. Fondens indtægter er opgjort uden midler overført fra året før. Grafen er baseret på de tal, der fremgår af tabel 67 nedenfor.

Tabel 67. Indtægter i Fonden for Økologisk Landbrug (FØL), opgjort uden overførte midler

Kilde: Årsrapporter og regnskaber samt basisbudget for 2022.

Tabel 68. Indtægter i Fonden for Økologisk Landbrug (FØL), opgjort uden overførte midler

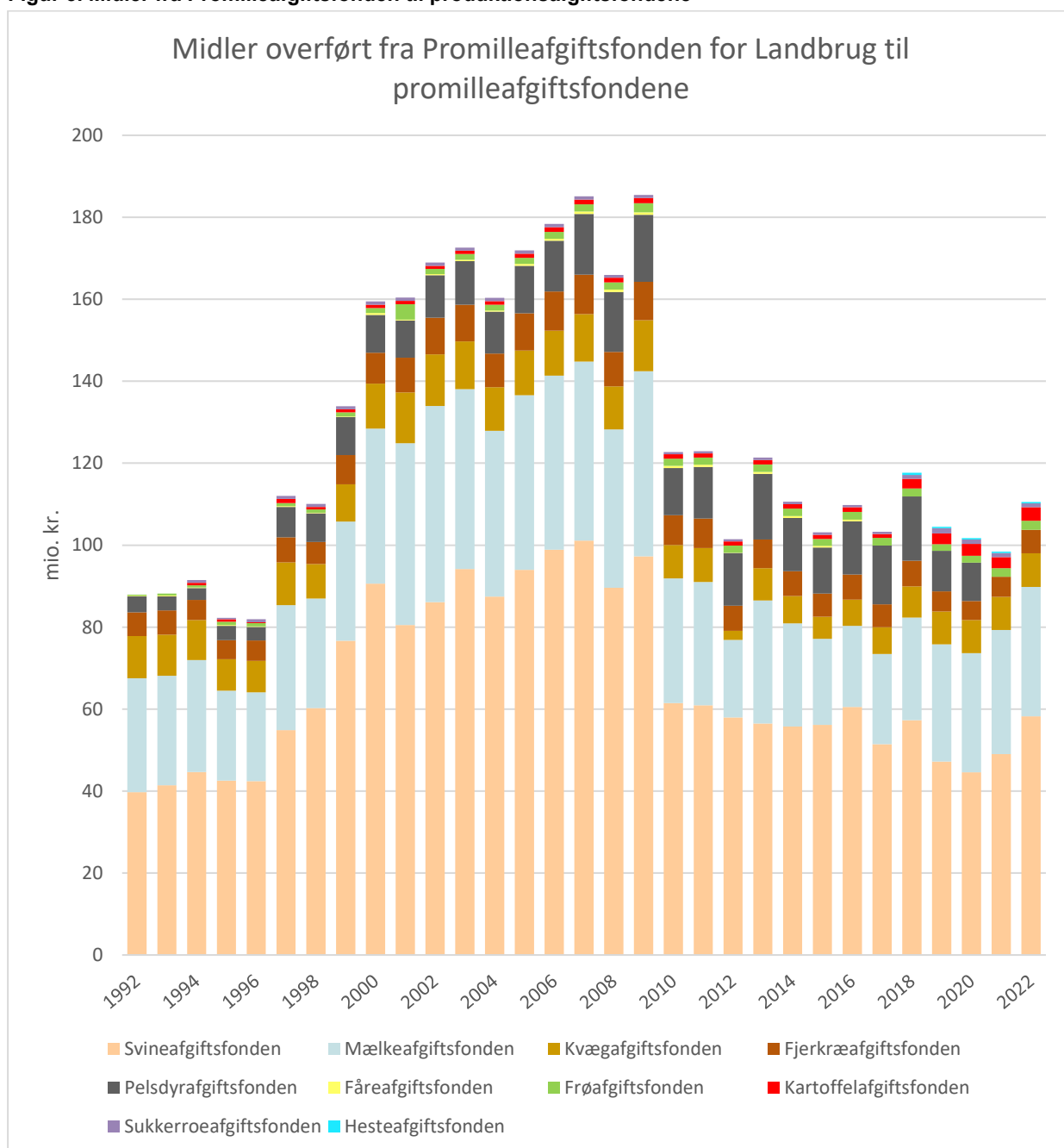
Årstal	Indtægter i FØL (1.000 kr.)
2022	60.500
2021	70.614
2020	40.014
2019	40.972
2018	39.874
2017	39.685
2016	42.767
2015	58.535
2014	36.073
2013	18.000
2012	10.000
2011	10.007
2010	10.002
2009	13.138
2008	11.245
2007	12.497
2006	12.820
2005	12.838
2004	10.984
2003	20.139
2002	5.064

Kilde: Årsrapporter og regnskaber samt basisbudget for 2022.

Bilag 3. Fordeling tilskudsmidler fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug til produktionsafgiftsfonde 1993-2022

Figuren viser fordelingen af midler, der i løbet af de sidste 30 år, er overført som tilskud fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug til de enkelte produktionsafgiftsfonde. Figuren illustrerer desuden, hvordan fondenes samlede midler falder i forbindelse med ændring af finansieringsgrundlaget i 2010, hvorefter fondenes indtægter foruden produktionsafgifter udgøres af en fast bevilling på finansloven på 250 mio. kr.”

Figur 5. Midler fra Promilleafgiftsfonden til produktionsafgiftsfondene

Kilde: Årsrapporter og regnskaber samt basisbudget for 2022.

Bilag 4. Udgifter til honorarer, sekretariat og øvrig administration

Oversigt over honorarer i fondsbestyrelserne samt udgifter til sekretariat og administration. Lønudgifter til sekretariatsmedarbejdere betales af af erhvervets organisationer. Udgifter til anden administration herunder honorarer betales af fondsmidlerne.

Tabel 69. Oversigt udgifter til honorar, sekretariat og øvrig administration

Fonde	Samlede udgifter til honorar i 2021	Fordeling honorar (pr. år)	Lønudgifter til sekretariatsmedarbejdere i 2021	Andre udgifter til administration, herunder honorar samt revision, advokat, befordningsgodtgørelse mv.
		<i>Betales af fondsmidler</i>	<i>Betales af brancheorganisationer</i>	<i>Betales af fondsmidler</i>
Promilleafgiftsfonden for Landbrug	398.000 kr. (11 medlemmer)	Formand 85.000 kr. Næstformand 43.000 kr. Øvrige medlemmer: 30.000 kr.	2,9 mio. kr. Varetages og finansieres af Landbrug & Fødevarer.	1,145 mio. kr.
Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartnerbruget	31.000 kr. (11 medlemmer)	Kun formanden modtager honorar i alt 31.000 kr. (Samme person som i Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter).	300.000 kr. Varetages af Landbrug & Fødevarer, men finansieres af Dansk Gartneri.	76.000 kr.
Fonden for Økologisk Landbrug	490.000 kr. (12 medlemmer)	Alle medstyrelsesmedlemmer forventes at få ca. 45.000 kr., baseret på forventet timeforbrug.	281.000 kr. Varetages og finansieres af Landbrug & Fødevarer.	1,196 mio. kr. <i>Grundet administration af særpuljerne har fonden hjemmel til at anvende en del af fondsmidlerne til administrationsomkostninger.</i>
Svineafgiftsfonden	500.000 kr. (12 medlemmer)	Formand: 90.000 kr. Næstformand 60.000 kr. Øvrige medlemmer 35.000 kr.	1,2 mio. kr. Varetages og finansieres af Landbrug & Fødevarer.	601.000 kr.
Mælkeafgiftsfonden	420.000 kr. (12 medlemmer)	Formand 90.000 kr. Næstformand 60.000 kr. Øvrige medlemmer 30.000 kr. Et medlem har fravalgt honorar.	500.000 kr. Varetages og finansieres af Mejeriforeningen.	615.000 kr.
Frøafgiftsfonden	0 kr. t.o.m. 2021, 156.000 kr. fra 2022 (12 medlemmer)	Bestyrelsen har ikke modtaget honorar t.o.m. 2021. Bestyrelsen har i maj 2022 besluttet, at medlemmerne fremover vil modtage 13.000 kr. pr. medlem, dvs. i alt 156.000 kr. pr. år.	115.000 kr. Varetages af Landbrug & Fødevarer og finansieres af Brancheudvalget for Frø.	48.000 kr.
Kvægafgiftsfonden	410.000 kr. (12 medlemmer)	Formand 65.000 kr. Næstformand 45.000 kr. Øvrige medlemmer 30.000 kr.	400.000 kr. Varetages og finansieres af Landbrug & Fødevarer.	568.000 kr.
Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter	55.000 kr. (12 medlemmer)	Kun formanden modtager honorar i alt 55.000 kr. (Samme person som i Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartnerbruget).	700.000 kr. Varetages af L&F, men finansieres af Dansk Gartneri.	225.000 kr.

Fjerkræafgiftsfonden	370.500 <i>(12 medlemmer)</i>	Fordeling er ikke beskrevet i budgettet. Forventet samlet udgift er baseret på forventet tidsforbrug.	500.000 kr. Varetages og finansieres af Landbrug & Fødevarer.	524.000 kr.
Kartoffelafgiftsfonden	0 <i>(6 medlemmer)</i>	Bestyrelsen modtager ikke honorar.	380.000 kr. Varetages og finansieres af Landbrug & Fødevarer.	104.000 kr.
Sukkerroeafgiftsfonden	0 <i>(6 medlemmer)</i>	Bestyrelsen modtager ikke honorar.	61.000 kr. Varetages af Danske Sukkerroedyrkere (DS) og L&F. Administrationen finansieres af DS.	34.000 kr.
Hesteafgiftsfonden	0 <i>(6 medlemmer)</i>	Bestyrelsen modtager ikke honorar.	255.000 kr. Varetages og finansieres af Landbrug & Fødevarer.	39.000 kr.

Kilde: Fondenes årsregnskaber for 2021.

Bilag 5. Midler fordelt på tilskudsmodtagere 2018-2022

Data i tabellen er rekvireret via fondenes administratorer. Oplysninger om modtagere og midler stammer fra fondenes regnskaber for 2018-2021 samt basisbudget for 2022. Tabellen indeholder samtlige midler uddelt til projektstøtte af de tolv fonde, der eksisterer i dag.

Tablet 70. Midler fordelt på tilskudsmodtagere 2018-2022

	Tilskudsmodtagere 2018-2022	Bevilgede midler (1.000 kr.)	Andel	Akkumuleret
1	SEGES	902.335	35,3%	35,3%
2	Landbrug & Fødevarer	467.056	18,3%	53,6%
3	Teknologisk institut	307.217	12,0%	65,6%
4	Aarhus Universitet	191.624	7,5%	73,1%
5	Økologisk Landsforening	166.514	6,5%	79,6%
6	Københavns Universitet	108.980	4,3%	83,9%
7	Mejeriforeningen	66.128	2,6%	86,5%
8	Dansk Gartneri	40.024	1,6%	88,1%
9	Innovationscenter for Økologisk Landbrug	39.572	1,5%	89,6%
10	Danske Æg	27.697	1,1%	90,7%
11	HortiAdvice	26.381	1,0%	91,7%
12	Klassificeringsudvalget for svin, kvæg og få	19.657	0,8%	92,5%
13	Danmarks Tekniske Universitet	13.135	0,5%	93,0%
14	Forbrugerrådet Tænk	13.013	0,5%	93,5%
15	Kødbranchens Fællesråd	10.314	0,4%	93,9%
16	Fagligt Fælles Forbund 3F	8.000	0,3%	94,2%
17	Fondet for Forsøg med Sukkerroedyrkning	6.206	0,2%	94,5%
18	Mejeribrugets Forskningsfond	6.070	0,2%	94,7%
19	Brancheudvalget for Frugt og Grønt	5.844	0,2%	94,9%
20	Meyers Madhus A/S	5.662	0,2%	95,2%
21	Danske Havecentre	5.635	0,2%	95,4%
22	KMC	5.364	0,2%	95,6%
23	Danske Slagtermestre	4.402	0,2%	95,8%
24	Dansk Vegarisk Forening	4.381	0,2%	95,9%
25	Forening for Biodynamisk Jordbrug	4.348	0,2%	96,1%
26	Madkulturen	4.288	0,2%	96,3%

27	Danmarks Biavlerforening	4.250	0,2%	96,4%
28	Nordic Beet Research	3.928	0,2%	96,6%
29	Bispebjerg Hospital	3.891	0,2%	96,7%
30	Danespo	3.797	0,1%	96,9%
31	Danske Svineproducenter	3.641	0,1%	97,0%
32	Food from Denmark	3.599	0,1%	97,2%
33	Danske Planteskoler	3.534	0,1%	97,3%
34	Center for Frilandsdyr	3.398	0,1%	97,5%
35	Flora Dania	3.218	0,1%	97,6%
36	AKV langholt	3.164	0,1%	97,7%
37	Fonden Københavns Madhus	2.932	0,1%	97,8%
38	Frugtformidlingen	2.184	0,1%	97,9%
39	Producentsammenslutningen FØKS	2.179	0,1%	98,0%
40	Landsforeningen af Danske Svineproducenter	2.042	0,1%	98,1%
41	Statens Serum Institut	1.940	0,1%	98,1%
42	Region Hovedstaden, Center for Regional Udvikling	1.845	0,1%	98,2%
43	Fødevarebanken	1.823	0,1%	98,3%
44	Syddansk Universitet	1.815	0,1%	98,4%
45	Gartnerirådgivningen	1.648	0,1%	98,4%
46	Organic by Nørskov	1.621	0,1%	98,5%
47	Bio Aus Dänemark	1.572	0,1%	98,5%
48	Kokkelandsholdet	1.450	0,1%	98,6%
49	Food Organisation of Denmark	1.447	0,1%	98,7%
50	Aalborg Universitet	1.359	0,1%	98,7%
51	Udviklingscenter for Husdyr på Friland	1.283	0,1%	98,8%
52	Foreningen for ORIGINALER	1.268	0,0%	98,8%
53	Herlev Hospital	1.240	0,0%	98,9%
54	Ikke registreret	1.197	0,0%	98,9%
55	Erhvervsakademi MidtVest	1.099	0,0%	99,0%
56	Agrologica	1.081	0,0%	99,0%
57	TystofteFonden	1.055	0,0%	99,0%
58	Danske Juletræer	1.050	0,0%	99,1%
59	ARDO	1.012	0,0%	99,1%
60	VKST	948	0,0%	99,2%
61	Danmarks kartoffelråd	928	0,0%	99,2%
62	Hotel- og Restaurantskolen	866	0,0%	99,2%
63	Danske Kartoffler	848	0,0%	99,3%
64	Mikkelsen & Ko	834	0,0%	99,3%
65	Københavns Bybi Forening	808	0,0%	99,3%
66	Foreningen Madens Folkemøde	725	0,0%	99,3%
67	Halkær Kro og Kulturhus	724	0,0%	99,4%
68	Dansk Industri	700	0,0%	99,4%
69	Organic Plant Protein	696	0,0%	99,4%
70	Roskilde Dyrskue	620	0,0%	99,5%
71	Øens Have aps	588	0,0%	99,5%
72	Dyrenes Beskyttelse	585	0,0%	99,5%
73	SAGRO	537	0,0%	99,5%
74	Zealand Business College	531	0,0%	99,5%
75	BJ Agro ApS	510	0,0%	99,6%
76	Andels - Kartoffelmelsfabrikken Sønderjylland	505	0,0%	99,6%
77	Skanderborg Kommune	503	0,0%	99,6%
78	Randers Regnskov	481	0,0%	99,6%
79	Ecoviden	478	0,0%	99,6%
80	Københavns Madhus	443	0,0%	99,7%
81	Pure Dansk	410	0,0%	99,7%
82	Udviklingscenter for Husdyr på Friland	398	0,0%	99,7%
83	Velas	396	0,0%	99,7%
84	Trine Fredslund Matthiesen	388	0,0%	99,7%
85	Odense Blomsterfestival	374	0,0%	99,7%

86	Permakulturhaven v. Karoline Nolsø Aaen	324	0,0%	99,7%
87	By Land Gro	320	0,0%	99,8%
88	LMO Samsø	304	0,0%	99,8%
89	HCA Festivals	300	0,0%	99,8%
90	Foreningen MAD	296	0,0%	99,8%
91	Region Midtjylland, Center for Bæredygtige Hospitaler	283	0,0%	99,8%
92	Helsingør Kommune, Center for Sundhed og Omsorg	274	0,0%	99,8%
93	Den danske dyrlægeforening	271	0,0%	99,8%
94	Kolding Herreds Landbrugsforening	262	0,0%	99,8%
95	ZBC - Slagteriskolen	261	0,0%	99,8%
96	Hallegaard	252	0,0%	99,9%
97	Løgdriverklubben Danmark	246	0,0%	99,9%
98	NORM IVS	234	0,0%	99,9%
99	Hengnsholt	232	0,0%	99,9%
100	Teaterhøjskolen Rødkilde	226	0,0%	99,9%
101	Velfærdsdelikatesserne, UHF	225	0,0%	99,9%
102	Fredericia Kommune	219	0,0%	99,9%
103	Dorthe Lisa Larsen Ældrecenter Gildøjehjemmet	204	0,0%	99,9%
104	Food Innovation House	200	0,0%	99,9%
105	Randers Kommune	159	0,0%	99,9%
106	Den grimme Ølling	153	0,0%	99,9%
107	Landsorten	149	0,0%	99,9%
108	Jordbrugets uddannelser	132	0,0%	100%
109	Gråsten Kvægpraksis	125	0,0%	100%
110	Jespers Torvekøkken	117	0,0%	100%
111	Landbruget Oversøgård	116	0,0%	100%
112	AquaGreen License ApS	105	0,0%	100%
113	Smagens Univers	100	0,0%	100%
114	Foreningen Hestens Værn	90	0,0%	100%
115	Kulinarisk Sydfyn	85	0,0%	100%
116	EUC Nordvest Nordic Food College	83	0,0%	100%
117	Væksthusgrøntsagssektoren	68	0,0%	100%
118	Fredensborg Kommune	64	0,0%	100%
119	Knold & Top Aps	60	0,0%	100%
120	SLF	51	0,0%	100%
121	Frederiksberg Forsyning	50	0,0%	100%
122	OLR Rådgivning	50	0,0%	100%
123	Danmarks Kartoffel Museum	49	0,0%	100%
124	Odder Kommune	12	0,0%	100%
	Samlet	2.554.984	100%	

Kilde: Data rekvireret via fondenes administratorer. Tallene er baseret på fondenes regnskaber og basisbudget for 2022.

Note: I tabellen indgår ikke midler uddelt af Pelsdyravgiftsfonden samt særpulje på 30 mio. kr. fra Svineavgiftsfonden til opførelse af vildsvinehegn i 2019.

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

www.lbst.dk